

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Regionální studia

**ANALÝZA ZÁVISLOSTI PODPORY PROSTŘEDÍ PRO PODNIKÁNÍ
A INOVACE NA UKAZATELÍCH EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI REGIONŮ
V ČR V RÁMCI PROGRAMU PROSPERITA V OPERAČNÍM PROGRAMU
PODNIKÁNÍ A INOVACE 2007-2013**

diplomová práce

Autor: Bc. Michaela Kunčíková

Vedoucí práce: Ing. Martin Pělucha, Ph.D.

Rok: 2012

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci na téma „ Analýza závislosti podpory prostředí pro podnikání a inovace na ukazatelích ekonomické výkonnosti regionů v ČR v rámci programu Prosperita v Operačním programu Podnikání a Inovace 2007-2013“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Michaela Kunčíková

V Praze, dne 18. 05. 2012

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce, panu Ing. Martinovi Pěluhovi, Ph.D. za všechny jeho odborné rady a připomínky při zpracování mé práce.

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku podpory prostředí pro podnikání a inovace v rámci programu Prosperita, který náleží do Operačního programu Podnikání a Inovace (2007-2013). Cílem této práce je zjistit, zda-li existuje závislost mezi dosaženou ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a objemem přijatých dotací v rámci programu Prosperita. Dílčím cílem práce je identifikovat, které ukazatele jsou významné tomto kontextu. Ekonomická výkonnost regionu byla definována pomocí vybraných indikátorů výrobní a nevýrobní sféry ekonomiky. Stanovená hypotéza předpokládá, že ekonomicky výkonnější regiony mají lepší podmínky pro tento typ rozvoje, a proto by mohly být více úspěšné v objemu přijatých dotací v rámci analyzovaného programu. Metodika práce se zakládá na popisné komparativní metodě a statistické metodě lineární regresní analýzy. Provedenou regresní analýzou byl prokázán vztah lineární závislosti mezi ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a dosaženou výší podpory v programu Prosperita, čímž došlo k potvrzení stanovené hypotézy. Na základě provedených regresí bylo zjištěno, že objem získaných dotací v rámci programu závisí na více faktorech ekonomické výkonnosti, které intenzivněji působí v případě společného působení. Nejvýznamněji z vybraných indikátorů ekonomické úrovně působí ukazatel HPH na obyvatele a při vyšší stanovené hladině významnosti také indikátor PZI na 1000 obyvatel v kraji. Ke dni, kdy byla analýza zpracována, nebyl proces přijímání a schvalování žádostí ukončen. Jelikož metodika a aplikované postupy se jeví jako validní, je určitým doporučením této práce je analýzu provést po ukončení současného programového období, kdy bude dosažené výsledky možno považovat za definitivní.

Klíčová slova

Inovace, výzkum a vývoj, podnikání, regionální rozvoj, regresní analýza

JEL Klasifikace

O 300, O 320, O 100

Abstract

The master thesis deals with the analysis of granting support to the environment of enterprises and innovations of the programme support Prosperity, which belongs to the Operational programme Enterprise and Innovation (2007-2013). The main objective of the thesis was to determine if linear dependence relation could be observed between the regional economic performance (measured on regional level NUTS 3) and achieved level of subsidies coming from the programme support Prosperity. The sub-objective of the thesis was to identify which of the economic indicators are relevant in this regard. The regional economic performance was defined as the selection of the production and non-production indicators. The set hypothesis is based on an assumption that economically better performing regions have the prepositions to achieve higher levels of subsidies drawn from Prosperity. The methods used were comparative descriptive analysis and linear regression analysis. In compliance with the outcome of the analysis, the relation between the regional economic performance and achieved level of subsidies coming from the programme support has been proved. The indicators of economic performance as itself, can not provide with sufficient explanation of the relation. However when acting together, their effect on examined relation intensifies. As the most relevant indicator, in this regard, can be considered the Gross value added per capita and in higher level of significance also the Foreign direct investment per 1000 inhabitants of the region. To March 15, 2012, when the analysis has been performed, the process of accepting the applications has not been closed yet. As the methodology and applied approach seems to be valid, therefore it is recommended to perform the analysis after the end of the current programme period, when the results can be considered as final.

Key Words

Innovation, Research and Development, Regional development, Regression analysis

JEL Classification

O 300, O 320, O 100,

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	1
1. Teorie a metodologie	3
1.1. Vývoj teorie a metodologie regionálního růstu ve vazbě na podporu podnikání a inovací	3
1.1.1. Neoklasické modely růstu	3
1.1.2. Nová ekonomická geografie a Nová teorie růstu	4
1.1.3. Teorie technologické mezery	5
1.1.4. Institucionální směry	6
1.2. Inovace jako faktor regionální výkonnosti	7
1.2.1. Definice inovace a typy inovací	8
1.2.2. Teorie inovace	8
1.2.3. Koncept trojitě šroubovice (Triple helix)	11
1.3. Malé versus velké podniky jako faktor regionální výkonnosti	13
1.3.1. Přínosy a význam MSP pro regionální růst a inovace	14
1.3.2. Velké podniky jako dominantní hráč na poli regionální konkurenceschopnosti a inovační aktivity	16
1.3.3. Snaha opustit kritérium velikosti aneb spor malé versus velké nemá vítěze	16
2. Podpora podnikání a inovací v EU v návaznosti na strategické dokumenty EU	18
2.1. Dlouhodobý pohled na výkonnost EU a příčiny podpory podnikání a inovací	18
2.2. Strategické dokumenty EU	20
2.2.1. Konkurenceschopnost národní ekonomiky a definice konkurenceschopnosti v EU	21
2.3. Lisabonská strategie 2000- ambice vs. reálné možnosti EU	22
2.4. Wim Kokova zpráva	23
2.4.1. Příčiny neúspěchu lisabonské strategie a doporučení plynoucí z Wim Kokovy zprávy	24
2.5. Revize lisabonské strategie: rezignace na přílišné ambice a větší důraz na slabé stránky EU	26
2.5.1. Cíle a hlavní oblasti Revize LS	26
2.6. Evropa 2020: „ zelenou“ cestou k nejistému ekonomickému výhledu	27
2.6.1. Cíle strategie Evropa 2020- priority a hlavní dílčí cíle	28
2.6.2. Řízení strategie Evropa 2020 - možný faktor (ne)úspěchu	29
2.6.3. Současná kritika strategie Evropa 2020: není lehké získat důvěru ve schopnost dosáhnout úspěch	30
3. Reflexe dlouhodobých trendů a tendencí regionálního rozvoje v současném programovém období 2007-2013	32
3.1. Politika hospodářské a sociální soudržnosti v EU	32
3.1.1. Cíle a nástroje politiky HSS v současném programovém období	33
3.1.2. Vymezení regionů způsobilých pro regionální politiku EU	33

3.2. Operační program Podnikání a Inovace	34
3.2.1. Předchůdce OPPI - OP Průmysl a podnikání.....	34
3.2.2. Zaměření a cíle OP Podnikání a Inovace	35
3.2.3. Prioritní osy, oblasti a jednotlivé programy podpory OP Podnikání a Inovace ...	35
3.2.4. Stav současného čerpání podpory a revize alokace prostředků v rámci OPPI	36
4. Analýza podnikání, VaV a inovací v ČR.....	38
4.1. Vývoj, ovlivňující faktory a stav podnikání v ČR	38
4.1.1. Malé a střední podniky - situace v ČR	39
4.2. VaV a inovace v ČR.....	41
4.3. Regionální ekonomická výkonnost a konkurenceschopnost krajů ČR	45
5. Analýza programu podpory Prosperita realizovaného v rámci OPPI.....	53
5.1. Příčiny vzniku programu podpory Prosperita	53
5.2. Cíle programu podpory Prosperita v programovacím období 2007-2013	54
5.3. Zhodnocení programu Prosperita	55
5.3.1. Finanční alokace programu Prosperita 2004-2006 (OPPP).....	55
5.3.2. Finanční alokace programu Prosperita 2007-2013 (OPPI).....	55
5.3.3. Regionální rozložení a komparace dosažené výše podpory Prosperita v krajích ČR	56
5.3.4. Komparace úspěšnosti žadatelů v programu podpory Prosperita a OPPI celkem	68
6. Vyhodnocení závislosti dosažené podpory programu Prosperita na ekonomické výkonnosti prostřednictvím regresní analýzy.....	69
6.1. Metodika a data	69
6.2. Regresní model závislosti výše podpory v rámci programu Prosperita na ekonomické úrovni kraje	71
6.2.1. Proměnné regresního modelu	72
6.3. Zjištěné výsledky provedených regresních analýz.....	75
6.3.1. Shrnutí statistických zjišťování a význam faktorů mimoekonomického charakteru	79
Závěr.....	81
Použitá literatura.....	83
Seznam obrázků	95
Seznam tabulek.....	95
Seznam grafů	95
Seznam kartogramů	95
Přílohy	96

Seznam použitých zkratek

BA	Business Angel
BAN	Sít' Business Angels (Business Angels Network)
ČDD	Čistý disponibilní důchod
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ERDF	Evropský fond pro regionální roz
ES	Evropská společenství
EU	Evropská Unie
Eurostat	Evropský statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
HKK	Královehradecký kraj
HPH	Hrubá přidaná hodnota
JHČ	Jihočeský kraj
JHM	Jihomoravský kraj
KVK	Karlovarský kraj
LAU	Local Administrative Unit
LBK	Liberecký kraj
LS	Lisabonská strategie
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MSK	Moravskoslezský kraj
MSP	Malé a střední podniky
NSRR 2007-2013	Národní strategický referenční rámec 2007-2013
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OLK	Olomoucký kraj
OPPI	Operační program Podnikání a Inovace (2007-2013)
OPPP	Operační program Průmysl a Podnikání (2004-2006)
PAK	Pardubický kraj
PLK	Plzeňský kraj
Politika HSS	Politika hospodářské a sociální soudržnosti
PPP	Parita kupní síly
PZI	Přímé zahraniční investice
SRR 2007-2013	Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013
STČ	Středočeský kraj
ÚLK	Ústecký kraj
USA	Spojené státy americké
VaV	Výzkum a vývoj
VIF	Variance Inflation Factor
VŠ	Vysoká škola,
VTP	Vědeckotechnologický park
VTP	Vědecko-technický park
VYS	Kraj Vysočina
ZLK	Zlínský kraj

Úvod

Program podpory Prosperita je součástí Operačního programu Podnikání a Inovace v současném programovém období 2007-2013. Hlavním cílem programu Prosperita je podpora zakládání a dalšího rozvoje infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace.

Důvodem zařazení programu do systému podpor v České republice byly poznatky o tom, že se stále nedaří nastavit takové podmínky pro spolupráci výzkumu, vývoje a soukromého sektoru, které by přispívaly a podněcovaly zavádění inovací na trh. Program Prosperita má tedy podpořit zvýšení inovačního potenciálu české ekonomiky, a tím i přispět ke zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti ČR.

Přidanou hodnotu této diplomové práce lze spatřovat zejména v relevanci na střednědobé hodnocení programu podpory Prosperita, jelikož reflexe stávajícího vývoje implementace a zkušeností může být využito v přípravách na následující programové období 2014-2020.

Cílem této diplomové práce je určit, zda-li existuje závislost mezi dosaženou ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a objemem přijatých dotací v rámci programu. Stanovená hypotéza předpokládá, že ekonomicky výkonnější regiony mají lepší podmínky pro tento typ rozvoje, a proto by mohly být více úspěšné v objemu přijatých dotací v rámci analyzovaného programu.

Ekonomická výkonnost regionu byla hodnocena na základě vybraných indikátorů výrobní a nevýrobní sféry ekonomiky regionu. Dílčím cílem práce je identifikovat, které ukazatele (pokud nějaké) jsou v tomto kontextu statisticky významné.

Práci jsem vytvořila na základě kombinace primárních a sekundárních dat. Použila jsem údaje z oficiálních dokumentů vydaných EU, statistik Českého statistického úřadu a Eurostatu, odborné literatury a publikací věnovaných problematice podpory podnikatelského prostředí, technologického VaV a inovacím. Použitými metodami bylo studium a analýza dokumentů, metodika práce se zakládá na popisné komparativní metodě a statistické metodě lineární regresní analýzy- jednoduché a mnohorozměrné. Analyzovaný soubor obsahoval všechny kraje ČR, jež jsou způsobilé k účasti na podpoře z řešeného programu.

Pro získání komplexního přehledu o dané problematice a pro konfrontaci teoretických poznatků získaných studiem materiálů se znalostmi z praxe, byl výzkum doplněn o osobní konzultace s pracovníky Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a agentury CzechInvest. Ověření relevance a správnosti výstupu statistické analýzy bylo provedeno na základě konzultací s odborným pracovníkem Fakulty statistiky a informatiky VŠE.

Práce je členěna následovně do šesti kapitol bez úvodu a závěru. První kapitola se věnuje zasazení uvedené problematiky do teoretického rámce. Skládá se ze selektivního průřezu teorií regionálního růstu, technologického pokroku (resp. inovací) a podnikání. Druhá kapitola se týká podpory podnikání a inovací v návaznosti na strategické dokumenty EU. Na ni navazující kapitola představuje reflexi dlouhodobých trendů a tendencí regionálního rozvoje v současném programovém období 2007-2013, kde je zahrnuto uvedení politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, v jejímž rámci je realizován OP Podnikání a Inovace. Následující část kapitoly se věnuje zhodnocení cílů a dosavadních výsledků programu. Čtvrtá kapitola obsahuje analýzu současného stavu podnikání, VaV a inovací v ČR a uvádí srovnání regionální výkonnosti a konkurenceschopnosti krajů ČR. Na ni navazující kapitola je zaměřena na analýzu pro tuto práci zásadního programu podpory Prosperita. V této kapitole jsou shrnuty příčiny vzniku programu v ČR, jeho cíle v současném programovacím období a jsou zhodnoceny dosavadní výsledky programu. Jelikož závěrečná evaluace programu Prosperita v období 2004-2006 byla již vydána a v rámci mé snahy o co největší přidanou hodnotu této diplomové práce, se záměrně zaměřuji na hodnocení programu v současném programovacím období. Sedmá kapitola je věnována statistické analýze dat. Použitými metodami byla jednoduchá lineární regresní analýza provedená postupně se všemi vybranými indikátory ekonomické výkonnosti. Následně byla provedena mnohorozměrná regresní analýza, která ověřuje závislost dosaženého objemu finanční podpory v rámci programu se všemi indikátory najednou. V rámci této kapitoly je zhodnocena validita stanovené hypotézy a jsou zhodnoceny dílčí cíle práce. V závěru jsou shrnuty nejdůležitější poznatky, ke kterým jsem v průběhu studia dospěla, a uvedeny odpovědi na položené otázky.

1. Teorie a metodologie

Diplomová práce se zaměřuje na vazbu podpory podnikání a inovací s ekonomickou výkonností regionu, proto se první kapitola věnuje zasazení uvedené problematiky do teoretického rámce. Kapitola je složena ze selektivního průřezu teorií ekonomického růstu, technologického pokroku (resp. inovací) a podnikání, které souvisejí s tematikou diplomové práce. Na následujících stránkách není uveden vyčerpávající přehled teorií, ani souhrn veškerých poznatků teorií, ale jsou záměrně vybrány pouze poznatky relevantní s řešenou problematikou.

1.1. Vývoj teorie a metodologie regionálního růstu ve vazbě na podporu podnikání a inovací

1.1.1. Neoklasické modely růstu

Neoklasické modely růstu jsou založeny na tradičních neoklasických teoriích. Jedná se o použití ekonometrických metod v oboru tzv. „růstového účetnictví.“ Ve druhé polovině 50.let 20.století R.Solow zakomponoval uvedený jev do exaktních matematických modelů¹. Solow ve svých pracích předpokládal, že se ekonomika vyvíjí od jedné rovnováhy k druhé, kdy příčinou je technologický pokrok, který zvyšuje produktivitu jednotlivých výrobních faktorů (Blažek, Uhlíř 2011).

V těchto modelech má technologický pokrok exogenní charakter, je tedy funkcí času. Technologie jsou považovány za veřejný statek, což znamená, že všechny země (a regiony) těží z technologického pokroku. Dalším významným předpokladem je prosazování klesajících mezních výnosů z kapitálu na pracovníka a konstantních výnosů z rozsahu (Holman 2010; Fagenberg, Verspagen 1996).

Za uvedených předpokladů by mělo platit, že ziskové příležitosti jsou v chudých zemích nebo regionech (relativně méně vybavených kapitálem na pracovníka) lepší než v zemích bohatých. Pokud mohou trhy volně fungovat a pokud platí výše uvedené, lze očekávat, že chudé země předčí v růstu bohaté. Jedná se o efekt tzv. podmíněné beta-konvergence. Výsledkem bude stav, kdy chudé i bohaté země dosáhnou stejné hladiny příjmu a stejné úrovně růstu (Fagenberg, Verspagen 1996).

Dle některých autorů ale neoklasické předpoklady o technologiích jako (globálním) veřejném statku nejsou podloženy empirickými pozorováními. Naopak, mnoho výzkumů týkajících se tvorby a difuzí technologií uvnitř a napříč hranicemi zemí ukázaly, že technologie jsou velmi

¹ Dodnes známé jako Solowovy modely růstu

často lokální záležitostí, vytvářenou a včleněnou do regionálních firem a jejich klusterů (Asheim, Isaksen 1998; Dosi 1988).

1.1.2. Nová ekonomická geografie a Nová teorie růstu

Na určité nedostatky tradičních neoklasických teorií reagují od počátku 90.let 20.století také **Nová ekonomická geografie** (představitelé P.Krugman, M.Fajita a A.Venables) a **Nová teorie růstu** (představitelé P.Romer a B.Arthur).

Uvedené teorie sice vycházejí z metodologických předpokladů neoklasických teorií, ale opouštějí postulát o klesajících mezních výnosech a dokonalé konkurenci, a nahrazují jej vnějšími úsporami a nedokonalou konkurencí, případně monopolistickou konkurencí a rostoucími výnosy (Blažek, Uhlíř 2011).

Nová teorie růstu na rozdíl od neoklasických teorií nepovažuje technologie a lidský kapitál za faktory exogenní, ale endogenní. V rámci těchto teorií je věnována velká pozornost pokusům o vysvětlení vzniku nových technologií. I když toto modelování doprovází řada problémů souvisejících zejména s tím, že technologie i inovace vykazují znaky veřejného statku. Nová teorie růstu připouští (na rozdíl od čisté neoklasické teorie) existenci několika rovnovážných stavů, kdy kterého z nich bude dosaženo je závislé na souběhu historických okolností a na dalších změnách (např. daňové politiky) (Blažek, Uhlíř 2011).

Tyto teorie se soustředí na inovace jako na hnací sílu pro kapitalistický vývoj (Romer 1990; Grossman, Helpman 1991) a determinant ekonomického růstu (Audretsch, Frisch 2002). Schopnost regionu vytvářet inovační aktivitu se stává propojená s regionálním růstem a tvorbou pracovních míst (Sternberg 1996). Hlavním tématem teorie je akumulace znalostí a jejich spillovery v produktivní kapacitě ve formě technologických změn (Romer 1986; Anselin, Varga, Acs 1997).

Další perspektiva, která obnovuje pozornost geografického rámce spilloverů mezi tvorbou znalostí a produkcí je ilustrována v teoriích **Nové ekonomické geografie** (dále jen NEG). NEG přímo navazuje na lokalizační teorie, kdy základní principy těchto teorií² jsou východiskem pro modelování v rámci této školy. Představitelům již nejde pouze o vysvětlení celkového rozmístění ekonomiky, ale o pochopení prostorové organizace zejména tzv. druhého prostředí (člověkem vytvořené prostředí v reakci na fyzicko-geografické faktory) (Blažek, Uhlíř 2011).

² Např. prostorová struktura ekonomiky je výsledkem interakcí mezi rostoucími výnosy a různými typy nákladů na mobilitu; cenová konkurence, vysoké dopravní náklady a potřeba půdy působí ve směru disperze výroby a spotřeby, atd.

Významným faktorem zohledněným v těchto teoriích je mechanismus pozitivní zpětné vazby (založené na existenci vnějších i vnitřních úspor) pro hospodářský růst. Tato vazba je popsána konceptem rostoucích výnosů z rozsahu, které jsou považovány za nejvýznamnější kumulativní mechanismus. Tak jako nové teorie růstu, i teorie NEG připouští existenci několika rovnovážných stavů. Významným konceptem v rámci teorií NEG je koncept „path dependence“ (teorie závislosti na zvolené cestě), kdy „*náhodný jev může mít dlouhodobý, kumulativní vliv na organizaci prostoru*“ (Blažek, Uhlíř 2011, str. 81).

Dle Krugmana (1991) není pro analýzu ani tak důležitá vlastní náhoda, ale spíše spuštěný kumulativní mechanismus.

Dalšími koncepty používanými v rámci této teorie je koncept „klávesnice QWERTY“ a technologického uzamčení „LOCK-IN“. Organizace písmen na klávesnici v posloupnosti QWERTY je příkladem, kdy decentralizované rozhodování může z celospolečenského hlediska vést k suboptimálnímu řešení. Písmena seřazená na klávesnici v uvedené posloupnosti netvoří optimální řešení (důvody, kvůli kterým byla posloupnost zavedena již pominuly a navíc zpomaluje psaní). Ale postupně tím, že byla používána a její změna by přinášela dodatečné náklady, došlo k jejímu uzamčení (lock-in) v polovině 90. let 19. století. Tento mechanismus by mohl být řazen k příkladům pozitivní zpětné vazby, kdy původní efekt je dalším vývojem dále posilován (Blažek, Uhlíř 2011).

1.1.3. Teorie technologické mezery

Jako další alternativu k tradičnímu neoklasickému pojetí je možné analyzovat mezinárodní růst v pojetí **Teorií technologické mezery** (za autora je pokládán J.Fagerberg).

V zásadě se jedná o Schumpeteriánské pojetí³ rozšířené na mezinárodní ekonomiku. Tato teorie předpokládá, že inovace, difuze a technologie jsou zdrojem růstu. I když jsou technologické aktivity spojeny s přenosem pozitivních externalit, tak nejsou považovány za veřejný statek v tom smyslu, že by byl dostupný všem ve stejném množství. Naopak úspěšná adopce nové technologie bývá obvykle drahá a typicky obnáší mnoho dalších komplementárních faktorů (Fagerberg, Querrierri, Verspagen 1999).

Uvedení autoři udávají, že praktická aplikace tohoto přístupu naráží na dva problémy. Prvním je stanovení indikátorů inovace a potenciálu pro difuzi. Druhým je identifikace a měření doplňujících faktorů (např. fyzická infrastruktura, populační hustota, průmyslová struktura, dlouhodobá nezaměstnanost, populační tempo růstu apod.).

³ J.A.Schumpeter In Lundvall (2010)

1.1.4. Institucionální směry

Institucionální směry v regionálním rozvoji, poukazují zejména na tři problémové oblasti, kterým dle jejich představitelů dosavadní ekonomická teorie nevěnovala dostatek pozornosti. Podle Nelsona (1998) jsou to: technologie a technologické inovace (za přijetí poznatku, že inovace a proces učení představují proces neustálého narušování rovnováhy trhu), pojetí firmy (různé organizační struktury, vnitropodniková organizace práce, jiné principy fungování apod.) a instituce (nejen jako instituce formální, ale také jako praktiky, rutiny, zvyklosti, hodnoty kolektivní, sdílené, tj. neformální instituce) (Blažek, Uhlíř 2011).

1.1.4.1 Koncept učících se regionů

Jednou z teorií, která se svým charakterem řadí k institucionálním přístupům, je **koncept učících se regionů**. Od první poloviny 90.let 20.století je možné pozorovat politickou shodu nad tím, že zdrojem konkurenceschopnosti jsou pro nadcházející století znalosti, schopnost učit se a vytvářet kulturní klima, které napomáhá inovacím a novým způsobům interpretace reality (Lundvall 2010; EC 2000; OECD 2007 atd.).

Koncept učících se regionů zastřešuje pojmy institucí, inovací a regionálního rozvoje (Morgan 1997) a poukazuje na význam institucí jako jsou zejména terciární vzdělávání a výzkumné činnosti (Christopherson, Clark 2010).

Problematika učení je spojována se všemi sektory v rámci národního hospodářství. Konkurenceschopnost pak není pojímána jako konkurence cenová, ale jako založená na neustálém inovování, na nových formách kombinace znalostí a schopnosti vytvářet nové produkty (Blažek, Uhlíř 2011).

Piore (1990) uvádí, že koncept učících se regionů se stal oblíbeným způsobem, jak shrnout místní charakteristiky, které úspěšně odpovídají výzvám prezentovaným znalostní ekonomikou.

Poslední dobou je možné pozorovat tendence k rozšíření konceptu, kdy jsou instituce terciárního vzdělávání chápány jako tzv. „motory“ regionálního rozvoje. Důvody jsou zejména: role institucí ve tvorbě nových myšlenek a inovací, rozšíření lidských znalostí a vzdělávání a vedení lidí ke kritickému a kreativnímu myšlení (Christopherson, Clark 2010).

Mezi hlavní přínosy teorie lze řadit to, že se snaží podat systematickou analýzu procesů, kterými v regionech vzniká a udržuje se schopnost vytvářet nové znalosti. Nejedná se ani tak o poskytování obecných návodů a receptů na rozvoj regionu, ale spíše snahu o kauzální analýzu příčin úspěchu či neúspěchu jednotlivých případů (Blažek, Uhlíř 2011).

Kritika konceptu poukazuje zejména na to, že v pojetí této teorie je „region“ často chápán jako aktivní subjekt s vysokou integritou (resp. autonomií), což mnohdy neodpovídá realitě. Jako další body kritiky je uváděno nedostatečné rozlišování typu regionu (např. jeho řádu) a dále to, že se jedná pouze o hledání určitých modelových typů, namísto toho, aby byla věnována větší pozornost procesům, které způsobují vznik nových inovací (Hudson 1999 In Blažek, Uhlíř 2011).

Koncept učících se regionů upoutává značnou mezinárodní pozornost jako možný „recept“ na regionální rozvoj (ačkoli, jak bylo uvedeno výše, koncept se o to vlastně nesnaží). Řada regionálních studií zpracovaných OECD⁴ a EU zakládá svou agendu regionálního rozvoje na zdůrazňování role institucí vysokoškolského vzdělání a výzkumných institucí, které zahrnují jejich tradiční roli v rozvoji lidských zdrojů, ale také na zdůraznění jejich potenciální katalytické⁵ roli v regionální ekonomice (OECD 2007; EC 2000, 2005, 2010 aj.).

Z důvodu deklarované významnosti vzdělávacích a vědeckých institucí pro regionální rozvoj jsem v analytické části této práce zahrnula do vybraných indikátorů ekonomické úrovně regionu také podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva⁶ a podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti.

Mnozí z autorů pojmají teorie učících se regionů jako rozšíření konceptu regionálních inovačních systémů (Christopherson, Clark 2010; Morgan 1997).

Vědecké poznatky týkající se výše uvedených konceptů a teorií se významně prolínají s konceptem inovací a podporou podnikání. Vzhledem k tomu, že inovace a podpora podnikatelského prostředí (zejména malých a středních podniků⁷) jsou ústředním tématem pro tuto diplomovou práci, tak pro určitou systematickosti a přehlednost se těmto tématům věnuji samostatně následující podkapitoly.

1.2. Inovace jako faktor regionální výkonnosti

V současném vysoce globalizovaném světě, kdy stále více roste propojenost jednotlivých ekonomik, se zvyšuje role inovací a jejich vlivů na zvyšování dynamiky jednotlivých odvětví a následně celých ekonomik regionů. Následující podkapitola stručně zhodnocuje pojem inovace a následně uvádí selektivní výběr ze současných teoretických přístupů k pojetí inovací, které jsou reflektovány zejména s ohledem na regionální dimenzi problematiky.

⁴ Organization for Economic Cooperation and Development

⁵ Z chemie - látka, která svou přítomností umožňuje chemickou reakci, která by jinak nenastala

⁶ V populaci nad 15 let

⁷ Dále jen MSP

1.2.1. Definice inovace a typy inovací

Termín inovace vychází z latinského slova „innovare“, což znamená obnovovat. V současnosti existuje mnoho definic inovací a rozlišení jejich typů a druhů, přičemž v jejich pojetí došlo k významnému vývoji.

Ve snaze o co největší aktuálnost této diplomové práce, uvádím současné pojetí problematiky dle Evropské komise (COM 2010, 546), kde jsou inovace chápány „*v jejich plném smyslu, vztahující se k společenským, ekonomickým, vzdělávacím, vědeckým, technickým, pracovním a organizačním úrovním, kulturním aspektům a činnostem. Tento rozšířený koncept inovace zahrnuje produkt, služby, technické, společenské a funkční aktivity ve všech sektorech a ve všech druzích organizací, zahrnující společnosti, dobrovolné organizace, fondy a nadace a veřejné společnosti.*“

Dle Klímové (2006) jsou inovace ve svém základním členění děleny na technické a netechnické. Dalším možným členěním je na inovace procesní (technologické, organizační, marketingové) a produktové (výrobky, služby). Inovace lze dělit i podle forem, ve kterých probíhají na inkrementální (kontinuální), radikální (diskontinuální) a masivní posuny v technologiích. Podle závislosti na ostatních inovacích je možné je dělit na autonomní a systémové.

Podpora plynoucí v rámci programu Prosperita, jež je ústředním tématem této práce, je poskytována na inovace zaměřené především na realizaci nových technologií a konkurenceschopných výrobků a služeb. Dále je touto formou podporován vznik a rozšiřování inovační infrastruktury pro nově vznikající inovační firmy. Zvláštní pozornost program věnuje podpoře Business Angels⁸ na podporu vznikajících MSP (MPO ČR 2006).

1.2.2. Teorie inovace

J.A.Schumpeter a K.Marx byli průkopníky ve zjištění, že inovace jsou primárním zdrojem konkurenční výhody v kapitalistických ekonomikách. S tímto tvrzením je možné ztotožnit závěry mnoha autorů a mezinárodních institucí, zabývajících se koncepty inovací a jejich souvislostí s regionálním rozvojem (Lundvall 2010; Audretsch, Fritsch 2002; Asheim, Isaksen 1998; Christopherson, Clark 2010; Atherthon, Price 2008; Fagenberg, Verspagen 1996, 1999; Morgan 1997; Anselin, Varga, Arc 1997; OECD 2007; EC 2010, 546; EUKN 2004 aj.).

Jak již bylo uvedeno v předchozí části, současné teorie inovací (na rozdíl od neoklasických modelů) vycházejí z poznatku, že technologie a inovace jsou endogenním a moderní společnosti vlastním jevem.

⁸ Bližší vysvětlení pojmu je uvedeno v kapitole 4 této práce

Dle Lundvalla (2010) je významnou vlastností inovace její ubikvitnost.⁹ Za hlavní důvody udává zejména její postupný a kumulativní aspekt. Tvrdí, že inovace odráží již existující znalost a kombinuje ji novými způsoby. Druhým krokem k definování ubikvity je interaktivní učení a její kumulativní charakter. Autor zdůrazňuje význam učení založeném na rutinních činnostech a také uvádí nejistý a rušivý charakter procesu inovace, který může přinést neočekávané výsledky.

Dle Schumpetera jsou inovační cykly (neboli shluky inovací) hnací silou hospodářských cyklů. Ve svých pracích zdůrazňoval z počátku zásadní roli podnikatele pro vznik inovací, ale následně svůj přístup přehodnotil a přikládal zásadní význam kolektivní práci ve VaV laboratořích (Schumpeter In Lundvall 2010).

Dle některých autorů mají investice do znalostí specifické charakteristiky (např. nejistota výsledku, společenské výnosy vyšší než soukromé atd.), které opravňují veřejné zásahy (Bongardt, Torres 2007; Audretsch, Fritsch 2002).

1.2.2.1. Regionální inovační systémy (dále jen RIS)

Teorie RIS jsou založeny na základní myšlence, že cílená podpora konkurenceschopnosti a zlepšování pozice firem na trhu¹⁰ prostřednictvím RIS je podstatným doplňkem spontánních synergických efektů vyplývajících z aglomeračních výhod (Humphrey, Schmitz 2002). Jádrem tohoto pojetí je argument, že vzájemná blízkost mezi různými aktéry jim umožňuje vytvářet, získávat, akumulovat a užívat znalosti rychleji než firmám zvnějšku regionálního seskupení (Asheim, Isaksen 1998).

Inspirací pro vznik této teorie byl koncept **Národních inovačních systémů** vytvořený v 80. letech 20. století B.A. Lundvallem a Ch. Freemanem. Tento koncept zdůrazňoval význam státu ve vytváření a šíření inovací, jelikož stát vytváří a reguluje pro inovační proces klíčové instituce. Tento koncept chápal inovace v širším pojetí, tedy zahrnující nejen organizace a instituce zabývající se VaV, ale také aspekty ekonomické struktury a institucionálního zřízení ovlivňující učení (systém produkce, tržní a finanční systém, a další subsystémy) (Lundvall 2010).

V souladu s tímto poznatkem jsou RIS chápány Cookem (2008) jako široce pojmutá infrastruktura podporující tvorbu inovací v interakci s výrobní sférou regionu.

V rámci RIS dochází k rozlišování dvou subsystémů zapojených do interaktivního učení – jedním je subsystém tvorby znalostí (vzdělávací instituce, centra pro transfer technologií atd.)

⁹ Všeobecná dostupnost

¹⁰ Ang.výraz „upgrading“

a druhým jsou znalosti ekonomicky zhodnocované (a také je vytvářející) - především jednotlivé firmy (Cooke 1998). Firmy mají podle Cooka tendence se shlukovat a vytvářet klastry. Oba tyto subsystémy jsou přitom významně napojeny na jiné subsystémy, na regionální, národní i globální úrovni (Cooke 2004).

V přístupu RIS je zdůrazňován význam regionálního aspektu pro tvorbu inovací a regiony jsou považovány za významný základ pro ekonomickou koordinaci na mezo-úrovni.¹¹

Podporujícími argumenty lokálního charakteru inovací mohou být také poznatky I. Nonaky (1994), který se zabýval problematikou znalostí a inovací. Ve svých dílech používá rozdělení lidské znalosti do dvou kategorií na znalost kodifikovanou a tacitní.¹²

Kodifikovaná znalost je znalost standardizovaná a je možné ji převést do systematického, formálního jazyka (lze se ji naučit pomocí návodu, instrukcí). Oproti tomu nevyslovitelnou znalost je možné získat pouze na základě vlastní zkušeností a spoluúčasti na dané aktivitě, protože je zahrnutá do svého specifického kontextu (Nonaka 1994). Stejně rozdělení znalosti uplňuje také již představený koncept učících se regionů.

Koncept RIS předpokládá velkou diverzitu charakteru regionů v závislosti na jejich jedinečných podmínkách (Blažek, Uhlíř 2011). A právě kvůli značné heterogenitě regionů není dle Todlinga a Trippa (2005) možné kompletně kopírat modely z úspěšných regionů, ale je třeba vytvářet a aplikovat vždy specifickou regionální inovační strategii, která bere v potaz regionální specifika.

Kritika, se kterou se koncept setkává se váže zejména k předpokladu, že regiony jsou do značné míry uzavřené (tzn. nachází se v nich značná část hodnotového řetězce) (Bathelt 2003). Stejný autor také poukazuje na to, že většina empirických výzkumů byla provedena pouze v poměrně úspěšných regionech, a proto není zřejmé, zda-li koncept RIS platí univerzálně pro všechny regiony. Dále poukazuje na to, že integrita regionu může být příliš slabá na to, aby bylo možno hovořit o „systému.“

1.2.2.2. Lineární modely inovace

Jako opak systémového pojetí je chápán **lineární model inovace**, kdy technologické změny mechanicky následují vědecké snahy uvnitř firmy - tzn. jedná se o úzké pojetí pouze jako VaV systém (Lundvall 2010). Lineární model vychází z předpokladu sekvence činností: základní výzkum- aplikovaný VaV - končí produkcí a difuzí inovace. Tento model významně ovlivnil vlády při aplikaci politik podpory inovací (Gordin 2006).

¹¹ Střední úroveň

¹² První, kdo použil toto rozdělení znalostí byl Polanyi (1966)

Kritika lineárního modelu inovací je založena na zhodnocení slabých míst modelu, které dle Morgana (1997) spočívají především na opomenutí účinku zpětnovazebních efektů (efekty VaV na uživatelskou komunitu) a také na tom, že model akceptuje pouze jediný druh znalosti-znalost vědeckou.

V současné odborné literatuře nedochází k upřednostňování jednoho modelu nad druhým, ale naopak autoři spíše zdůrazňují, že oba modely pomáhají pochopit faktory a procesy zásadní pro vznik a šíření inovací. Vzájemnou kombinací obou modelů dochází k zintenzivňování těchto inovačních procesů (Asheim 2009).

V aplikaci praktických politik EU v současné době je možné pozorovat chápání inovací jako interaktivního procesu - v praxi nejen jako podpora vědeckotechnické a výzkumné infrastruktury, ale také dalších aktérů inovačního procesu, tedy v pojetí inovačních systémů v širším smyslu (Morgan 1997).

Analyzovaný program Prosperita lze považovat za průnik obou přístupů s převažujícím lineárním přístupem k inovacím, jelikož se jedná o podporu zaměřenou zejména na vznik a rozvoj vědecko-technické infrastruktury. Ale vzhledem k tomu, že podpora je orientována také na rizikový kapitál směřující do začínajících MSP (business angels a jejich sítě), je zde patrný také aspekt systémového pojetí inovací.

V podmínkách české ekonomiky je pak třeba uvážit, jaký typ inovačního procesu má v určitém regionu větší předpoklady pro úspěch a jaký reálný přínos lze z veřejné podpory očekávat (Blažek, Uhlíř 2011).

Výše definovaný problém úzce souvisí s tématem této diplomové práce. Je patrné, že vzhledem k nejistému charakteru výstupu je vždy velmi těžké odhadovat, zda-li bude veřejné podpory (konkrétně v rámci programu Prosperita) využito v maximální možné míře a zda-li bude podpořený projekt naplňovat stanovený účel.

Hodnotitelé by proto měly při evaluaci přijatých žádostí posuzovat její obsah velmi komplexně, s ohledem na množství doplňujících regionálních aspektů, které mohou ovlivnit výsledný úspěch (či neúspěch) projektu a jeho následnou schopnost být dlouhodobě udržitelný i po skončení nároku na veřejnou finanční podporu.

1.2.3. Koncept trojitě šroubovice (Triple helix)

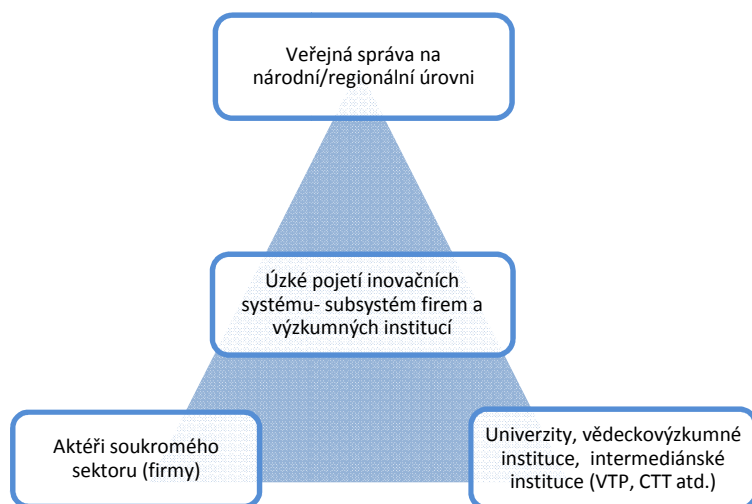
Jedním z velmi aktuálních přístupů týkající se problematiky je **koncept trojitě šroubovice**, známý od začátku 21.století. Autory jsou H.Etzkowitz a L.Leydesdorff. Podle samotných autorů ani tak nejde o novou teorii, jako o analytický nástroj, vhodný pro studium

organizačního a institucionálního uspořádání klíčových aktérů v regionu, kteří určují konkurenceschopnost regionů (Blažek, Uhlíř 2011).

Koncept je inspirován biologii¹³ a evolučním principem. Koncept přikládá tvorbě inovací roli „motoru“ regionálního rozvoje. Tvorba inovací je významně posilována nejen izolovanými týmy VaV institucí, ale zejména vzájemnou spoluprací a nejrůznějšími typy vazeb mezi relevantními aktéry v regionu. Koncept je charakterizován neustálými proměnami (vlivem změn tržních sil, politických změn, institucionálních změn atd.). Jelikož zahrnuje také socioekonomické systémy, je tento koncept podstatně méně stabilní než koncept molekuly DNA (Blažek, Uhlíř 2011).

Níže je uvedeno schéma, které graficky znázorňuje koncept trojité šroubovice.

Obrázek 1: Trojitá šroubovice – široké a úzké pojetí inovačního systému

Zdroj: Vlastní zpracování dle Blažek, Uhlíř 2011

Pojetí konceptu v rámci politiky má mnoho implikací k proaktivní podpoře inovačního podnikání. Mezi hlavní přínosy konceptu lze řadit to, že se snaží o vzájemné porozumění potřeb a rizik, s kterými se potýkají aktéři v jednotlivých částech šroubovice, zejména v dosažení vzájemných synergií (Blažek, Uhlíř 2011).

V praxi ale koncept naráží na určité problémy při jeho praktické aplikaci. Poměrně velká složitost konceptu a velká heterogenita aktérů zapříčiňuje, že výsledky proaktivního přístupu jsou do jisté míry nepředvídatelné. Dalším problémem je, že vzájemná kooperace jednotlivých aktérů naráží na významné bariéry (neochota spolupracovat, obava z poskytnutí know-how firem univerzitám apod.). Dalším bodem kritiky je poměrně úzké pojetí inovačních

¹³ Dvojitá šroubovice představuje strukturu molekuly DNA

procesů (na rozdíl od RIS), které neuznává význam informací získaných od zákazníků a zanedbává vazby s aktéry na lokální úrovni (Bathelt et al. 2006). V neposlední řadě také nedostatečné uvedení postupů, které by přispívalo k vytváření efektivní spolupráce mezi klíčovými aktéry v rámci trojité šroubovice (Cooke et al. 2006).

Dalo by se říci, že tato diplomová práce vychází z předpokladů uvedených teorií a pokusí se prokázat poznatky o souvislosti různých systémů v rámci regionální ekonomiky na konkrétním příkladě krajů ČR. V analytické části bude provedena statistická analýza s cílem zjistit, zda-li existuje závislost mezi ekonomickou výkonností regionu a dosaženou výší podpory v rámci programu Prosperita. V návaznosti na uvedené přístupy nebude ekonomická úroveň regionu definována pouze indikátory výrobní sféry (HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, atd.), ale také indikátory institucionálního zřízení a nevýrobní sféry (podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti atd.).

1.3. Malé versus velké podniky jako faktor regionální výkonnosti

Dilema, které podniky, zda-li velké a etablované nebo naopak malé a střední, přispívají více k regionálnímu růstu a národním inovacím, se stalo předmětem mnoha odborných studií (Audretsch, Fritsch 2002; Levine 2005; Cravo, Gourlay, Becker 2005; Raynard, Rostater 2002; Beckman 2002 aj.).

Následující podkapitola je věnována zhodnocení současných poměrně diverzifikovaných teoretických přístupů k problematice MSP. Odborná literatura a empirické výzkumy na jedné straně uvádějí jejich značné přínosy pro vývoj regionální výkonnosti a vzniku inovací, ale na druhé straně řada odborníků poukazuje na nedostatky MSP nejen ve schopnosti významně ovlivňovat regionální výkonnost, tak i ve schopnosti vytvářet a šířit inovace.

Samotná regionální politika EU prošla v tomto aspektu určitým vývojem, kdy tzv. tradiční pojetí (platné přibližně do 70.let 20.století) bylo orientováno zejména na podporu velkých kapitálově silných firem. V současné době, s tzv. moderním pojetím regionální politiky, se ale pozornost přesunula na podporu právě MSP¹⁴ (ES 2006). Rozdělení kategorií MSP podle nové definice EU je uvedeno v Příloze I. Příčiny orientace politiky na menší podniky vyplývají z níže uvedeného hodnocení přínosů a významu MSP pro regionální ekonomiku a inovace.

¹⁴ Např. dokumenty: Charta o malém podnikání (2000), Small Business Act (2008) aj.

Jednou z mnoha praktických implikací pro-MSP orientované politiky do systému finančních podpor plynoucích ze zdrojů EU je také podpora v rámci analyzovaného programu Prosperita.

1.3.1. Přínosy a význam MSP pro regionální růst a inovace

Následující argumenty současných odborných přístupů zhodnocují nejvýznamnější přínosy MSP:

- MSP zlepšují konkurenci a podnikání, čímž přinášejí externí přínosy pro ekonomiku jako celek (Beck, Demirguc-Kunt 2005). Jsou rovněž významnou silou zabraňující vzniku monopolů v regionální ekonomice (Rothwell 1989).
- Přináší pozitivní efekty nejen pro zaměstnance podniku, ale i pro komunitu a regionální ekonomiku (Levine 2005). Rothwell (1989) tuto skutečnost rozšiřuje o poznatek, že kvalita pracovního života zaměstnanců v MSP má určité výhody v porovnání se zaměstnáním ve velké firmě (individuálnější přístup k zaměstnanci, komplexnější a intenzivnější sociální kontakty apod.).

Ovšem proti tomuto poznatku se ohrazuje Edminston (2007), který na empirických zjišťováních prokazuje, že v průměru velké firmy nabízejí lepší pracovní místa, zejména v otázkách náhrad a stability.

- Přítomnost MSP koreluje se zlepšeným HDP regionu (Audretsch, Keilbach 2004). Zde je ale třeba uvést, že pevná statistická závislost nebyla vědeckými výzkumy prokázána (Newberry 2006; Beck, Demirguc-Kunt 2005; Cravo, Gourlay, Becker 2005).
- Vzhledem k jejich početnosti a charakteru významně přispívají k ekonomické a také sociální stabilitě regionu (ES 2006; Newberry 2006).
- Přispívají k diverzifikaci regionální ekonomiky, čímž se zvyšuje její stabilita v případě nepředpokládaných ekonomických změn (Newberry 2006). Mají schopnost snižovat fluktuace v míře zaměstnanosti, čímž opět přispívají k vyšší stabilitě regionu (Rothwell 1989).
- Větší využití faktoru práce oproti velkým podnikům a více pracovních příležitostí pro méně kvalifikovanou pracovní sílu. Tím mohou MSP představovat jeden z nástrojů ke snižování chudoby (Beck, Demirguc-Kunt 2005).
- Jsou považovány za nepostradatelné pro transformující se ekonomiky ze zemědělského do průmyslového typu státu (Newberry 2006).

- Jsou důležitým článkem dodavatelského řetězce pro transnacionální společnosti, zejména tím, že zajišťují většinu jejich subdodávek (Luetkenhorst 2004; Rothwell 1989).
- Zejména díky jejich vnitřní flexibilitě, dynamice a schopnosti pružně reagovat na změny okolního prostředí prokazují rostoucí podíl na národních inovacích (Raynard, Rostater 2002), ačkoli příspěvek k inovacím se liší napříč sektory. Podíl malých firem na inovacích je spíše nižší zejména v odvětvích náročných na kapitál a/nebo VaV zařízení (Rothwell 1989).

Pokud se zaměříme na statistická data týkající se MSP v EU, zjistíme, že v roce 2005 tvořily 99,8% celkového množství podniků v EU a zaměstnávaly 67 % celkové pracovní síly (Eurostat 2008). Vzhledem k uvedeným hodnotám je patrné, že pro evropské hospodářství mají jistě nezastupitelný význam (bezesporu jako aspekt podporující sociální stabilitu regionu). Odůvodnění nutnosti podpory MSP v EU je založeno na výše uvedených poznatcích. Navíc jsou identifikovány určité znevýhodňující faktory pro fungování MSP oproti firmám velkým a kapitálově zajištěným:

- Obtížnějším přístup ke kapitálu, kdy MSP mají potíže při získávání finančních prostředků od soukromých finančních institucí. S tímto problémem se potýkají především v jejich počátečním stadiu vývoje (startu) (ČSÚ 2010).
- Omezené zdroje mohou eliminovat přístup k novým technologiím a inovacím, které jsou zpravidla náročné na finanční investice (ES 2006).
- Menší schopnost eliminovat důsledky výkyvů vnějších vlivů v počátečním stadiu svého vývoje (ČSÚ 2010).

Jelikož byl význam MSP pro hospodářský rozvoj Evropského společenství všeobecně uznán na nejvyšší politické úrovni¹⁵ je jejich podpora chápána jako jedna z priorit Evropské Komise v oblasti hospodářského růstu, vytváření pracovních příležitostí a hospodářské a sociální soudržnosti (ES 2006).

V návaznosti na uvedenou prioritu podpory MSP v EU je program Prosperita koncipován tak, aby byla zahrnuta podpora především inovačním MSP v jejich počáteční fázi rozvoje, kdy by totiž mohly čelit uvedeným nepříznivým faktorům znevýhodňujícím jejich postavení na trhu.

¹⁵ Důkazem mohou být finanční prostředky z operačních programů podporující rozvoj MSP. Podpora i na legislativní úrovni- viz „Small Business Act“

1.3.2. Velké podniky jako dominantní hráč na poli regionální konkurenceschopnosti a inovační aktivity

Jak již bylo uvedeno, odborná literatura se významně liší v přístupech k tomu, které podniky (velikostně) mají větší význam pro regionální výkonnost a inovace. Mezi argumenty přístupů vyzdvihujících přednosti velkých podniků nad malými je možné řadit zejména:

- Velké podniky díky jejich velikosti dosahují snadněji úspor z rozsahu a mohou tedy nabízet kvalitnější produkty a služby za nižší ceny pro zákazníka (Pagano, Schivardi 2001).
- Jiná statistická pozorování udávají, že nikoli MSP, ale velké podniky jsou více náročné na faktor práce a více přispívají k tvorbě pracovních míst (Little et al. 1986).
- Výhoda na straně velkých podniků lpí také v dostatku kvalifikovaných lidských zdrojů. Navíc jsou tyto firmy zpravidla schopné přilákat vysoce kvalifikované technické specialisty, kteří mohou podpořit vznik a samotný chod VaV oddělení (Rothwell 1989).
- Snažší přístup k finančním prostředkům oproti MSP (Beckman 2002; Audretsch et al. 2002; ČSÚ 2010).
- Díky úsporám z rozsahu jsou schopnější čelit fixním nákladům plynoucím do VaV a investovat relativně více do této oblasti (Pack, Westphal 1986).
- Inovační výhoda velkých firem je založena zejména na relativně větším množství finančních a technických zdrojů (je tedy orientována spíše „materiálně“). Naproti tomu u MSP je inovační výhoda spíše „behaviorálního“ charakteru (Edmiston 2007).

1.3.3. Snaha opustit kritérium velikosti aneb spor malé versus velké nemá vítěze

V samotném závěru této kapitoly je třeba uvést přístupy, které odmítají analýzu ekonomické výkonnosti či inovativnosti založenou na pouhém srovnávání velikosti podniků.

You (1995) si kladl otázku, zda-li vůbec velikost podniku může být determinantem ekonomického rozvoje. Podle autora je totiž vhodná velikost podniků v každém státě považována za odraz komparativních výhod státu a nikoli obecné definice o velikosti podniku.

Další kritiky pochybují o významu MSP, a nebo velkých podniků pro regionální výkonnost, protože více zdůrazňují význam podnikatelského prostředí obecně. Spíše než podpora podniků určité velikosti by mělo být podporováno příznivé podnikatelské prostředí - s nízkými překážkami vstupu a odchodu na/z trhu, s jasně definovanými vlastnickými právy, podporující konkurenci atd. (Beck, Demircuc-Kunt 2005; Levine 2005).

Zajímavým přístupem je dynamické pojetí problematiky MSP a inovací. Tento přístup je v podstatě založen na principu dynamické komplementarity¹⁶ velikostně různých firem v regionální ekonomice. Z počátku velké firmy poskytují základ činností, dostatečné know-how, rizikový kapitál a technicky zdatný personál, které jsou zásadní pro začínající technologicky orientované MSP. Následně tyto MSP do procesu přidávají ochotu podnikatelského rizika, nadšení a rychlé využití potenciálu trhu (Rothwell 1989).

Jak uvádí stejný autor, důraz by neměl být kladen na srovnávání velikosti podniků, ale spíše na analýzu jejich vzájemných vztahů v rámci podnikatelského prostředí.

¹⁶ Neboli doplňkovosti

2. Podpora podnikání a inovací v EU v návaznosti na strategické dokumenty EU

Jak bylo uvedeno v teoretické části, tvorba a šíření inovací je pokládána za hnací sílu regionálního růstu. V kontextu EU jsou inovace chápány jako „ *zásadní prvek pro zajištění konkurenceschopnosti evropských podniků a pro vytváření pracovních míst* “ (EC 2011). V kombinaci s podporou endogenních kapacit regionů a jejich podnikatelského potenciálu jsou „ *nejlepší způsob, jakým se může evropské hospodářství vrátit na správnou kolej a vyřešit společenské problémy celosvětové ekonomiky* “ (KOM 2011, 849).

Jelikož se diplomová práce snaží aplikovat vybranou tematiku na konkrétní program, úvodní část kapitoly zhodnocuje příčiny, které vedly EU k zájmu na podpoře prostředí pro podnikání a inovace. Ve své první části se kapitola opírá o zhodnocení a možné příčiny dosavadního ekonomického vývoje EU, zejména ve srovnání se Spojenými státy americkými¹⁷ a Japonskem. Na ni navazující část uvádí relevantní výběr z přijatých dokumentů EU, týkající se směřování vývoje EU a zvyšování její konkurenceschopnosti, a to především v kontextu podpory vzniku, šíření inovací a prostředí pro podnikání.

2.1. Dlouhodobý pohled na výkonnost EU a příčiny podpory podnikání a inovací

Od počátku 20.století se staly USA světovým ekonomickým leadrem. Důvodem pro tento úspěch byl zejména růst založený na vývoji nových technologií, způsobů organizace společností a produkce (např. taylorismus, fordismus), které přinášely významné úspory z rozsahu, dále velikost a homogenita trhu (oproti trhu evropskému). V polovině 20.století HDP na osobu USA dosahoval dvojnásobné hodnoty než dosahovaly státy Evropy (Fagenberg et al. 1999).

Období od roku 1950 do 1985 by se dalo považovat jako období konvergence světových leadrů, kdy kontinuálně docházelo ke snižování rozdílů v produktivitě práce mezi USA a státy Evropského společenství.¹⁸ Za důvody jsou autory nejčastěji uváděny - imitace technologií a vznik nových institucí v Evropě (Boltho 1982; Crafts, Toniolo 1996; Eichengreen 2007; Sapir 2003). Eichengreen dodává, že evropské kapitálové trhy přispěly ke vzniku velkých úspěšných společností, které zároveň podporovaly systém MSP.

ES od roku 1945 do 70.let 20.století dosahovala rostoucích temp ekonomického růstu, makroekonomické stability a státu blahobytu souvisejícím se stabilním systémem sociální

¹⁷ Dále jen USA

¹⁸ Dále jen ES

ochrany občanů (tzv. Evropský sociální model). Tento model byl ovšem udržitelný pouze do doby ropných šoků (1973-1975), kdy následně došlo k významnému zpomalení růstu na obou kontinentech (Madison In Arc et al. 2008). Dále docházelo ke zvyšování sociálních výdajů „*nikoli jako důsledku příznivého ekonomického vývoje, ale jako důsledek rostoucího zdanění a rostoucího veřejného dluhu*“ (Marinas 2010, pp. 20).

Od poloviny 90.let se EU potýkala s významným zpomalením růstu produktivity, zatímco v USA v té době akcelerovala. Řada odborných publikací se zabývala identifikací klíčových důvodů zaostávání EU za USA a Japonskem (Prescott 2004; Timmer 2008; Sapir 2003; Blanchard 2004; EUKN 2004 aj.). Níže je uveden přehled nejpodstatnějších příčin:

- Významná ztráta států EU ve specializaci a konkurenceschopnosti zejména v mikroelektronice, IT produktech¹⁹ a dalších strategických odvětvích (EUKN 2004).
- Přetrvávající rozdíly ve specializaci mezi severem a jihem Evropy. Bohaté severní státy se specializují na technologicky relativně vyspělá odvětví, zatímco v jižních státech EU přetrvává specializace na pracovníčně-náročná odvětví (Fagenberg et al. 1999).
- Rozdílnost charakteristik trhů práce v Evropě a USA. Od roku 1973 došlo v EU v porovnání s USA k významnému poklesu zaměstnanosti a odpracovaných hodin na pracovníka (Ark et al. 2008). Mezi příčiny lze řadit zejména rozdíly v preferenci volného času a práce v Evropě a USA (Sapir 2003; Blanchard 2004), role vyšších daní z příjmu v Evropě (Prescott 2004) a také evropskou příznivější politiku podpory v nezaměstnanosti (Nickell 1997).
- Celková stagnace počtu pracovních míst v zemích EU zejména oproti USA a Japonsku. Uvedené konkurenční země prokázaly celkový nárůst použití pracovní síly, které je založeno na kladném vytváření pracovních míst v průmyslu a vyšší zaměstnanosti ve službách (Ark, O'Mahony, Timmer 2008).
Dle Fagenberga (1996) je stagnace pracovních míst v EU hlavně zapříčiněna dramatickým snížením zaměstnanosti v průmyslu. Autor dodává, že sektor služeb v EU není schopen generovat stejné množství pracovních míst jako množství zrušených pracovních míst v průmyslu.
- Nízká úspěšnost EU v převádění vědeckých a technologických poznatků do komerčně úspěšných produktů a služeb (Morgan 1997; EC 1993).

¹⁹ Informační a komunikační technologie, dále jen ICT

Uvedený poznatek úzce souvisí s tematikou diplomové práce, jelikož mezi hlavní příčiny vzniku programu podpory Prosperita v ČR je napomoci nastavení takových podmínek pro spolupráci akademické sféry a soukromého sektoru, které by přispívaly a podněcovaly zavádění inovací na trh.

- Nedostatečně vybudovaná kultura „networkingu“²⁰ v EU, což vede k tomu, že dochází k nedostatečnému využití možností spolupráce mezi jednotlivými ekonomickými aktéry, i přesto, že by tato spolupráce mohla vést k oboustranně výhodným závěrům (Morgan 1997). Autor dodává, že řešení tohoto problému je nejefektivněji adresováno na regionální úrovni, kdy poskytování regionální politiky je chápáno jako dimenze inovační politiky spíše než opatření sociálního charakteru.

I když je možné pozorovat, že země EU ve svém vývoji vzájemně konvergují, tak ale ne všechny regiony z tohoto vývoje těží ve stejné míře. Poznatek o konvergenci mezi jednotlivými státy EU, ale divergenci na regionální úrovni byl potvrzen řadou empirických studií a výzkumů (Sapir et al. 2003; Třetí kohezní zpráva EC 2004; Fagenberg et al. 1999).

Diplomová práce přijímá uvedený poznatek o divergenci na regionální úrovni a snaží se dále zjistit, zda-li je možné pozorovat vztah lineární závislosti mezi dosaženou ekonomickou úrovní regionu a podporou plynoucí v rámci programu Prosperita, která má vlastně sloužit k ještě většímu zvyšování ekonomické úrovně a konkurenceschopnosti.

Stanovená hypotéza vychází z předpokladu, že ekonomicky vyspělejší regiony mají predispozice být úspěšnější v těchto dotacích. Pokud by tak skutečně bylo prokázáno, dalo by se uvažovat o tom, že i vlivem této podpory dochází (nezáměrně) k dalšímu prohlubování regionálních rozdílů, a tedy k ještě větší divergenci v regionálním vývoji ČR.

2.2. Strategické dokumenty EU

Následující část kapitoly se zabývá strategickými dokumenty, přijatými EU, které mají za cíl směřovat její dlouhodobou orientaci. Kapitola se zaměřuje na dlouhodobé strategie - Lisabonskou strategii, její Revizi na základě Wim Kokovy zprávy a nejaktuálnější dokument Evropa 2020.

Uvedené dokumenty nejsou analyzovány do detailu po stránce legislativní a obsahové, ale spíše jsem se zaměřila na jejich význam v kontextu řešené problematiky. V úvodní části je vysvětlen pojem „konkurenceschopnost“, který je ústředním pojmem současných strategií EU

²⁰ Z ang.výrazu network- síť, spolupráce

zaměřujících se na zvyšování růstu, udržitelný růst, dosahování sociální soudržnosti a zaměstnanosti.

2.2.1. Konkurenceschopnost národní ekonomiky a definice konkurenceschopnosti v EU

Konkurenceschopnost národní ekonomiky je poměrně novým pojmem. Do počátku 80.let 20. století se pojem konkurenceschopnost používal výlučně na podnikové úrovni. Od tohoto období a zejména od 90.let minulého století dochází k posunu užívání pojmu k nadpodnikovému pojetí, kdy se konkurenceschopnost stává žádoucím cílem nejen podniků, ale i celých odvětví, národních ekonomik, zemí, světových regionů a integračních uskupení (Malý 2011).

Definicí konkurenceschopnosti je mnoho a jednotlivé mezinárodní organizace a státy se liší v jejím pojetí. Současný koncept OECD definuje mezinárodní konkurenceschopnost následovně (WB 2011):

„Konkurenceschopnost je schopnost společnosti, odvětví, regionů, národů a národních celků generovat relativně vysoké úrovně jak příjmů z výrobních faktorů, tak jejich využití na udržitelné úrovni za současného vystavení mezinárodní konkurenci.“

Jak již bylo zmíněno, pojem „konkurenceschopnost“ je v dnešní době jedním z elementárních pojmů ekonomických a hospodářských politik EU, a tím i ekonomiky ČR. Snaha o její neustálé zvyšování, o dosahování „konkurenceschopného“ růstu, „konkurenceschopných“ odvětví, „konkurenceschopných“ pracovních míst apod. je více než patrná z mnoha oficiálních dokumentů a samotný pojem nechybí v prakticky žádném oficiálním ekonomicko-politickém prohlášení.

V kontextu diplomové práce, která je zaměřena na podporu alokovanou z finančních zdrojů EU, bude relevantní definice aktuálně používaná Evropskou Komisí (EC 2003):

„Konkurenceschopnost je schopnost země poskytovat svým občanům vysokou a stále rostoucí životní úroveň a zaměstnanost všem, kdo chtějí pracovat, to vše na udržitelném základě.“

Přestože je obsah pojmu velmi intuitivní, má stále značně široké a velmi nejednoznačné vymezení. A právě kvůli této skutečnosti je v řadě odborných pracích hodnocena konkurenceschopnost jako kategorie subjektivní, nikoli objektivní (Plchová 2011).

Někteří z autorů akceptují používání pojmu pouze na podnikové úrovni, ale nepřijímají jeho užití ve smyslu národních ekonomik (Krugman 1996). Krugman dále zdůraznil mikroekonomickou úroveň podnikání jako základ pro formování konkurenceschopnosti země (Plchová 2011).

Další autoři poukazují na to, že konkurenceschopnost je formována zejména lokálními podmínkami. I přes situaci, kdy země sice nedokáže konkurovat na globálních trzích, konkurenceschopnost na firemní úrovni je tvořena místními podmínkami a tedy podnikatelé ji běžně dosahují využíváním zdrojů komparativních výhod (Porter 1990).

Významnou skutečností je také to, že konkurenceschopnost nelze považovat za hru s nulovým součtem²¹ (Ciampi 1996; Krugman 1996), a proto na trzích obchodovaného zboží hraje roli relativní konkurenceschopnost (Farole et al. 2010).

Jak bylo již uvedeno, v kontextu diplomové práce přijímám aktuální definici stanovenou EU. Regionální konkurenceschopnost pojmám jako regionální výkonnost a v rámci této práce ji vymezím na základě vybraných indikátorů výrobní i nevýrobní sféry ekonomiky (více v kapitole 6).

Následující podkapitoly se již věnují selektivnímu výběru nejzásadnějších dokumentů EU, týkajících se jejího budoucího směřování, především v návaznosti na řešenou tematiku.

2.3. Lisabonská strategie 2000- ambice vs. reálné možnosti EU

V březnu 2000 byla na mimořádném zasedání Evropské rady v Lisabonu přijata tzv. Lisabonská strategie²². Ta deklarovala velmi ambiciózní cíl (EK, 2000): „*Unie se má do roku 2010 stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností.*“

V úvodní části dokument zhodnocuje důvody přijetí agendy. Uvádí, že EU čelí problémům souvisejícím s globalizačními procesy a vytvářením znalostní ekonomiky, jež jsou charakteristické neustále se zvyšujícím tempem změn a vnitřním výzvám (např. stárnutí populace). Proto bylo nutné, aby EU přistoupila k vymezení jasně definovaných strategických cílů, jejichž dosažení by mělo vést k vytvoření nové znalostní ekonomiky, podněcující ekonomický a společenský rozvoj (EK 2000).

Dokument uvádí výčet pozitivních výsledků, kterých se podařilo EU do roku 2000 dosáhnout: relativně dlouhé období růstu s nízkou inflací, vyrovnaná platební bilance, téměř „dokončený“ vnitřní trh, odstranění politického rozdělení Evropy a zájem o členství v EU ze strany nových uchazečů ze střední a východní Evropy aj. (EK 2000).

²¹ Hra s nulovým součtem by se dala zjednodušeně popsat jako situace, kdy jedna strana získá, přičemž to samé druhá strana ztrácí.

²² Dále jen LS

Mezi slabé stránky EU dokument řadí zejména: potíže s vysokou nezaměstnaností (15 mil. osob bez práce v r. 1999), nízká míra zaměstnanosti (nedostatečné začlenění žen a starších osob do pracovního trhu), nevyvinutý sektor služeb (zejména v oborech telekomunikací a Internetu), požadovaná kvalifikace pracovníků na trzích práce neodpovídá kvalifikaci dosahované a naopak dochází stále k prohlubování rozdílu aj. (EC 2000).

Následné plnění strategie mělo umožnit přechod ke konkurenceschopné, dynamické a na znalostech založené ekonomice. Důraz byl kladen na podporu neustálého se přizpůsobování změnám v informační společnosti a na podporu VaV (EC 2000).

Mezi jinými závazky (např. zvyšování zaměstnanosti²³) LS stanovila nutnost zvýšení hrubých domácích výdajů do VaV²⁴ z 1,8 % v r.1999 na 3% v r. 2010. Dále také zdůraznila potřebu podpory komerční aplikace výsledků VaV a znalostí zvýšením podílu soukromého sektoru na výdajích do VaV (EC 2002).

Důvodem přijetí závazku byla snaha se v tomto indikátoru vyrovnat ostatním vedoucím ekonomikám světa - především USA a Japonsku, které dosahují znatelně vyšších hodnot (EC 2002). Grafické znázornění vývoje hrubých výdajů do VaV v EU-27, USA, Japonsku a ČR od r.1995 do r. 2008 je uvedeno v Příloze II.

Velmi zjednodušeně by se dalo říci, že jelikož jsou inovace a VaV spatřovány jako hnací motor ekonomického růstu, EU předpokládá, že pokud se podaří dohnat vedoucí ekonomiky v tomto indikátoru, podaří se je jistě také dohnat (a následně předejhnat) v konkurenceschopnosti.

LS vycházela z velmi optimistických očekávání týkajících se budoucího vývoje a představila velmi ambiciózní vizi o směřování EU. Ovšem již po několika letech od spuštění byl zřejmý nedostatečný pokrok v naplňování stanovených cílů.

2.4. Wim Kokova zpráva

Již po několika letech od spuštění LS bylo patrné, že se EU nestává a ani nepřibližuje tomu být nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou světa a také, že mnohé vlády členských států postrádaly vůli zintenzivnit síly, aby bylo dosaženo stanoveného. Členské státy to často odůvodňovaly přehnanými cíli, kterých nebylo reálně možné dosáhnout (Kellermann et al. 2009).

²³ Z 62,5 % v r. 1999 na 70 % v r. 2010

²⁴ Hrubé výdaje do VaV jsou výdaje do VaV na HDP

Na konci roku 2004 předložila skupina odborníků pověřená Komisí hodnotící zprávu za prvních pět let strategie (tzv. **Wim Kokova**²⁵ zpráva).

Tato zpráva velmi kriticky zhodnocovala dosavadní plnění vytyčených cílů LS a hovořila o „promarněných šancích“ a „zklamáním nad vývojem evropské ekonomiky.“ Dále konstatovala, že rozdíl ve výkonnosti EU a USA se nadále prohlubuje. Nově poukazuje na ekonomické ohrožení přicházející z rychle rostoucích asijských ekonomik, zatímco vnitřními výzvami EU stále přetrvává kontinuální pokles populačního růstu a stárnutí populace (Kok 2004).

Zpráva konstatovala, že se sice podařilo dosáhnout úspěchu v určitých bodech (zlepšení míry zaměstnanosti²⁶ a větší zapojení žen do pracovního trhu), ale že mnoho ze stanovených cílů²⁷ bude těžké dosáhnout (Kok 2004).

V souladu se statistickými údaji zpráva potvrzuje, že cíl zvýšení podílu výdajů do VaV na 3 % HDP EU se nepodařilo dosáhnout a kriticky zhodnocuje, že samotná hodnota tohoto indikátoru se od spuštění LS téměř nezměnila. Fakticky totiž došlo k minimálnímu zvýšení z 1,85 % v r. 2000 na 1,9 % HDP EU (Kok 2004).

Téměř žádný pokrok v plnění tohoto cíle²⁸, který byl dosažen po 4 letech od schválení agendy, poukazuje na patrnou neochotu členských států EU investovat do této oblasti. Ale na druhou stranu také na to, že EU nedisponovala adekvátními prostředky, jimiž by byla schopná státy efektivně přimět k plnění cílů, k nimž se přijetím dokumentu v roce 2000 zavázaly.

2.4.1. Příčiny neúspěchu lisabonské strategie a doporučení plynoucí z Wim Kokovy zprávy

Mezi příčiny neúspěchu²⁹ dosažení stanovených cílů Wik Kokova zpráva řadila (Kok 2004):

- Příliš optimistická očekávání týkající se ekonomického růstu,
- Euforie z nových technologií (zejména ICT),
- Přílišné rozšíření lisabonské agendy o mnoho bodů, což vedlo k její značné nepřehlednosti,
- Konflikty priorit,
- Nedostatek politické vůle mezi členskými státy k naplňování stanovených cílů,

²⁵ Dle Wim Koka - nizozemského předsedy vlády (1994-2002)

²⁶ Z 62,5 % v r. 1999 na 64,3 % v r. 2003

²⁷ Mj. cíl zaměstnanosti 70 % v r.2010

²⁸ a také v plnění cílů ostatních

²⁹ Za neúspěch označil LS mj. švédský předseda vlády Fredrik Reinfeldt (Euractiv 2009-2012)

- Způsob řízení nové strategie, který vedl k nedostatečnému vymezení národních a komunitárních odpovědností. Realizace LS se měla obejít bez vytváření nových institucí, při aplikaci tzv. otevřené metody koordinace.

Mnohými autory (Bongardt, Torres 2007; Marinas 2010; Kesner-Škreb 2007; Belling 2011; Kellerman 2010) je metoda otevřené koordinace považována za příliš slabý nástroj pro efektivní dosažení požadovaných cílů. Mezi její kritická místa je řazeno především spoléhání se pouze na benchmarking³⁰ za nepřítomnosti jakýchkoli formálních sankcí (Bongardt, Torres 2007).

Dalšími důvody neúspěchu LS jsou uváděny:

- Orientace pouze na nabídkovou stranu a tržně liberální orientace trhu bez pochopení nutnosti kombinace politik EU (Fischer et al. 2010),
- Nejasně definovaný a nedostatečně silný vztah mezi LS a dalšími instrumenty a strategiemi přijatými v rámci EU³¹, takže docházelo spíše k jejich izolovanému fungování, než-li k vzájemnému upevňování (Marinas 2010).

I přes uvedené nedostatky ale Wim Kokova zpráva odmítla prodloužení časového horizontu z roku 2010 a označila LS za správnou odpověď na výzvy, jimž musí EU čelit. Přičemž uvedla, že jejich naléhavost je v roce 2004 ještě větší než v roce 2000. Bylo tedy navrženo, aby se EU poučila z nedostatků a nastartovala LS znova (Kok 2004).

Zpráva definovala pět klíčových oblastí, na které by se politika EU měla orientovat (Kok 2004):

1. Vytváření znalostní společnosti (s významným důrazem na podporu VaV a rozvoje ICT),
2. Dokončení vnitřního trhu (jeho dokončení a zavedení opatření k vytvoření jednotného trhu služeb),
3. Zlepšení podnikatelského prostředí (mj. zlepšování legislativního prostředí, usnadňování start-up nových firem a vytvářením příznivějšího podnikatelského prostředí),
4. Vytvoření adaptabilního trhu práce (mj. vytváření strategií celoživotního vzdělávání a aktivního stáří)

³⁰ Metoda používaná při analýzách, při které se hledají a studují nejlepší výsledky jednotlivých oblastí dosahované v příslušné analýze u ostatních (většinou u konkurence).

³¹ Pakt stability a růstu (1997), Strategie udržitelného růstu (2009), Sociální agenda (obnovena v roce 2008) aj.

5. Environmentálně udržitelná budoucnost.

V souvislosti s analyzovanou problematikou je zásadní zejména první oblast, zaměřená na vytváření znalostní společnosti.³² Důraz má být kladen obzvláště na vychovávání a udržení si nejlepších odborníků a vědeckých pracovníků v EU. Pozornost by měla být také věnována snižování administrativních a dalších překážek, které brání volnému pohybu vědců za prací v rámci unie. Navíc má být VaV nejvyšší prioritou politiky, spolu s propagací a podporou inovací (Kok 2004).

Z výše uvedeného je možné pozorovat, že opodstatnění předmětu podpory programu Prosperita (zaměřenému na podporu vzniku a rozvoje vědeckotechnické infrastruktury, inovací a inovačních MSP) je zahrnuto i v těchto doporučeních a je stavěno do zásadní pozice vůči ostatním prioritám. Lze tedy dedukovat patrnou významnost programu v rámci systému podpor a samotné hospodářské politiky.

Na jedné straně Wim Kokova zpráva poskytla vysoce kvalitní analýzu aktuálního stavu plnění cílů LS, ale na druhou stranu otázkou zůstává nakolik poskytla návod na zlepšení situace.

2.5. Revize lisabonské strategie: rezignace na přílišné ambice a větší důraz na slabé stránky EU

Na základě doporučení plynoucích z uvedené zprávy byla v roce 2005 přijata obnovená Lisabonská strategie (dále jen **Revize**).

Ve srovnání s původní LS její Revize již nevyznívala tak optimisticky a výčet slabých stránek převyšoval souhrn těch silných.

2.5.1. Cíle a hlavní oblasti Revize LS

V rámci Revize došlo k významnému zúžení strategie, kdy základním cílem bylo do r. 2010: „*dosáhnout vyššího a trvalého růstu a vytvářet více a lepších pracovních míst*“ (EC 2005). Vlády členských zemí byly pověřeny zpracovat a každoročně předkládat Národní program pro růst a zaměstnanost (EC 2005).

Revize, v návaznosti na doporučení, vymezovala pouze 3 hlavní oblasti činností (z nichž každá z nich obsahovala sadu příslušných opatření) (EC 2005, str.27):

- „*Evropa jako atraktivnější místo pro investice a práci,*
- *Znalosti a inovace pro podporu růstu,*

³² Bod 3. Zlepšení podnikatelského prostředí souvisí také s problematikou této DP. V doporučeních Wim Kokovy zprávy se ale tento bod týká především zlepšování právních a legislativních podmínek pro vznik nových podniků, tzn. zejména snižování administrativní zátěže (časové, finanční a úsilí).

- *Tvorba více a lepších pracovních míst.*

Tak jako LS, i její Revize přiznává znalostem (pod pojem zahrnuje VaV, inovace a vzdělání) roli klíčového motoru růstu produktivity. Znalosti jsou považovány za kritický faktor, který může EU zajistit konkurenceschopnost v globálním světě (EC 2005).

V hlavní oblasti definované jako „Znalosti a inovace pro podporu růstu“ zpráva reviduje opatření, jimiž má být dosaženo žádoucích efektů (EC 2005):

- Zvýšení a zlepšení investic do VaV (potvrzení nutnosti plnění stanoveného cíle 3 % výdajů do oblasti VaV na HDP EU),
- Usnadnění inovací, zaměření se na ICT a udržitelné použití zdrojů (posílení příspěvku terciárních vzdělávacích zařízení k tvorbě a šíření znalostí napříč regiony EU a více investic do zařízení pro výzkum a inovace),
- Přispívat k vytvoření silné evropské průmyslové základny (zpráva udává nutnost plného využívání technologického potenciálu EU).

Revidovaná strategie přikládá vyšší váhu poptávkové straně, kdy je ceněna role netechnologických inovací (EC 2005).

Jak je patrné, přestože byl opět uváděn význam VaV, podnikání a inovací jako motor růstu, došlo k eliminaci zaměření hlavního cíle Revize pouze na dva aspekty - zaměstnanost a růst, na které se měla EU zaměřit nejvíce.

Tento fakt by bylo možné chápat jako určitou formu rezignace nad cíli stanovenými v ambiciózní LS, ale tak i patrně nad hlavními výzvami tematu této diplomové práce.

Jak je možné zhodnotit, ani tato revize ovšem nepřinesla očekávané výsledky (Buchert 2011; Bongardt, Torres 2010; Malý 2011).

V roce 2010 bylo zřejmé, že k naplnění cílů ani původně stanovených, ani těch zrevidovaných, ve většině oblastí nedošlo. EU tak stála před otázkou, jakou cestou bude další vývoj konkurenceschopnosti směřovat a udávat, zda-li opět formou dlouhodobé strategie, která je sice velmi „deklaratorní,“ ale o to méně již založená na reálných možnostech jejího splnění.

2.6. Evropa 2020: „zelenou“ cestou k nejistému ekonomickému výhledu

V červnu roku 2010 přijala EU novou desetiletou strategii zvyšování své konkurenceschopnosti s názvem Evropa 2020. Prioritami strategie je inteligentní, udržitelný a začlenění podporující růst (EC 2010c).

Tato strategie se snaží o reflexi proběhnuvší finanční a ekonomické krize a obsahuje komplex návrhů opatření hospodářské politiky a institucionálních změn, které by měly členským státům EU napomoci překonat důsledky těchto krizí (EC 2010c).

Samotné přijetí dokumentu se setkávalo s kritikou a značnou nedůvěrou v možnosti její realizace. Značná část odborné veřejnosti (politici, reprezentanti, ekonomové, akademičtí specialisté)³³ se k této strategii staví skepticky a odsuzují ji ke stejnému osudu jako (obě) předchozí LS.

2.6.1. Cíle strategie Evropa 2020- priority a hlavní dílčí cíle

Dokument Evropa 2020 stanovuje jako základní cíl „*evropské sociálně tržní hospodářství pro 21.století.*“ Jádrem realizace cíle jsou následující tři priority (EC 2010c, str. 11):

- „*Inteligentní růst – vyvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.*
- „*Udržitelný růst – podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.*
- „*Růst podporující začlenění – podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností.*“

Pro umožnění naplnění vize a stanovených priorit, dokument Evropa 2020 vymezuje pět dílčích hlavních cílů.

Oproti předchozí LS (a její Revizi) došlo k další redukci cílů, kdy byl kladen důraz zejména na jejich vzájemný vztah, možnost kvantifikace, porovnávání a schopnost odrážet rozmanitost situace členských států EU. Níže jsou uvedeny hlavní cíle do roku 2020 (EC 2010c, str.12):

1. „*Zvýšení míry zaměstnanosti (u osob ve věku 20 až 64 let by se měla zvýšit ze 69 % v r. 2010 na nejméně 75 % v r. 2020),*
2. *Investice do výzkumu a vývoje ve výši 3 % HDP,*
3. *Snížit emise skleníkových plynů (o nejméně 20 % oproti úrovním roku 1990 nebo o 30 %, pokud pro to budou příznivé podmínky), zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie v konečné spotřebě energie na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20 %,*
4. *Snížit míru předčasného ukončení školní docházky (z 15 % v r. 2010 na 10 % v r.2020, a zároveň zvýšit podíl osob ve věku 30 až 34 let, jež ukončily terciární vzdělání (z 31 % na 40 % v roce 2020),*
5. *Počet Evropanů, kteří žijí pod vnitrostátní hranicí chudoby, by se měl snížit o 25 %.*“

³³ John Monks (generální tajemník Evropské Odborové Konfederace, Confederation), Philippe De Buck (generální ředitel Business Europe), Bongardt, Torres (2010), Buchert (2011), Mach (2012) aj.

Cíle budou naplňovány pomocí sedmi stěžejních iniciativ, u nichž by mělo docházet ke každoročnímu vyhodnocování jejich naplnění (EC 2010).

Jak je tedy uvedeno výše, zvýšení investic do VaV se opět stává jedním z hlavních cílů dlouhodobé strategie EU. Je tedy patrné, že EU trvá na významu této oblasti pro ekonomický růst a intenzivně se snaží o prosazení zvýšení výdajů do této oblasti (alespoň tedy v deklaratorní rovině).

Otázkou, která se ovšem nabízí je, zda-li se skutečně tentokrát podaří dosáhnout uvedeného cíle. Anebo dojde v roce 2020 (nebo již dříve při eventuální revizi dokumentu) k opětovnému odůvodnění nedosažení hodnoty a opětovnému zakomponování (možná, že v té době ještě vyššího) cíle do budoucí strategie.

2.6.2. Řízení strategie Evropa 2020 - možný faktor (ne)úspěchu

Vzhledem k tomu, že jednou z příčin neúspěchu LS bylo zejména její nedostatečné plnění ze strany členských států (za její nedodržování nebyly státy sankcionovány), bylo při přijímání nové strategie Evropa 2020 zásadní otázkou, jakým způsobem se EU postaví k řízení nové strategie.

K zajištění efektivního plnění stanovených cílů, bylo toto plnění integrováno do tzv. evropského semestru. To je roční cyklus hospodářských a fiskálních politik, který začíná zveřejněním roční analýzy růstu EU (retrospektivní analýza a výhled do budoucna). Na jarním zasedání Evropská rada na základě této analýzy navrhne politický směr pro fiskální a makroekonomické strukturální reformy a oblasti podporující hospodářský růst (také doporučí, jak oblasti propojit) (EC 2012).

Ze strany členských států je pak vyžadováno předložení střednědobých rozpočtových plánů, které zahrnou do programů stability a konvergenčních programů, a ve svých programech vnitrostátních reforem stanoví kroky, které je nutné podniknout. Tento mechanismus současného podávání zpráv o hodnocení strategie Evropa 2020 a Paktu Stability a růstu³⁴ podle Komise umožňuje „propojit prostředky a cíle“ (EC 2012).

Tento bod narážel na velmi negativní reakce, zvláště ze strany Německa³⁵, které se obávalo, aby nenastala situace, kdy členské státy budou, pod záminkou naplňování hospodářské strategie, porušovat fiskální pravidla daná Paktem stability a růstu (Euractiv 2004-2012).

Po obdržení uvedených programů vydá Rada konkrétní pokyny a doporučení individuálně pro každý členský stát. V případě, že stát nevezme doporučení v daném časovém období v potaz, může mu být zasláno politické varování. V případě přílišných makroekonomických a

³⁴ Pakt má zajistit, aby členské státy dodržovaly rozpočtovou disciplinu i pro přijetí jednotné měny (EK 2010)

³⁵ Tento postoj uvedla kancléřka A.Merkelová v dopise předsedovi EK J.M.Barrosovi (Euractiv 2004-2012)

rozpočtových výkyvů, lze provedení daných doporučení vynutit prostřednictvím pobídek a sankcí (EC 2012).

2.6.3. Současná kritika strategie Evropa 2020: není lehké získat důvěru ve schopnost dosáhnout úspěch

Již samotné stanovení cílů nové strategie naráželo na rozporuplné reakce ze strany členských států. Zřejmě důsledkem aktuálního hospodářského vývoje a zklamání z LS byly některé státy zejména k otázkám vzdělávání, výdajů do VaV, environmentální oblasti, orientace na obnovitelné zdroje a ke snižování chudoby značně skeptické (Mahler 2010).

Dalším bodem kritiky strategie je její až přehnaná orientace na tzv. greening³⁶. Dokument Evropa 2020 se pokouší na jedné straně o řešení současné ekonomické a finanční krize, a ekologické krize na straně druhé. Zajímavý pohled na tuto problematiku podává Pochet (2010), který vysvětluje, že strategie staví státy před tzv. trilema, kdy se musí snažit o snižování schodku veřejných financí, investování do „zelených“ technologií a současné zachování sociálního státu a veřejných služeb. Autor dodává, že je více než nepravděpodobné, že by státy byly schopné překonat více než dvě z těchto výzev.

Obnovitelné zdroje a zvýšení jejich podílu na celkové spotřebě je již dnes, dva roky od představení strategie, některými státy chápáno jako nerealistické. Státy se, i přes deklarované cíle strategie Evropa 2020 (a Evropské energetické strategie do r.2020³⁷), chystají uplatňovat vlastní energetický mix (včetně ČR), který ale nevede k naplňování stanovených cílů.³⁸

Kritika se dále týká toho, jak se dokument staví k řešení samotné krize, kdy „*záchranné balíčky totiž neznamenají strukturální změny, které jsou u mnoha států absolutní nezbytností. Málokdo se chystá v Evropě likvidovat některé prvky sociálního státu (a Evropa 2020 především směřuje k udržení podobného typu státu), přestože na něj nebude tolik peněz jako dříve*“ (Buchert 2010).

Časový horizont dokumentu (10 let) je dalším z aspektů kritiky, kdy důvodem je to, že jeho přílišná dlouhodobost vede k nemožnosti reakci na změny a proměnlivost prostředí a faktory současnosti (Euractiv 1999-2012).

Tento bod kritiky je jistě platný, ale na druhou stranu, jak zkušenosti s předchozí strategií dokazují, je možné přistoupit k revizi strategie tak, aby více odpovídala a reagovala na aktuální změny prostředí. Důležité je také uvést, že dlouhodobější charakter strategie navíc zaručuje určitou stabilitu orientace EU. Pokud by byly přijímány strategie orientované pouze

³⁶ Zelená energie, obnovitelné zdroje, investice do environmentálně příznivějších technologií apod.

³⁷ Stanuje cíl „20-20-20“ do r.2020: snížit emise skleníkových plynů o 20 % oproti r.1990, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na spotřebě na 20%, 20% úspory energie by mělo být dosaženo zvýšením efektivity.

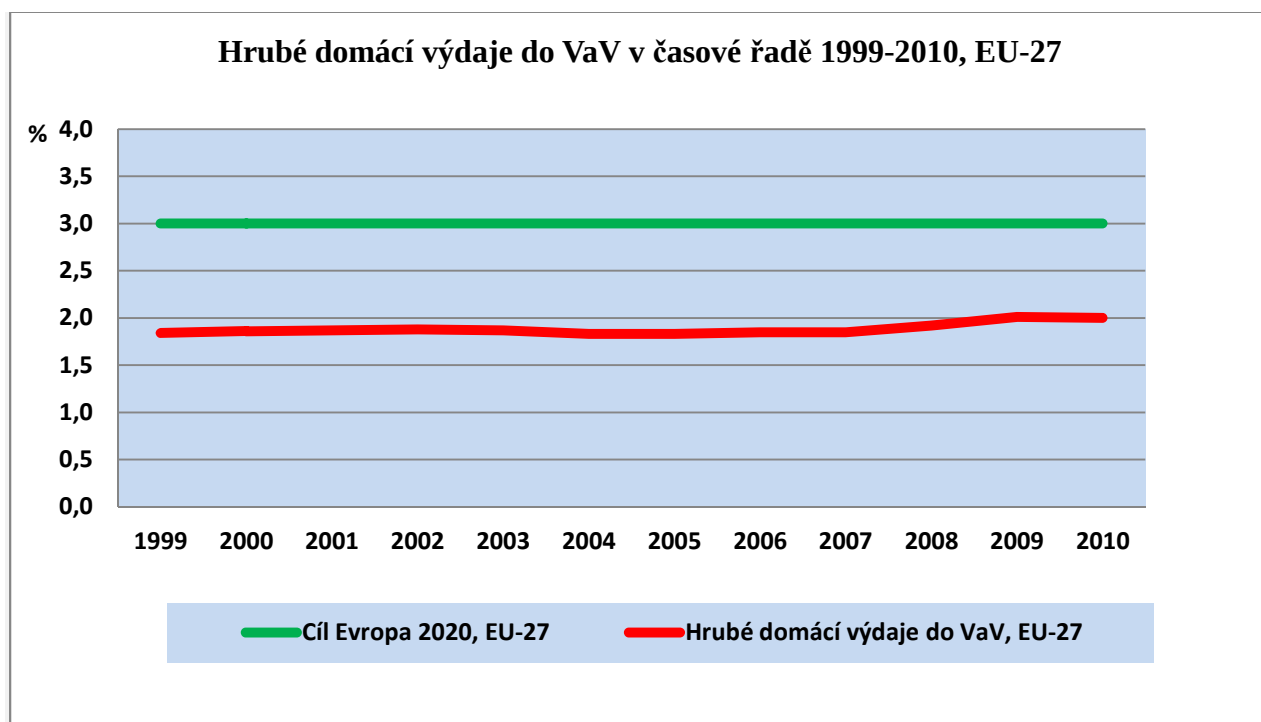
³⁸ Tuto pozici otevřeně deklaroval také Ministr průmyslu ČR M.Kuba, 2012

na krátké období, znemožnilo by to účinné plánování dlouhodobých záměrů. Příliš časté (a zejména nepředvídatelné) změny orientace by totiž mohly vést k nestabilitě ekonomického prostředí a dalším neefektivnostem na straně veřejných výdajů apod.

Jelikož na hodnocení naplňování strategie Evropa 2020 je příliš brzy, pouze čas ukáže, zda-li dokument dokáže zajistit splnění stanovených cílů. Zatím ale spíše panuje nedůvěra v možnosti naplnění stanoveného.

Statistické údaje nasvědčují tomu, že zatím není možné pozorovat reálné dopady této strategie a tedy, že zatím nedochází k naplňování žádného ze stanovených cílů (Eurostat 2012). Níže je uveden graf dosavadního vývoje plnění cíle strategie Evropa 2020- hrubé domácí výdaje do VaV na úrovni 3 % HDP EU. Data jsou uvedena v časové řadě od r.1999-2010 (nejaktuálnější dostupná data).

Graf 1: Plnění cíle podíl výdajů do VaV na HDP-EU 27, od r. 1999- 2010, EU-27

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Eurostat (2012)

3. Reflexe dlouhodobých trendů a tendencí regionálního rozvoje v současném programovém období 2007-2013

Tato kapitola se ve svém úvodu zaměřuje na politiku hospodářské a sociální soudržnosti EU³⁹, která podstatně souvisí se všemi dokumenty uvedenými v předchozí kapitole. V jejím rámci je realizován systém operačních programů v ČR a tedy také OP Podnikání a Inovace⁴⁰, a do něj spadající program podpory Prosperita. Následná část kapitoly se již zaměřuje detailněji na tento operační program.

3.1. Politika hospodářské a sociální soudržnosti v EU

Politika HSS, nazývaná také regionální nebo strukturální politika EU, se zaměřuje na podporu celkového harmonického rozvoje regionů⁴¹ v EU. V rámci politiky HSS dochází k podpoře harmonického, vyváženého a udržitelného rozvoje ekonomických činností, vysoké úrovně zaměstnanosti, rovnosti mezi muži a ženami a vysoké úrovně ochrany a zlepšování životního prostředí (MMR ČR 2007). Politika současného programového období 2007-2013 se významně orientuje na posílení konkurenceschopnosti EU (Wokoun 2008).

Problémem není rozdílná ekonomická výkonnost regionů, která je vlastně i žádoucím jevem (souvisí s motivacemi a snahou předčít konkurenci), ale v kontextu těchto politik je nežádoucí míra těchto disparit. Pokud tato míra disparit přesáhne určitou kritickou hranici (obvykle měřeno HDP/obyv.) nastupuje politika HSS, která má napomoci překonat tyto rozdíly a být zejména odrazovým můstkem pro nastartování ekonomického růstu a rozvoje.

Politika HSS je odrazem principu solidarity uvnitř EU, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé EU, avšak při současném zachování historické, geografické a kulturní mnohotvárnosti regionů (Vláda ČR 2005-2012; Wokoun 2004; Hrabánková 2007).

V současném programovém období 2007-2013 tvoří politika HSS nejvýznamnější položku rozpočtu EU⁴² a bude na ni vyčleněno 347 mld. EUR (téměř 36 % celkového rozpočtu EU) (EC 2012). Z této částky je pro ČR alokováno 688 mld. Kč, tj. ročně zhruba 98 mld.Kč (MMR 2006).

Navrhovaný rozpočet politiky HSS v budoucím programovém období 2014-2020 činí 336 mld. EUR a téměř polovinu této částky mají tvořit investice do méně vyspělých regionů (EC 2012).

³⁹ Dále jen HSS

⁴⁰ Dále jen OPPI

⁴¹ Podpora plyne do regionů velikosti NUTS II (regiony soudržnosti v ČR) (ČSÚ 2007)

⁴² Ve všech předchozích obdobích byla nejvýznamnější položkou rozpočtu SZP EU

3.1.1. Cíle a nástroje politiky HSS v současném programovém období

Níže jsou uvedeny cíle politiky HSS na programové období 2007-2013 (Vláda ČR 2005-2012):

1. „Cíl 1 - Konvergence: Podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech (podpora regionů s HDP nižším než 75 % průměru EU).
2. Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (Podpora regionů nespádajících pod Cíl 1, tj. HDP nad 75 % průměru EU).
3. Cíl 3 - Evropská územní spolupráce: Podpora harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie.“

OPPI spadá mezi tematické operační programy v cíli Konvergence. Vzhledem ke stanovenému kritériu HDP regionu nižší než 75 % průměru EU, jsou k podpoře z tohoto cíle způsobilé všechny regiony soudržnosti NUTS 2 ČR (a tedy i do nich náležející kraje), kromě hlavního města Prahy (MPO ČR 2006).

Hlavními nástroji politiky HSS jsou dva strukturální fondy- Evropský fond pro regionální rozvoj⁴³ a Evropský sociální fond,⁴⁴ a Kohezní fond⁴⁵ (nespadá do systému strukturálních fondů) (Vláda ČR 2005-2012).

V návaznosti na analyzovanou tematiku je zásadním ERDF, z nějž jsou čerpány prostředky na OPPI jako celek, a tím i na program Prosperita.

ERDF financuje především investiční projekty, které napomáhají snižovat nerovnosti v zaostávajících regionech a upadajících průmyslových oblastech (Vláda ČR 2005-2012).

3.1.2. Vymezení regionů způsobilých pro regionální politiku EU

Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech EU je používána klasifikace regionů na tzv. NUTS⁴⁶ (jednotná nomenklatura územních statistických jednotek) a na tzv. LAU.⁴⁷

Územní jednotky NUTS a LAU jsou v ČR definovány (ČSÚ 2006; ČSÚ 2012d):

- a) NUTS 1 – území celé ČR
- b) NUTS 2 – regiony soudržnosti
- c) NUTS 3 - kraje

⁴³ Dále jen ERDF, založen v r.1974

⁴⁴ Založen v r.1957

⁴⁵ Založen v r.1993

⁴⁶ Nomenclature d'unités territoriales statistiques

⁴⁷ Local Administrative Units, v ČR používáno od 1.1.2008 (ČSÚ 2012d)

d) LAU 1 - okresy

e) LAU 2 - obce

Analýza provedená v rámci této práce je soustředěna na komparaci územních jednotek velikosti NUTS 3 (krajů ČR). Kartogram znázorňující vymezení jednotlivých krajů a jejich rozdělení do regionů soudržnosti v ČR je uveden v Příloze III.

3.2. Operační program Podnikání a Inovace

OPPI je jedním z operačních programů ČR v současném programovém období 2007-2013. V zaměření své podpory navazuje na OP Průmysl a Podnikání, jež byl součástí systému OP ČR ve zkráceném období 2004-2006.

Touto prací analyzovaný program Prosperita byl představen již v rámci OPPI a v současném programovém období pokračuje pod stejným názvem. Analýza v rámci této diplomové práce je zaměřena na program Prosperita aktuálního období 2007-2013.

3.2.1. Předchůdce OPPI - OP Průmysl a podnikání

OP Průmysl a podnikání (dále jen OPPI) byl základním programovým dokumentem politiky HSS sektoru průmyslu na zkrácené programové období 2004-2006. Tento operační program byl vytvořen v návaznosti na cíle a strategii průmyslové politiky ČR a rozpracovával příslušnou část Národního rozvojového plánu na léta 2004-2006, zaměřenou na oblast hospodářského rozvoje (MPO ČR 2006).

Globálním cílem OPPI, definovaným na základě zhodnocení silných a slabých stránek ekonomiky ČR bylo (MPO 2006, str. 65): „ *zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb v ČR.*“

OPPI se skládal ze 3 prioritních os: „ *I. Rozvoj podnikatelského prostředí, II. Rozvoj konkurenceschopnosti podniků, III. Technická pomoc.*“ Tyto osy byly následně rozděleny do jednotlivých opatření (MPO ČR 2006).

Ke dni 2.3. 2012 byly v rámci OPPI přiznány dotace 1201 projektům v celkové hodnotě téměř 8 mld. Kč a došlo k uzavření úvěrových smlouvy v celkové hodnotě přes 2 mld. Kč (CzechInvest 2012).

V období 2007-2013 na OPPI navázal podobně zaměřený OP Podnikání a Inovace.

3.2.2. Zaměření a cíle OP Podnikání a Inovace

Dokument OPPI byl vytvořen v návaznosti na Národní strategický referenční rámec ČR⁴⁸ na léta 2007-2013 (strategický cíl: „Konkurenceschopná česká ekonomika“). Dále vychází ze strategických dokumentů přijatých ČR - Strategie hospodářského růstu, Strategie regionálního rozvoje, Strategie udržitelného rozvoje, Koncepce malého a středního podnikání v ČR na léta 2007-2013. Tak jako všechny schválené OP tohoto programovacího období je v souladu se Strategickými obecnými zásadami Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost na období 2007-2013 (MPO ČR 2012).

V rámci prostředků ERDF plynoucích do ČR na něj bylo alokováno více než 93 mld. Kč, což představuje více než desetinu⁴⁹ celkových prostředků určených z fondů EU pro ČR a je třetím největším⁵⁰ OP v tomto období v ČR (MMR ČR 2012a). Řídícím orgánem je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO ČR 2012).

OPPI je zaměřen na podporu podnikatelského prostředí a přenosu výsledků VaV do podnikatelské praxe. Podporuje vznik nových a rozvoj stávajících firem, jejich inovační potenciál a využívání moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie. Tím má napomáhat ke zkvalitňování infrastruktury a služeb pro podnikání, navazování kooperativních vztahů mezi podnikatelskými subjekty a VaV institucemi (MMR ČR 2012a).

Globálním cílem OPPI je (MPO ČR, 2012): „do konce roku 2013 zvýšit konkurenceschopnost české ekonomiky a přiblížit inovační výkonnost sektoru průmyslu a služeb v ČR úrovni předních průmyslových zemí Evropy.“

3.2.3. Prioritní osy, oblasti a jednotlivé programy podpory OP Podnikání a Inovace

OPPI se skládá ze 7 prioritních os, které jsou následně konkretizovány do programů podpor. Každý program podpory vymezuje typy projektů, na které se podpora z příslušné prioritní osy vztahuje.

Následující tabulka zobrazuje jednotlivé prioritní osy a finanční prostředky do nich plynoucí. Analyzovaný program Prosperita spadá pod prioritní osu 5- Prostředí pro podnikání a inovace. Schéma uvedené pod tabulkou znázorňuje v detailu tuto prioritní osu.

Jak je z tabulky patrné, na Prioritní osu 5 bylo vyčleněno 1080 mil. EUR, což představovalo téměř třetinu celkové alokace OPPI. V průběhu implementace ovšem došlo k revizi finančních prostředků a alokace byla snížena na 15,5 % podílu na OPPI (detailněji bude vysvětleno v následující podkapitole).

⁴⁸ Dále jen NSRR ČR

⁴⁹ 11,5 %

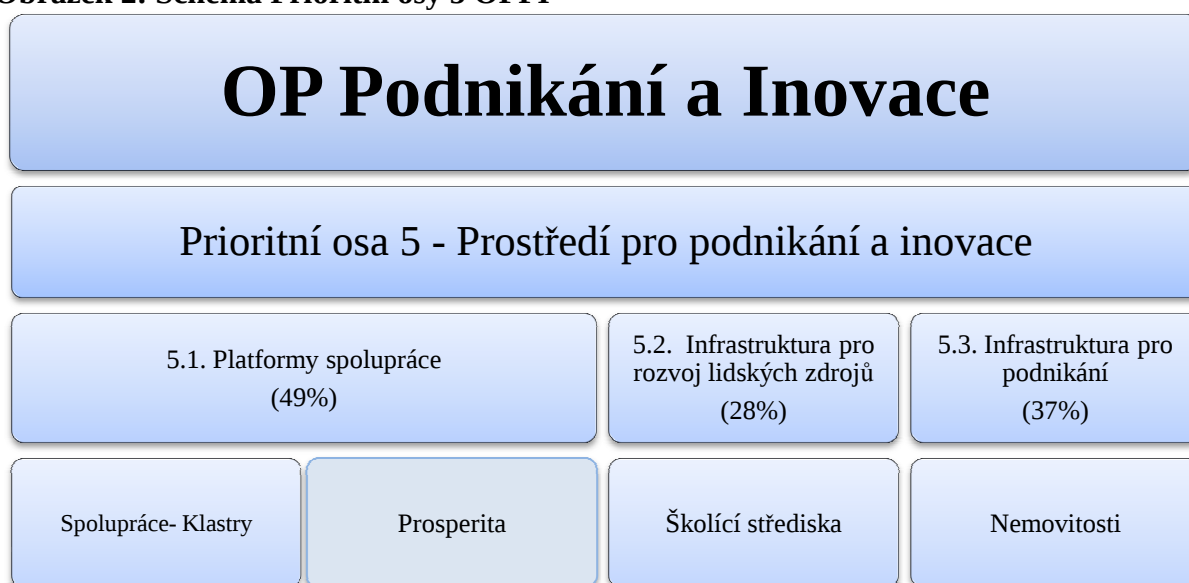
⁵⁰ Z pohledu finančních prostředků. Více prostředků je alokováno pouze na OP Doprava a OP Životní prostředí.

Tabulka 1: Prioritní osy a rozdělení finančních prostředků OPPI

Prioritní osa	Finanční prostředky (v mil. EUR)	Procentní podíl na OPPI
1. Vznik firem	15,7	0,4 %
2. Rozvoj firem	918,7	25,7 %
3. Efektivní energie	418,2	11,7 %
4. Inovace	922	25,8 %
5. Prostředí pro podnikání a inovace	1080	30,2 %* (po r. 2009 na 15,5%)
6. Služby pro rozvoj podnikání	116,9	3,3 %
7. Technická pomoc	105,4	2,9 %
Celkem	3 577	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPO (2012)

Obrázek 2: Schéma Prioritní osy 5 OPPI

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MPO (2011) a MPO (2008. Údaje v závorkách ukazují %-tní podíl oblasti podpory na celkové finanční alokaci Prioritní osy 5

3.2.4. Stav současného čerpání podpory a revize alokace prostředků v rámci OPPI

Ke dni 15.3. 2012 byly v rámci OPPI přiznány dotace 6800 projektům v celkové hodnotě téměř 57 mld. Kč (CzechInvest 2012). Došlo tedy již k vyčerpání více než 60 % celkových finančních prostředků programu.

V samotném průběhu dosavadní implementace OPPI došlo ke dvěma revizím rozdělení finančních prostředků uvnitř programu. Důvodem bylo, aby čerpané prostředky a jejich rozdělení v rámci jednotlivých programů podpory co nejlépe odpovídaly aktuálnímu socioekonomickému vývoji.

K první revizi OPPI bylo přistoupeno v roce 2009. Deklarovanými důvody byly významné socioekonomické změny a především dopady celosvětové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR (MPO 2010d).

Schválené změny vedly k významnému posílení zejména investičně zaměřených programů podpory (Ekoenergie a Rozvoj, Inovace) tak, aby bylo dosaženo: „ *zvýšení investičního potenciálu českých podniků v době krize i po ní*“ (MPO 2010d).

V rámci této revize došlo ke snížení podílu pro prioritní osu Prostředí pro podnikání a inovace, do níž spadá program Prosperita, až o 15 % (MPO ČR 2010d).

Toto opatření, jímž došlo k přesunu finančních prostředků z programů zaměřených na podporu VaV, inovací a prostředí pro podnikání do více pro-investičně zaměřených programů, by mohlo poukazovat na patrnou volatilitu výdajů do oblasti VaV a inovací v závislosti na ekonomickém vývoji.

Tato skutečnost by mohla v určitém smyslu poukazovat na platnost hypotézy této diplomové práce, která vychází z předpokladu, že ekonomicky výkonnější regiony, vzhledem k jejich příznivějšímu ekonomickému vývoji, jsou ochotny více investovat do oblasti VaV a inovací než regiony ekonomicky méně výkonné.

Druhá revize OPPI proběhla v roce 2011 a týkala se navýšení alokace OPPI o 32 % v období 2011-2013 na provádění politiky soudržnosti v ČR a zpřesnění role Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s. při implementaci programu (MPO ČR 2010d). Toto navýšení prostředků se netýkalo prioritní osy 5, a proto ho není nutné více rozebírat.

4. Analýza podnikání, VaV a inovací v ČR

Následující kapitola zhodnocuje současný stav ekonomiky ČR v oblasti podnikání, VaV, inovací a následně reflektuje regionální výkonnost a konkurenceschopnost jednotlivých krajů ČR. Analýza současného stavu umožňuje pochopit příčiny nutnosti podpory plynoucí z programu Prosperita.

4.1. Vývoj, ovlivňující faktory a stav podnikání v ČR

Vlivem transformace z centrálně řízené ekonomiky na tržně orientovanou ekonomiku po roce 1989, prošla česká ekonomika významnými změnami, které podstatně ovlivnily její současný hospodářský charakter. I přes dokončenou privatizaci, liberalizaci a postupnou deregulaci, ČR stále vykazuje nižší produktivitu práce ve srovnání s vyspělými evropskými zeměmi (MMR ČR 2007).

Je třeba ale uvést, že produktivita práce se v ČR zvýšila od roku 2001 do 2010 na téměř čtyřnásobek, což je vyšší intenzita růstu než s jakou se setkávají původní členské země EU (ČSÚ 2012).

Od roku 1998, kdy bylo přijato první legislativní zajištění problematiky zahraničních investic plynoucích do ČR⁵¹, je možné pozorovat každoroční nárůst⁵² přímých zahraniční investic.⁵³

Dle Wokouna, Tvrdoně a kol. (2010) „*PZI sehrály výraznou roli při vytváření standardní tržní ekonomiky a do značné míry stojí za dobrou kondicí českého hospodářství s měnící se strukturou průmyslu a rozvojem služeb a stále se zvyšující konkurenceschopností jejich produkce na domácím a zahraničním trhu.*“

Působením PZI je možné v ČR pozorovat projevy tzv. duální ekonomiky, kdy se jedna část ekonomiky rozvíjí pod vlivem zahraničního vyspělého kapitálu (obvykle se jedná o velké podniky) a naproti tomu podniky kontrolované domácími subjekty (obvykle MSP) zaostávají. To se projevuje jejich slabou úrovní inovací, nízkým podílem tržeb na domácím trhu, malou úspěšností na zahraničních trzích a nedostatečnou intenzitou vazeb se zahraničními firmami doma i v mezinárodních sítích (MMR ČR 2007).

PZI jsou považovány za jeden z významných faktorů ekonomického růstu a rostoucí konkurenceschopnosti domácí ekonomiky, především s ohledem na zvyšující se technologickou úroveň výroby s multiplikačním efektem na subdodavatele (Wokoun 2007).

⁵¹ Usnesení vlády č. 298/1998 o investičních pobídkách, které následně vedlo k sestavení zákona o investičních pobídkách č.72/2000 Sb.

⁵² Výjimkou je rok 2003, kdy došlo v porovnání s předchozím rokem k mírnému poklesu

⁵³ Dále jen PZI

Tím, že dochází k přelivu technologického a manažerského know-how ze zahraničních na domácí podniky, nepřímo působí zahraniční investice také na růst produktivity celého konkrétního odvětví. PZI dále přispívají k rozvoji znalostní ekonomiky (Wokoun, Tvrdouš a kol. 2010).

Z uvedených důvodů významnosti PZI pro regionální ekonomiku byl v provedené analýze závislosti mezi indikátory ekonomické výkonnosti zahrnut také ukazatel PZI na 1000 obyvatel kraje.

Dle Národního strategického referenčního rámce ČR na léta 2007-2013 je rozvoj podnikatelských aktivit oslabován zejména (MMR ČR 2007):

- Nedostatečnou spoluprací mezi podnikatelským sektorem a výzkumnými institucemi a školami.
- Neuspokojivou podporou rozvoje aplikovaného výzkumu do tržní praxe a s ním spojené infrastruktury.
- Slabou podporou rozvoje transferu a vývoje vlastních technologií.
- Nedostatečnou úroveň znalostí vázaných na moderní metody řízení a fungování firem.
- Nedostatečnou flexibilitou a problémy s kvalifikací pracovní síly v důsledku nedostatečné provázanosti vzdělávacího systému a požadavků trhu práce.

V dokumentu NSRR ČR 2007-2013 je dále uvedeno: „*novým impulsem pro posílení konkurenceschopnosti MSP je budování tzv. technologických inovačních center.*“ Tato centra se zaměřují na vytváření nejmodernějších technologií a inovací, zároveň slouží jako významný element šíření těchto poznatků do ostatních regionů nejen ČR, ale i na mezinárodní úrovni (MMR ČR 2007).

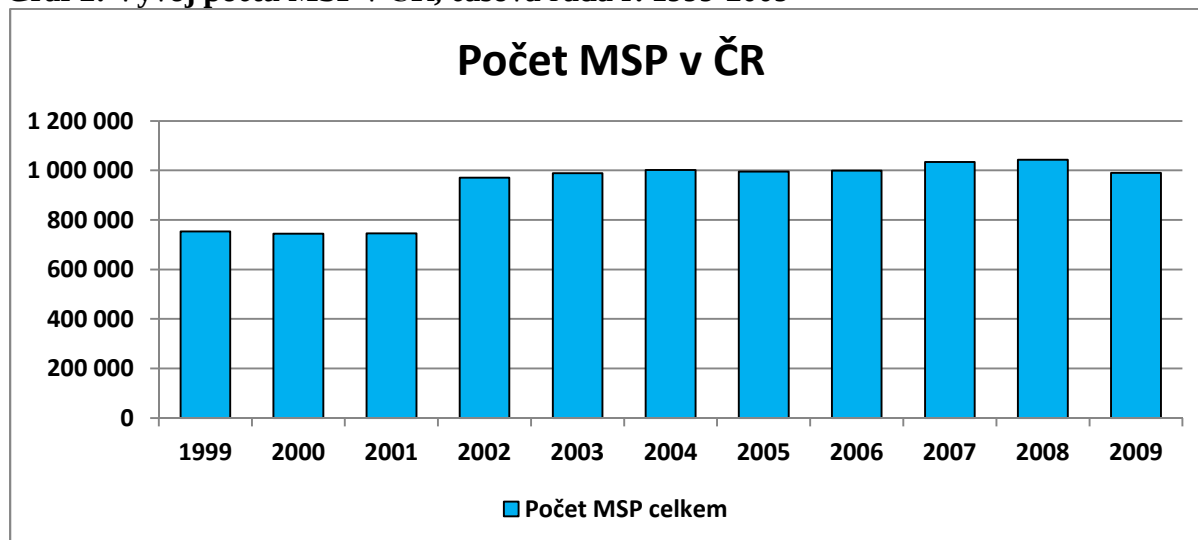
Posláním programu podpory Prosperita je mj. napomoci zlepšení situace výše uvedených faktorů, které brání dostatečnému rozvoji podnikatelského prostředí v ČR (MPO ČR 2007).

4.1.1. Malé a střední podniky - situace v ČR

MSP tvoří významnou složku českého hospodářství. V roce 2009 tvořily 99,83 % všech ekonomicky aktivních subjektů. Podílely se 62,33 % na zaměstnanosti a 55,87 % na účetní přidané hodnotě v sektoru nefinanční sféry a domácností (MPO ČR 2010d).

V průmyslu mají MSP podíl na celkovém výkonu téměř jednu třetinu. Ve službách a stavebnictví MSP výrazně převažují a udržují si 80 % podíl na přidané hodnotě. Díky poměrně vysokému podílu na celkové zaměstnanosti lze MSP považovat za stabilizující prvek české ekonomiky (MPO ČR 2010d).

Graf 2: Vývoj počtu MSP v ČR, časová řada r. 1999-2009

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MPO (2010d)

Výše uvedený graf níže zobrazuje vývoj počtu MSP v ČR v časové řadě od r. 1999 do 2009. Z grafu je patrná tendence růstu počtu MSP v ČR již od r.2000. Obrat je možné zaznamenat z roku 2008 na 2009, kdy poprvé po 10 letech jejich počet klesnul. Pokles počtu MSP bude zřejmě důsledkem hospodářského vývoje v ČR, který byl ovlivněn celosvětovou ekonomickou krizí.

Zajímavým zjištěním, které ale není v souladu s deklarovaným významem MSP pro rozvoj inovací a politikou jejich podpory, jsou závěry plynoucí ze statistických zjišťování v ČR.

Ty definují, že s rostoucí velikostí podniku také roste pravděpodobnost, že podnik bude inovovat a tedy, že velké podniky prokazují větší inovační schopnost. V období 2006-2008 bylo 67 % velkých podniků a pouze 33 % malých podniků, které zavedly inovaci (ČSÚ 2010).

Srovnáme-li zavádění inovací technických a netechnických pouze v rámci malých podniků, jsou tyto podniky více úspěšné v zavádění netechnických inovací (ČSÚ 2010).

Důvodem bude zřejmě to, že MSP zpravidla disponují menšími finančními zdroji (v porovnání s velkými podniky) a právě netechnické inovace jsou méně náročné na finanční zdroje v porovnání s inovacemi technickými.

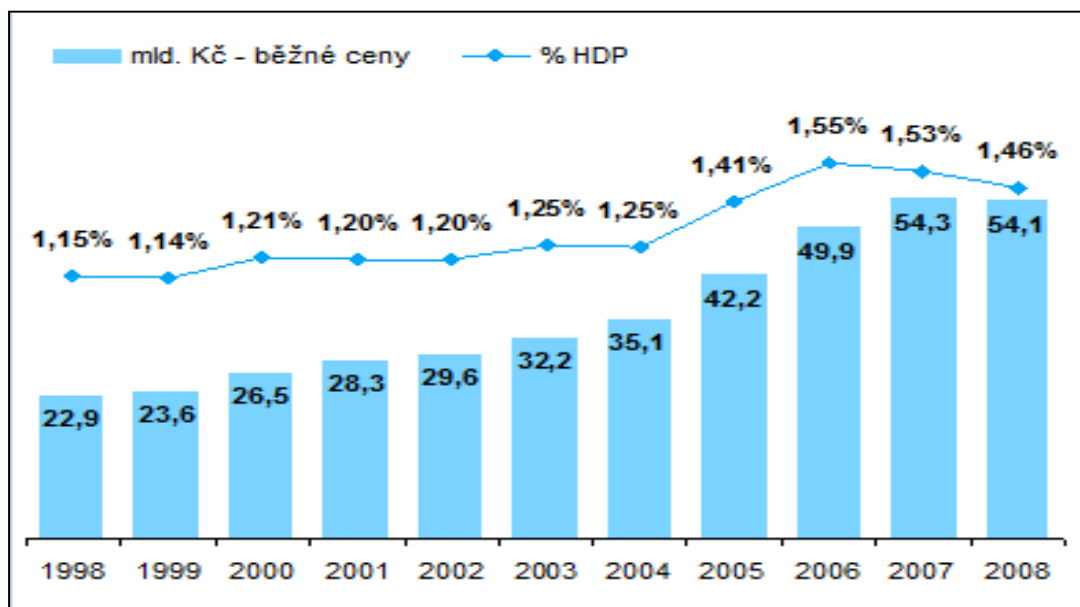
Statistická zjišťování v ČR jsou tedy v souladu s empirickými pozorováními Rothwella (1989) uvedenými v teoretické části týkající se MSP (kapitola 1.3.1). Ten poukázal na to, že podíl malých firem na inovacích je spíše nižší zejména v těch odvětvích, která jsou náročná na kapitál a/nebo technologická zařízení.

4.2. VaV a inovace v ČR

Podíl výdajů ČR do VaV se v současné době pohybuje kolem 1,5 % HDP. Graf znázorňující vývoj těchto výdajů v ČR od r. 1998 do r. 2008 je uveden níže.

Z grafického zobrazení je patrné, že se ČR dosaženými hodnotami neblíží stanovenému cíli 2,7 %⁵⁴ výdajů do VaV na HDP v dokumentu Evropa 2020.

Graf 3: Celkové výdaje na VaV ČR, 1998-2008

Zdroj: ČSÚ (2010)

Z grafu je ale možné pozorovat, že mezi lety 2000 až 2007 byl zaznamenán kontinuální nárůst výdajů do VaV v ČR. Od roku 2007 je ovšem patrný pokles výdajů do VaV. Zřejmým důvodem byla světová ekonomická a finanční krize, jejíž důsledky se také projevíly do otevřené české ekonomiky (ČSÚ 2010).

Toto snížení by mohlo jistě odrážet a určitým způsobem kopírovat celkové snížení investiční aktivity vlivem krize (nejen) v ČR. Ale na druhou stranu je možné, že vlivem krize docházelo k přehodnocení přístupů k investicím, které namísto do VaV byly použity jinde, zejména v těch odvětvích, které mají jistější a méně rizikový charakter.

Skutečnost, že ekonomická a finanční krize významně poznamenala objemy výdajů a investiční činnost ve VaV a inovacích poukazuje na patrnou volatilitu investic do této oblasti. Pokud je ekonomika v krizi, výdaje do této oblasti významně klesají a vice versa.

⁵⁴ Cíl 3 % je stanoven pro EU-27, pro ČR je pak vypočten na úrovni 2,7 % HDP ČR

Jako důkaz uvedeného může být chápána v předchozí kapitole uvedená revize finančních prostředků v rámci OPPI, během které došlo k přesunům alokace z osy Prostředí pro podnikání a inovace do programů více investičně zaměřených.

Jistou teoretickou implikací uvedených poznatků do regionální ekonomiky krajů ČR proto může být stanovená hypotéza této diplomové práce. Ta totiž vychází z předpokladu, že ekonomicky výkonnější kraje ČR (tedy ty kraje, které nejsou v krizi v porovnání s těmi méně výkonnými) dosahují lepších hodnot v podpoře VaV a inovací v rámci analyzovaného programu Prosperita.

Otázkou ovšem zůstává, zda-li bude tato závislost potvrzena analýzou provedenou v rámci této práce. Odpověď na položenou otázku se pokusí poskytnout následující kapitoly.

ČR vykazuje ve srovnání s nejvyspělejšími světovými ekonomikami relativně nízký podíl celkových výdajů do VaV na celkové výši HDP. Pro komplexní srovnání je v Příloze I uveden graf výdajů do VaV na HDP EU-27, USA, Japonska a ČR.

Situaci ČR v oblasti VaV potvrzuje také pozice v hodnocení inovačního prostředí, ve kterém ČR dosahuje hodnoty souhrnného inovačního indexu⁵⁵ 0,26. Průměr EU ale dosahuje hodnoty 0,42 (MMR ČR 2007).

Co se týká samotné struktury výdajů do VaV, dle statistických údajů je možné zjistit, že se v ČR na financování VaV podílí více podnikatelský sektor než veřejný sektor (procentuálně odpovídá průměru EU-27). Naopak ČR disponuje velmi nízkým podílem zahraničních investic do VaV (podílí se pouze 4 %, zatímco průměr EU je 9 %). V porovnání s evropským průměrem podílu veřejného sektoru na výdajích do VaV je patrné, že se v ČR veřejný sektor angažuje více (ČSÚ 2011).

Jednou z možných příčin uvedené situace je nedokončená restrukturalizace průmyslu. Vzhledem k tomu, že nově vybudované VaV kapacity v ČR zatím převážně neposkytují služby na mezinárodně srovnatelné úrovni (MMR ČR 2007), je možné hledat příčiny také v nedůvěře zahraničních investorů alokovat finanční zdroje do kapacit v ČR.

Výdaje veřejného sektoru do oblasti VaV se vzhledem k nejvyššímu zastoupení výzkumných kapacit výrazně koncentrují v hlavním městě Praze (MMR 2007).

S ohledem na to, že podpory v rámci politiky HSS jsou směřovány do všech krajů ČR kromě Prahy, je možno definovat, že dochází k záměrnému rozšiřování VaV i do oblastí mimo hlavní město.

⁵⁵ Stanovuje se výpočtem na základě vybraných ukazatelů z oblastí: Lidské zdroje, Transfer a využití poznatků a Inovace, MMR ČR 2007

Zde je ale třeba dodat, že přetrvávají značné regionální rozdíly v úrovni výdajů na VaV a inovace. Na jedné straně dochází ke zvyšování výdajů do této oblasti v „zaostávajících“ krajích (např. Vysočina, Karlovarský, Ústecký kraj), ale na druhou stranu zároveň dochází k neustálému zvyšování výdajů v dosud úspěšných krajích (Jihomoravský, Středočeský, Zlínský kraj), což vlastně přispívá k opětovnému prohlubování rozdílů (MMR ČR 2009).

Cílem této diplomové práce je pomocí relevantních statistických metod zjistit, zda-li je možné prokázat lineární vztah závislosti mezi ekonomickou výkonností kraje a dosaženou výší podpory z analyzovaného programu podpory.

Dle NSRR je v ČR oblast výzkumu také ohrožena tzv. odlivem mozků,⁵⁶ kdy vysoce kvalifikovaní odborní pracovníci odcházejí za lepšími podmínkami do zahraničí (MMR ČR 2007).

Na druhou stranu ale právě zkušenosti získané pobytem v zahraničí významně přispívají k rozšiřování kvalifikace a odbornému růstu. Problémem proto v souvislosti s „odlivem mozků“ není to, že vědečtí pracovníci odcházejí za zkušenostmi a růstem kvalifikace do zahraničí, ale to, aby měli důvod a motivace (související zejména s pracovními podmínkami) se vrátit zpět do ČR (Šráfelová 2003).

Program Prosperita, podporující vznik a rozšiřování vědeckotechnické infrastruktury, by tedy měl přispívat ke zkvalitňování těchto kapacit a tím i k růstu atraktivity a motivací pro odborníky k pracovním úvazkům v ČR.

V oblasti „high-technologií“ NSRR ČR (MMR ČR 2007, str. 10) konstatuje, že: „*chybí systematické propojení univerzit a akademických ústavů s podniky, schází skutečná centra excelence využívající akademické a firemní kapacity k rozvoji technologických oborů s vysokým růstovým potenciálem.*“

Mezi důvody, proč nemají domácí firmy o kvalitě vědeckých pracovišť potřebný přehled, lze řadit (MPO ČR 2007):

- Nedostatek motivace k patentování a k hledání dalších v praxi uplatnitelných výsledků vzhledem k častému nezájmu podnikové sféry o inovace a zavádění zejména náročných technologií.
- Malá podpora inovativního podnikání (absence rizikového kapitálu a dalších moderních finančních nástrojů podpory podnikání).
- Nedostatečné manažerské znalosti a schopnosti efektivně hospodařit s duševním vlastnictvím u akademických, výzkumných institucí a v podnicích.

⁵⁶ Ang. výraz „brain drain“, MPO ČR (2007)

- Finanční náročnost patentové procedury zejména při udržování uděleného patentu.

ČR stále nedisponuje dostatečnou infrastrukturou v oblasti transferu technologií, kdy existuje pouze několik center, která tuto svou funkci plní na mezinárodně srovnatelné úrovni (MPO ČR 2007).

Analyzovaný program Prosperita je jedním z nástrojů, který má zajistit změnu uvedeného stavu a podporovat vznik a rozšiřování vědeckotechnické infrastruktury (MPO ČR 2006).

Od roku 2004, kdy byla představena možnost podpory tohoto typu (v rámci programu Prosperita spadajícího pod OPPT), vzniklo na území ČR dodnes⁵⁷ přibližně 36 vědeckotechnických parků⁵⁸ (Švejda a kol. 2008).

V absolutní hodnotě se jedná o významný nárůst za posledních osm let. Ale při bližším srovnání hodnot s vyspělými evropskými státy (srovnání počtu VTP na milion obyvatel), ČR dosahuje stále nižších hodnot (Švejda a kol. 2012).

Je nutné si ale uvědomit, že cílem by nemělo být pouhé zvyšování počtu VTP, jelikož ten má v každé zemi určité limity, které by měly odpovídat poptávce po jím poskytovaných službách. V návaznosti na uvedené nedostatky v kvalitě poskytovaných služeb VTP v ČR, by se tedy mělo především dbát na větší internacionalizaci, propagaci dosažených výsledků a zvyšování kvality služeb obecně. Tyto faktory by mohly významně přispět k většímu zapojení zahraničních zdrojů do VaV v ČR (Švejda a kol. 2012).

K možnosti rozlišení kvality služeb jednotlivých VTP slouží akreditace.⁵⁹ V současné době se v ČR nachází 10 akreditovaných (z uvedených 36 VTP na území ČR) (SVTP 2010).

To, že na akreditaci dosáhla zatím méně než jedna třetina VTP, může poukazovat jednak na to, že tato infrastruktura je u nás relativně novým pojmem a že mnoho z těchto zařízení má za sebou jen velmi krátkou dobu existence. Za druhé by to ale mohlo potvrzovat poznatky o kvalitě poskytovaných služeb, která ještě neodpovídá mezinárodním standardům.

V příloze IV. této diplomové práce je uveden kartogram znázorňující rozmístění VTP v ČR, včetně údaje, zda je VTP akreditovaný.

Problémem některých českých univerzit a výzkumných institucí je jejich nedostatečné zapojování do mezinárodního výzkumu a inovací. Dále je uváděna také jejich nízká schopnost efektivně využívat finanční zdroje a přístrojové vybavení špičkové úrovně. Tento problém se ale týká zpravidla menších center (MPO ČR 2007).

⁵⁷ Stav k měsíci březnu 2012

⁵⁸ Dále jen VTP

⁵⁹ Pro získání akreditace musí VTP splňovat předem stanovené podmínky, týkající se např. min. užité plochy podnikatelského inkubátoru, min. 2 úspěšných projektů transferu technologií, výchova k inovačnímu podnikání atd.

Zejména kvůli teprve velmi krátké době, kdy je možné využívat tento způsob financování, jeho neznalosti, nedůvěře ze strany podniků či opatrnosti investorů, není v ČR příliš rozvinutý systém financování inovačního podnikání prostřednictvím rizikového kapitálu (MPO ČR 2007).

Právě nedostatek rizikového kapitálu je uváděn za jednu z hlavních bariér inovačního podnikání v ČR (Pokorný a kol. 2008; MMR ČR 2007).

Ovšem ze srovnání s ostatními zeměmi přistupujícími do EU v roce 2004 (a poté) je patrné, že ČR dosahuje hned po Polsku největšího zájmu investorů. Investice rizikového kapitálu každoročně rostly do roku 2008, kdy se do hodnot významně promítly důsledky krize a investice signifikantně klesly. Od roku 2007 do 2010 bylo ve formě rizikového kapitálu investováno do cca 76 firem v ČR (EVCA 2011).

Jednou z poměrně nových forem financování inovačních MSP podniků jsou Business Angels (dále jen BA), eventuálně jejich sítě (dále jen BAN).

BA jsou obdobou rizikového kapitálu, jen realizace probíhá v menších objemech a prostřednictvím individuálního investora. Ten vlastní volný kapitál a je ochoten investovat do perspektivních MSP s výrazným růstovým potenciálem⁶⁰ s cílem zhodnocení vložených prostředků. Od rizikového kapitálu se liší také tím, že sám investor přináší do firmy zkušenostmi získané know-how, orientaci v oboru a významnou síť kontaktů na strategické partnery. Stejně jako u rizikového kapitálu, je investiční vstup omezen na předem stanovené období, na jehož konci BA realizuje odprodej svého podílu. BA tedy jako investoři nehledají pouze nejvyšší možný výnos s určitou mírou rizika, ale především se chtějí sami aktivně angažovat, předávat a zhodnocovat svoje profesní zkušenosti pro podporu růstu firmy (CzechInvest 1994-2012).

4.3. Regionální ekonomická výkonnost a konkurenceschopnost krajů ČR

ČR je v ekonomické výkonnosti jejích jednotlivých regionů poměrně diferencovaná. Hlavní regionální disparity lze dle Damborského (2008, str. 2) nalézt v: „*ekonomické výkonnosti krajů (zejména HDP na obyv., míra nezaměstnanosti, průměrné mzdy, aj.), v meziokresní míře nezaměstnanosti a příjmech na obyvatele, ve vývoji městského a venkovského prostředí.*“

Základní dokument regionální politiky Strategie regionálního rozvoje ČR na léta 2007-2013⁶¹, rozděluje kraje ČR dle jejich ekonomické výkonnosti na (MMR ČR 2006):

⁶⁰ Obvykle v počáteční nebo růstové fázi podnikání (CzechInvest 1994-2012)

⁶¹ Dále jen SRR ČR

- a) Rozvíjející se regiony (Praha, Středočeský, Plzeňský, Jihomoravský kraj).
- b) Regiony s průměrnou nebo nižší dynamikou růstu (Jihočeský, Královehradecký, Pardubický, Zlínský, Liberecký kraj a Vysočina).
- c) Zaostávající nebo jinak problémové regiony (Karlovarský, Olomoucký, Ústecký a Moravskoslezský kraj).

Výše uvedené členění zůstává platné i v současné době, tj. po hospodářské krizi v letech 2008 – 2010. Následující text proto reflektuje členění regionů dle SRR 2007 – 2013 a je dále aktualizován a doplněn o dostupné údaje ČSÚ a kontext inovačního potenciálu krajů a znalostní ekonomiky.

Nejdynamičtěji rozvíjející se region je dlouhodobě hlavní město **Praha**, které představuje podstatný článek v hierarchii evropských metropolí nižšího řádu a plní nadnárodní funkce (MMR ČR 2006). V reálné tvorbě HDP Praha výrazně dominuje nad všemi ostatními kraji ČR. Praha je nejvýznamnějším krajem z hlediska přílivu PZI (ČSÚ 2011), což je dáno investiční atraktivností hlavního města a také metodikou vykazování, jelikož Praha je sídlem řady investorů působících v dalších regionech (Wokoun, Tvrdouň a kol. 2010). Podíl na HDP celé ČR dosahuje až čtvrtinového podílu (25,8 % v r. 2010). Jakožto ekonomické, politické, sociální a kulturní centrum ČR, Praha disponuje podstatně odlišnou strukturou ekonomiky, která ji umožňuje dosahovat výrazné akcelerace růstu (ČSÚ 2011).

Z této skutečnosti těží⁶² **Středočeský kraj**, kdy vzhledem k přesycenosti Prahy a z nedostatku rezerv vhodného území pro další extenzivní expanzi, dochází ke znatelnému přesunu kapitálu a investic právě do tohoto kraje. V kraji je možné pozorovat určité zlepšení infrastruktury a je patrný jeho růstový potenciál. Po Praze je Středočeský kraj druhým nejvýznamnějším krajem v ČR z hlediska přílivu PZI (ČNB 2012). Je třeba ale uvést, že kraj má stále velmi různorodý charakter (průmyslové i zemědělské zaměření) a v rámci ekonomické výkonnosti jednotlivých okresů je možné pozorovat podstatné rozdíly (např. v registrované míře nezaměstnanosti⁶³).

V tomto kraji dochází ke koncentraci VaV kapacit⁶⁴, které vytvářejí předpoklady pro rozvoj inovačního podnikání. V podílu výdajů na VaV k regionálnímu HDP dosahuje kraj druhého nejlepšího umístění mezi kraji v ČR (za hlavním městem Praha), což v praxi znamená, že se přibližně 60 % celorepublikových výdajů na VaV realizuje v Praze a v kraji, který ji obklopuje (ČSÚ 2012e; AIP 2010; CzechInvest1997-2012).

⁶² Situace tak ale nebyla vždy, teprve až od r. 2000 Středočeský kraj z této pozice profituje.

⁶³ Např. okres Praha-východ dosahuje míry nezaměstnanosti 3,3 %, naproti tomu okres Nymburk 9,6 %

⁶⁴ zejména podnikových VaV kapacit – automobilový, letecký v kombinaci s koncentrací národních kapacit v oblasti jaderného průmyslu (MŠMT 2008)

Je tedy patrné, že dochází k významné koncentraci finančních prostředků do VaV v uvedených krajích. Analyzovaný program Prosperita má být jedním z nástrojů podpory krajů v rámci ČR, jež má napomoci rozšiřování VaV činnosti i mimo hlavní město Praha. Dalším krajem, který je řazen do skupiny rozvíjejících se, je **Plzeňský kraj**. Jak uvádí dokument SRR ČR (MMR ČR 2006, str.70): „*zařazení Plzeňského kraje do této skupiny je ovlivněno úspěšným procesem tvorby pracovních míst v nově se rozvíjejících zónách a podnicích.*“ Specifikem je velmi silný koncentrační charakter města Plzně, které tvoří výrazné regionální centrum (TC AV 2008). Zejména díky své poloze a dobré dopravní dostupnosti je kraj také velice atraktivní pro zahraniční investory (CzechTrade 1997-2011). V souvislosti s tematem této práce je třeba uvést, že v Plzeňském kraji se podařilo vybudovat jedny z nejvýznamnějších vědeckotechnických průmyslových zón v ČR (průmyslová zóna Borská pole, VTP Plzeň nazvaný The 6th River⁶⁵ aj.), které velmi úzce spolupracují se vzdělávacími institucemi v kraji (Ihned 2006). Z celkového objemu výdajů na VaV kraj dosahuje nadprůměrných hodnot ve srovnání s celorepublikovým průměrem (ČSÚ 2012).

Jihomoravský kraj je dalším regionem, který lze řadit mezi ekonomicky výkonnější. Hospodářsky se síla regionu projevuje zejména v HDP na obyvatele, které se řadí k nejvyšším v ČR.⁶⁶ Kraj prosperuje zejména díky dominantnímu postavení brněnské aglomerace, kde dochází ke koncentraci progresivních ekonomických aktivit a také vzdělávacích a výzkumných institucí. Tento kraj ale zároveň vykazuje určité slabiny především ve svých jižních a jihovýchodních oblastech, kde se nacházejí tradiční zemědělské regiony venkovského charakteru (MMR ČR 2006; CzechTrade 1997-2011).

Kraj má významné zastoupení kvalitních VŠ a jeden z nejvyšších podílů VŠ studentů na populaci kraje ve věku 20-29 let. V kraji se také nachází největší počet VaV zařízení ze všech krajů ČR⁶⁷ a je významným výzkumným centrem republiky (vyniká zejména oblast zemědělských věd) (ČSÚ 2010; TC AV 2008). Význam kraje se ale příliš neodráží v dosažených hodnotách přílivu PZI, kde dosahuje v krajském srovnání pouze průměrných hodnot (ČNB 2011).

Regiony s průměrnou nebo nižší dynamikou růstu na jedné straně vykazují velmi dobré výsledky v určitých ukazatelích (hlavně aglomerace krajských měst - České Budějovice, Hradec Králové, Zlín, Liberec a Pardubice), avšak zároveň v mnoha dalších ukazatelích

⁶⁵ Uvedené zóny vznikly za podpory z programu Prosperita (OPPP, OPPI)

⁶⁶ Po Praze a Plzeňském kraji (ČSÚ 2010)

⁶⁷ Kromě Prahy

nedosahují průměru ČR (tvorba HDP, míry nezaměstnanosti aj.) (ČSÚ 2011). Bariérou pro některé z těchto krajů je především špatná dopravní dostupnost.

Jihočeský kraj se potýká s nedostavěnou dálnicí D3, která významně limituje možnosti jeho dalšího růstu. V porovnání s ostatními kraji je v tomto kraji stále poměrně vysoká zaměstnanost v primárním sektoru. Dalším problémem, kterému tento kraj čelí (stejně jako všechny kraje řazené do stejné skupiny), je existence a špatná dostupnost odlehlých (periferních) venkovských území (MMR ČR 2006). Kraj dosahuje dlouhodobě poměrně nízké míry nezaměstnanosti v mezikrajském srovnání a disponuje relativně diverzifikovanou strukturou regionálního hospodářství (ČSÚ 2010). Pozitivně se ve vývoji kraje odráží přítomnost univerzity, která ve spolupráci s výzkumnými institucemi⁶⁸ lokalizovanými v kraji vytváří významné centrum výzkumu biologických oborů (AIP 2010). Kraj disponuje v celorepublikovém srovnání poměrně nízkým podílem zaměstnanců ve VaV a celková hodnota PZI na obyvatele stále nedosahuje hodnot celorepublikového průměru (ČNB 2011).

Liberecký kraj má průmyslový charakter, ve kterém má rozhodující roli pro tvorbu HDP zpracovatelský průmysl. Kraj se potýká se strukturálními problémy souvisejícími zejména s útlumem tradičního textilního a elektrotechnického průmyslu. Tyto problémy se odrážejí ve vysoké míře nezaměstnanosti kraje (10, 5 % v r.2010) (ČSÚ 2011; MMR ČR 2007). Překonání restrukturalizačních problémů je možné v současné době hledat zejména ve značném rozvoji automobilového a částečně elektrotechnického průmyslu. V návaznosti na řešenou problematiku je poměrně zajímavá skutečnost, že se v tomto kraji nalézají největší podíl inovujících podniků ve srovnání se všemi kraji ČR (podíl 56,4% v r. 2008-2010) (ČSÚ, 2012e). Přestože kraj dosahuje poměrně vysoké hodnoty v přijatých PZI na obyvatele, kraj dosahuje velmi nízkého celkového objemu investic rizikového kapitálu v kraji (API 2010). Kraj také disponuje relativně nižším podílem VŠ vzdělaných obyvatel v kraji a podprůměrnou koncentrací kapacit VaV (ČSÚ 2012e).

Pardubický kraj disponuje poměrně stabilní a diverzifikovanou průmyslovou základnou. Zásadní roli v ekonomice kraje hraje zpracovatelský průmysl. Nejzásadnější problémy kraje jsou: nedostatečné napojení na páteřní dopravní síť dálnic, rychlostních komunikací a nízká podnikatelská aktivita v regionu. Míra nezaměstnanosti je nepatrně nižší ve srovnání s celorepublikovým průměrem (8,4 % v r.2010) (MMR ČR 2007; Pardubický kraj 2011). Kraj disponuje institucí VŠ typu⁶⁹ a nachází se zde tři výzkumné a zkušební ústavy (API 2010).

⁶⁸ Jihočeská univerzita a ústavy Akademie věd

⁶⁹ Univerzita Pardubice

Kraj je na předních místech v celkovém objemu výdajů do VaV ve srovnání s ostatními kraji (ČSÚ 2010) a těší se poměrně velké investiční atraktivitě⁷⁰ (týká se zejména high-tech odvětví zpracovatelského průmyslu).

Královehradecký kraj má spíše zemědělsko-průmyslový charakter. Průmysl je soustředěn do velkých měst (Hradec Králové, Náchod, Trutnov) a zemědělství je lokalizováno do oblasti Polabské nížiny. Kraj se ve své ekonomické výkonnosti řadí ke spíše méně výkonným (84,5% republikového průměru tvorby na HDP v přepočtu na 1 obyvatele v r.2010). Region je řazen mezi kraje s nejnižším přílivem zahraničních investic na 1 obyvatele (CzechTrade 1997-2011).

Míra nezaměstnanosti se v tomto kraji ale dlouhodobě pohybuje na nižších úrovních (ČSÚ 2011) a kraj se řadí mezi regiony nadprůměrně rozvinuté v oblasti středního a VŠ vzdělávání (TC AV 2008). Zejména díky dopravně příznivé geografické situaci aglomerace krajského města, dobrému napojení na hlavní město a navázání na průmyslovou tradici se tento kraj umístil na předních příčkách v investiční atraktivnosti z krajů v ČR v roce 2009.⁷¹

V případě **Vysočiny** se jedná o nově vytvořený kraj na pomezí Čech a Moravy, nacházející se v méně příznivých přírodních podmínkách. Území kraje se skládá z oblastí výrazně zemědělského charakteru bez výrazné tradice průmyslové výroby (výjimkou je krajské město Jihlava). Celkově má kraj převážně venkovský charakter a jeho ekonomická výkonnost zaostává za republikovým průměrem (MMR ČR 2006; CRR ČR 2010-2011). Míra nezaměstnanosti patří k průměrným v tomto kraji, což je dáno zejména nepřítomností problémových odvětví těžkého průmyslu v kraji a naopak přítomností strojírenského průmyslu. Vysočina sice disponuje nadprůměrným podílem VŠ studentů přírodovědného a technického zaměření, ale problémem je nerozvinutost vysokého školství v kraji samotném. Podstatný vliv na ekonomickou výkonnost kraje a její inovační infrastrukturu má také skutečnost, že v kraji se nenachází významné regionální centrum.⁷² Význam VaV je v ekonomice kraje spíše okrajový (z hlediska kapacit, zdrojů a také výdajů do této oblasti), což se odráží ve velmi slabých výsledcích této oblasti (patenty, publikace apod.) ve srovnání s ostatními kraji ČR (TC AV 2008; API 2010).

⁷⁰ V MasterCard česká centra rozvoje byl vyhodnocen jako 3.nejvíce investičně atraktivní kraj v ČR, za Prahou a Středočeským krajem. Mastercard česká centra rozvoje je odbornou sociologickou studií srovnávající aktuální socioekonomickou úroveň krajů, jedná se o obdobu MasterCard WorldWide Centers of Commers. Tato studie vzniká každoročně za spolupráce VŠE a Sdružením CZECH TOP 100 (Mastercard 2010).

⁷¹ MasterCard 2009 (2010)

⁷² Mezuregionálními centry ČR jsou všechna krajská města kromě Jihlavy a Karlových Varů (Kupka, Žamberský 2005).

Zlínský kraj je regionem, který se potýká s útlumem dříve pro něj nosných odvětví. Krajské město Zlín bylo zejména v 30. letech minulého století ekonomicky silnou oblastí s výraznou koncentrací velkých průmyslových podniků. Současný rozvoj regionu je omezován zejména nedostatečným napojením na dálniční síť a periferní polohou v rámci ČR (Zlínský kraj 2008). Tento kraj se řadí k méně urbanizovaným s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Z pohledu investiční atraktivnosti se tento kraj řadí spíše k průměrným v celorepublikovém srovnání (ČNB 2011).

Zlínský kraj ovšem po Praze disponuje nejvyšším podílem VŠ studentů ve věkové kategorii od 20-29 let. Vzhledem ke své velikosti a významu tento kraj disponuje průměrnými kapacitami a zdroji ve VaV. Nadprůměrný je ovšem v kraji počet subjektů provádějících VaV, které ve většině působí v podnikatelském sektoru (API 2010). Silná přítomnost podnikatelských jednotek ve VaV se odráží také v téměř 80 % podílu podnikatelského sektoru na financování této oblasti. V tomto indikátoru kraj dosahuje jednu z nejvyšších hodnot v rámci krajů ČR⁷³ (ČSÚ 2011). V kraji se také lokalizuje řada odvětví s velkým inovačním potenciálem- zejména v oboru plastikářství, gumárenství, elektrotechnice a strojírenství.

Strukturální problémy, především vlivem útlumu dříve dominantních odvětví a jejich nedostatečné restrukturalizace, jsou charakteristické pro **Ústecký a Moravskoslezský kraj**. Oba kraje se potýkají s vysokou nezaměstnaností (vlivem restrukturalizace průmyslových činností po r. 1990), existencí sociálně-patologických jevů a odchodem mladé kvalifikované pracovní síly. Kraje jsou v rámci dělení NSS ČR řazeny do regionů zaostávajících nebo jinak problémových.

Ústecký kraj patří mezi nejprůmyslovější oblasti nejen v ČR, ale v rámci celé střední Evropy. Populace kraje navíc vykazuje nejhorší vzdělanostní strukturu s vysokým podílem osob se základním vzděláním a nízkým podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva (MMR ČR 2005). Zaostávání v podílu VŠ vzdělaného obyvatelstva je důsledkem zejména nedostatku institucí terciárního vzdělávání v kraji (ČSÚ 2012e). Tento kraj dosahuje jednu z nejvyšších měr nezaměstnanosti v rámci krajů ČR a jednu z nejnižších měr ekonomické aktivity.

Kraj dosahuje také jeden z nejnižších podílů zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti v ČR. Ale zejména vzhledem k průmyslovému charakteru podniků nacházejících se na jeho území, kraj dosahuje poměrně vysoké hrubé přidané hodnoty na obyvatele. Kraj také dosahuje poměrně vysokého objemu PZI plynoucích na jeho území (TC AV 2008). Vzhledem k zaměření podpory je ale významné uvést, že zastoupení MSP v tomto kraji je jedno

⁷³ Vyšší dosahuje pouze kraj Vysočina (ČSÚ 2011)

z nejnižších v ČR (ČSÚ 2010) a že se v kraji nalézají pouze dvě VŠ. Při srovnání výdajů do VaV s ostatními regiony v ČR, je možné zhodnotit, že tento region dosahuje jednu z nejnižších úrovní. Tento kraj dosahuje také nejnižší pozice v mezikrajském srovnání při zohlednění výstupů VaV (ČSÚ 2010).

Ve struktuře HDP Moravskoslezského kraje mají významné zastoupení těžba a zpracování nerostných surovin, a také výroba a rozvod elektřiny. Je ale třeba uvést, že tento kraj, přestože se potýká se strukturálními problémy, dosahuje významného podílu na HDP v ČR (v r.2010 byl na čtvrtém místě s 9,8 % podílem na HDP ČR). Tento kraj navíc disponuje širokou nabídkou VŠ oborů a podíl VŠ studentů ve věkové kategorii 20-29 let patří k nejvyšším v ČR (ČSÚ, 2012e). Má také velmi silnou základnu VaV pracovišť (na 4.místě ve srovnání s ostatními kraji ČR⁷⁴), které se zaměřují zejména na technické vědy, což koresponduje se zaměřením VŠ v kraji (TC AK 2008). Co se týká výstupů VaV, tento kraj je velmi úspěšný v aplikační sféře VaV, čemuž odpovídají jeho výsledky zejména v počtu udělených patentů a užitných vzorů (ČSÚ 2010).

Do uvedené skupiny zaostávajících nebo jinak problémových regionů náleží dále Olomoucký a Karlovarský kraj.

Ekonomická výkonnost **Olomouckého kraje** se řadí v posledních letech k nejnižším z krajů ČR. Za základní příčiny lze považovat zejména jeho výraznou vnitřní heterogenitu, silně periferní regiony na severu, převažující venkovský a zemědělský charakter a dlouhodobě nízkou rozvinutost některých částí jeho území. Problémem je také nedostatečné využití růstového potenciálu krajského města, které disponuje vysokou úrovní vzdělanosti obyvatel (vlivem přítomnosti kvalitních vzdělávacích institucí) (ČSÚ 2012; MMR ČR 2006).

Makroekonomicky je tento kraj jedním z nejslabších regionů v ČR (75,4% průměru HDP ČR na obyvatele kraje v r. 2010) (ČSÚ 2012e). Kapacity a zdroje pro VaV jsou v porovnání s ostatními kraji na nižší úrovni. Tento nepříznivý stav je umocňován nízkou investiční atraktivitou regionu pro PZI a rizikový kapitál (API 2010). Kraj se ovšem řadí spíše k průměrným v celkových objemech výdajů na VaV v celorepublikovém srovnání (ČSÚ 2011).

Za důvody, proč je **Karlovarský kraj** řazen mezi zaostávající nebo jinak problémové regiony, lze považovat především jeho odlehlost a nízkou úroveň dopravního spojení s ostatními centry v ČR.⁷⁵ Kraj je charakteristický vysokou vnitřní heterogenitou, jehož území je na jedné straně tvořeno prosperujícími lázeňskými oblastmi a na druhé straně oblastmi

⁷⁴ Po Praze, Středočeském kraji a Jihomoravském kraji (TC AK 2008)

⁷⁵ Skutečnost není překonána ani blízkostí SRN (MMR ČR 2006)

významně postiženými restrukturalizací zejména v tradičních odvětvích. Tato restrukturalizace se projevuje především růstem zaostávání kraje za průměrnými mzdami v ostatních krajích. Skutečností, která dále významně poznamenává ekonomiku kraje je, že region disponuje omezenou nabídkou středních škol a na jeho území se nachází pouze jedna VŠ. To se projevuje podprůměrnou vzdělaností obyvatel ve srovnání s ostatními kraji ČR. V důsledku uvedených problémů kraj vytváří jeden z nejnižších podílů na HDP ČR (2,1 % v r. 2010) a potýká se s velmi nízkým růstem ve srovnání s ostatními kraji (ČSÚ 2012; MMR ČR 2012). V indikátorech výdajů do VaV a podílu zaměstnanců v těchto oborech dosahuje kraj nejnižších hodnot ve srovnání s ostatními kraji ČR (ČSÚ 2010). Souvisejícím problémem je také extrémně nízká koncentrace kapacit VaV na území tohoto kraje. Nízký objem PZI v regionu má také negativní dopad na rozvoj odvětví s vyšší přidanou hodnotou (API 2010).

V Příloze V je uveden kartogram znázorňující celkové výdaje na VaV na regionálním HDP krajů ČR za rok 2010.

5. Analýza programu podpory Prosperita realizovaného v rámci OPPI

Tato kapitola analyzuje pro práci zásadní program podpory Prosperita, realizovaný v rámci OPPI. Jelikož závěrečná evaluace programu Prosperita v období 2004-2006 byla již vydána a v rámci mé snahy o co největší přidanou hodnotu této diplomové práce, se záměrně zaměřuji na hodnocení programu v současném programovém období.

Teoretické poznatky získané studiem a analýzou materiálů byly konfrontovány s poznatky z praxe získanými v rámci konzultací s pracovníky odboru Podpory podnikání a inovací agentury CzechInvest a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

5.1. Příčiny vzniku programu podpory Prosperita

Důvodem vzniku programu Prosperita byly poznatky o tom, že se v ČR stále nedaří nastavit takové podmínky pro spolupráci výzkumu, vývoje a soukromého sektoru, které by přispívaly a podněcovaly zavádění inovací na trh. Právě za účelem zvýšení inovačního potenciálu české ekonomiky vznikl program podpory Prosperita (CzechInvest 1994-2012).

V návaznosti na strategickými dokumenty definované slabé stránky české ekonomiky v oblasti VaV by měly podporované projekty vždy fungovat v úzké spolupráci s VŠ, vědeckými pracovišti a výzkumnými ústavy. Tím by mělo docházet k zapojování akademické oblasti a studentů do podnikatelské praxe a ke zhodnocování akademických výsledků v komerční sféře (MPO ČR 2010b).

Jisté nedostatky v zapojování akademické sféry do komerční praxe a spoluprací mezi vědeckými institucemi a podnikateli v ČR potvrdily také osobní konzultace s pověřenými pracovníky agentury CzechInvest a MPO ČR.

Problémem je, že velmi často tyto dvě sféry nemohou najít „společnou řeč,“ jelikož jsou vedeny odlišnými motivy. Podnikatelé vždy do svého hodnocení zahrnují faktor zisku (a tedy se neustále snaží o to, aby produkt/služba byly komerčně úspěšné). Oproti tomu veřejné vzdělávací a výzkumné instituce se soustředí především na akademickou prestiž (nezohledňují hledisko zisku, a dokonce velmi často ani hledisko ztráty, vzhledem k tomu, že zpravidla dochází k dorovnání i ztrátového rozpočtu z veřejných zdrojů).

Návod na zlepšení situace je možné hledat zejména v úspěšných případech spolupráce, kdy zpravidla schopný manager komunikátor (obvykle zástupce podnikatelské sféry) dokáže dostatečně zainteresovat obě strany na přínosech, které může vzájemná spolupráce přinést.

5.2. Cíle programu podpory Prosperita v programovacím období 2007-2013

Hlavním cílem programu je formou finančních dotací podporovat (MPO ČR 2010b):

- „Zakládání a další rozvoj subjektů infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace zaměřených zejména na realizaci nových technologií a konkurenceschopných výrobků a služeb.
- Podporu zakládání, činnosti a dalšího rozvoje podnikatelských inkubátorů.
- Podporu tzv. Business Angels a jejich sítí k podpoře vznikajících MSP.“

Přehled a vysvětlení všech základních pojmů programu Prosperita jsou uvedeny v příloze VI. Oproti programu minulého programovacího období došlo k určitým změnám v oblasti příjemců podpory a limitu poskytnuté dotace.

Novými prvky podpory jsou Business Angels a jejich sítě (MPO ČR 2010b). Zahrnutí uvedených prvků podpory je reakcí na současné trendy v používaných investičních metodách a uznání forem rizikového kapitálu⁷⁶ jako významného zdroje, který napomáhá ke zvyšování inovačního potenciálu domácích firem. Ve strategických dokumentech ČR⁷⁷ je rizikový kapitál přímo definován jako jeden z nástrojů umožňující zvyšování regionálního růstu.

Dále v rámci současného programu došlo k dvojnásobnému navýšení limitu poskytnuté dotace na 300 mil. Kč⁷⁸. Pro zaměření této práce je významná zvláště skutečnost, že v rámci navýšení došlo ke zvýhodnění okresů ČR spadajících do kategorie „regionů se soustředěnou podporou státu“ v letech 2010-2013⁷⁹ a s vyšší mírou nezaměstnanosti⁸⁰ až na 400 mil. Kč (MPO ČR 2010b).

Důvodem pro navýšení limitu dotace projektům realizovaným v hospodářsky méně výkonných regionech je snaha o zvýšení motivací pro umísťování projektů tohoto typu v oblastech s horším ekonomickým vývojem.

S ohledem na toto formalizované zvýhodnění ekonomicky méně vyspělých regionů (spadajících pod kategorii „regiony se soustředěnou pomocí státu“ nebo „s vyšší mírou

⁷⁶ Financování soukromých růstových podniků formou navýšení jeho základního jmění, neboli partnerství podnikatele a investora.

⁷⁷ Např. dokumenty: Národní strategický referenční rámec ČR na období 2007-2013, Strategie regionálního rozvoje na roky 2007-2013 aj.

⁷⁸ U projektů zahrnujících stavební práce. V minulém programovacím období byl limit dotace max. 150 mil. Kč (MPO ČR 2007)

⁷⁹ Mezi tyto regiony se řadí strukturálně postižené regiony, hospodářsky slabé regiony, regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností; týká se územních obvodů 24 okresů a 8 územních obvodů obcí s rozšířenou působností, dle Usnesení vlády č.141/2010

⁸⁰ V souladu s metodikou pro výběr regionů s vyšší mírou nezaměstnanosti

nezaměstnanosti“) by se dalo předpokládat, že skutečně existuje souvislost mezi ekonomickou výkonností kraje a objemem přijaté podpory v rámci programu, což by poukazovalo na platnost stanovené hypotézy. Ověření platnosti hypotézy poskytne kapitola 6, která zahrnuje lineární regresní analýzu dat.

5.3. Zhodnocení programu Prosperita

5.3.1. Finanční alokace programu Prosperita 2004-2006 (OPPP)

Pro možnost určitého zasazení do kontinuálního kontextu programu podpory Prosperita, stručně uvádím dosažené výsledky programu realizovaném v období 2004-2006. V rámci vyhlášených výzev minulého programu došlo k podání celkem 70 projektových žádostí, z čehož bylo schváleno a podpořeno 32 projektů. Celková výše dotací přesáhla 1,6 mld. Kč, čímž došlo k vyčerpání všech přidělených prostředků programu (AVO 2009).

Jak jsem již uvedla v úvodu kapitoly, tato práce se zaměřuje na program Prosperita 2007-2013, a proto je následně studován pouze tento program.

5.3.2. Finanční alokace programu Prosperita 2007-2013 (OPPI)

V rámci programu Prosperita byly prozatím vyhlášeny dvě⁸¹ výzvy k předkládání projektových žádostí. V rámci výzev je v tomto programovacím období nově rozlišováno mezi režimem veřejné podpory a režimem neveřejné podpory (MPO ČR 2007).

Režim veřejné podpory je zaměřen na podporu veřejných subjektů vzdělávání a VaV (např. VŠ, veřejná vědecká zařízení, samostatné územně správní jednotky a další právnické osoby⁸²). Oproti tomu, do režimu neveřejné podpory spadají soukromé podnikatelské subjekty⁸³ (MPO ČR 2007).

Na každou z dosud vyhlášených výzev byly alokovány 4 mld. Kč, takže dosavadní celková alokace činí 8 mld. Kč (CzechInvest 2012). Níže je uveden graf, který znázorňuje podíl dosud vyčerpané finanční podpory z celkové schválené alokace v rámci jednotlivých výzev v rozdělení na veřejnou a neveřejnou podporu.

Ke dni 15.3.2012, kdy byla tato analýza zpracována, byly vyčerpány téměř 3,8 mld. Kč, což představuje přibližně polovinu (47%) celkových alokovaných finančních prostředků. Nedošlo tedy prozatím k využití celkových prostředků programu na období 2007-2013, ale to je ovlivněno tím, že proces příjmu a schvalování žádostí stále probíhá. Vzhledem k tomu, že

⁸¹ Resp. čtyři, jelikož v rámci každé jednotlivé výzvy dochází k rozdělení na výzvu zakládající a nezakládající veřejnou podporu.

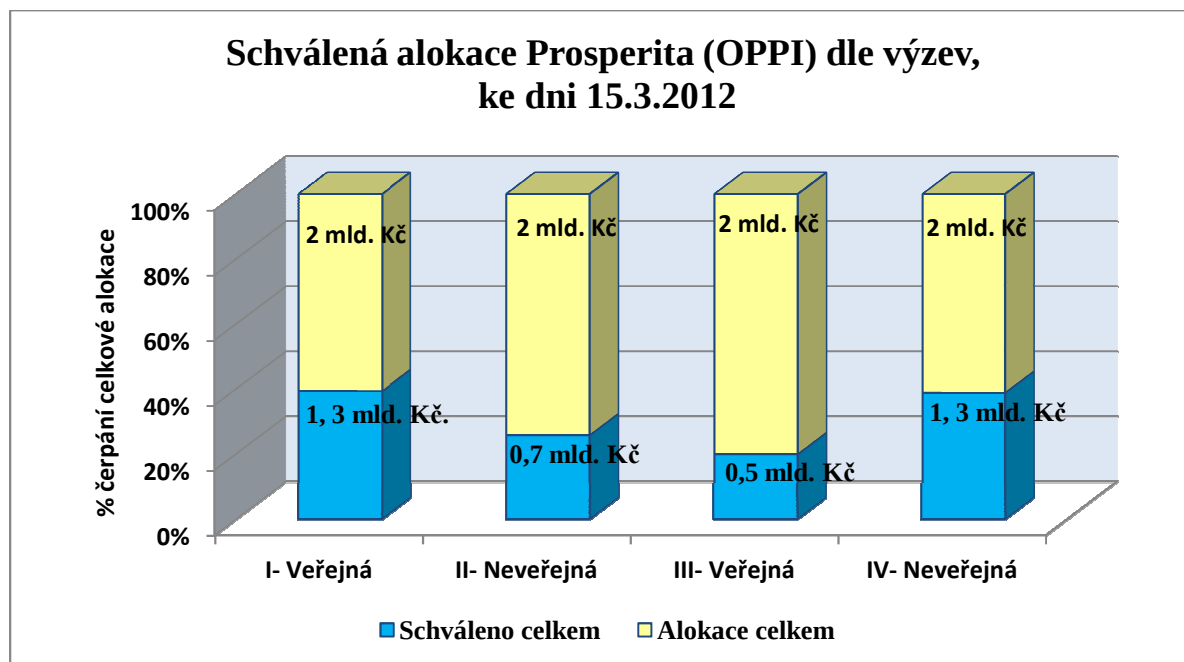
⁸² Ve smyslu zákona § 18, odst. 2, písmen a), c) a d) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, neziskových organizací

⁸³ Dle výběrových kritérií pro Příjemce podpory- Výběrová kritéria Prosperita, kapitola 18

dosažené hodnoty dotací nelze tedy považovat za definitivní, doporučením této práce je aktualizovat analýzu po skončení programového období.

Z dosud schválených prostředků ve výši 3,8 mld. Kč (ke dni 15.3.2012) bude podpořeno 45 projektů tohoto typu.

Graf 4: Schválená finanční alokace dle jednotlivých výzev Prosperita (OPPI) ke dni 15.3.2012

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest, stav k 15.3.2012 (2012)

5.3.3. Regionální rozložení a komparace dosažené výše podpory Prosperita v krajích ČR

V souvislosti s cílem práce je podstatné přistoupit k vymezení regionálního rozložení příjemců. V rámci relevantní statistické komparace je ovšem potřeba zohlednit rozdílnost krajů. Vzhledem k tomu, že podpora v rámci programu Prosperita by měla být směřována zejména na podporu MSP, byl při výpočtu celkový objem dosažené finanční podpory kraje vztažen k počtu MSP⁸⁴ registrovaných na jeho území. Tím byl získán indikátor „finanční podpora programu Prosperita 2007-2013 na 1 MSP v kraji.“⁸⁵

Následující tabulka (č. 2) zaznamenává data pro výpočty finanční podpory programu na 1 MSP v kraji ke dni 15.3.2012. Následně uvedený graf (č. 5) znázorňuje dosaženou výši podpory programu na 1 MSP v kraji v řazení od nejvyšší po nejnižší dosaženou. V příloze VII

⁸⁴Do MSP byly v souladu se současnou definicí EU zahrnuty podniky do 250 zaměstnanců

⁸⁵ Do kategorie byly zahrnuty pouze podniky do 250 zaměstnanců. V šetřeních ČSÚ je vedena také kategorie „neuvedeno“ pro podniky, které nedefinovaly svou velikost. Pro kontrolu jsem ovšem výpočet provedla i se zahrnutou kategorií „neuvedeno“ a je možné konstatovat, že pořadí krajů v dosažené podpoře se nezměnilo (tzn. existuje stálý poměr mezi těmito evidovanými kategoriemi v krajích ČR).

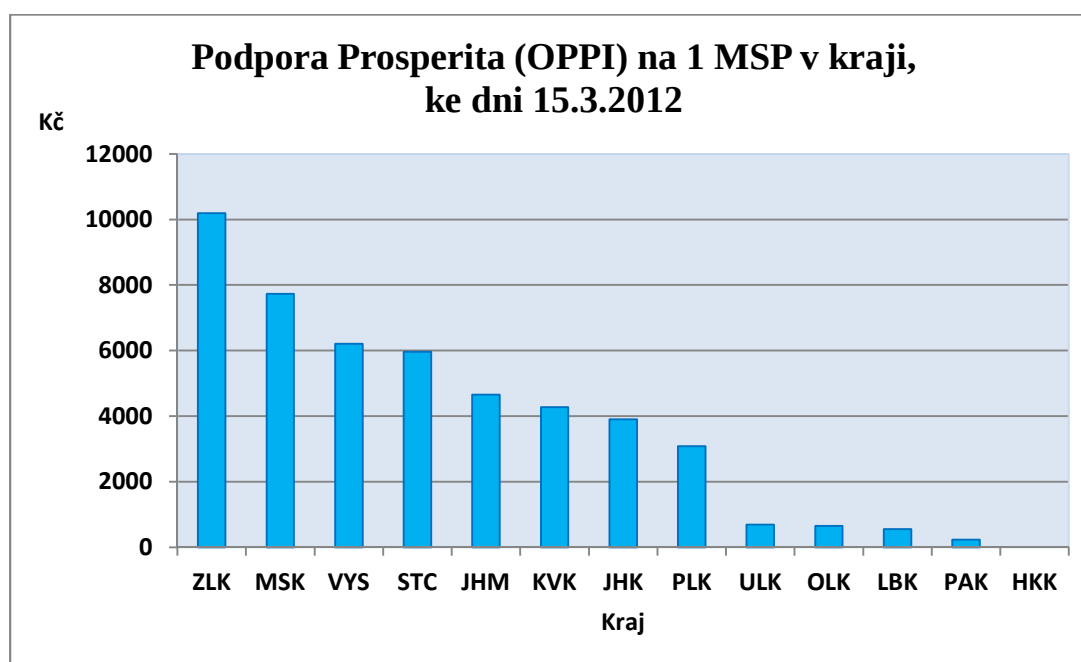
je možné najít grafické znázornění celkové výše podpory a přesný počet schválených žádostí v každém kraji.

Tabulka 2: Regionální rozložení příjemců podpory (MSP) programu Prosperita (OPPI), ke dni 15.3.2012

Kraje NUTS3	Podpora Prosperita celkem v mil. Kč	Počet MSP průměr 2008-2010	Podpora na 1 MSP, v Kč	Pořadí
ZLK	608,2	59.695	10.188	1.
MSK	775,8	100.395	7.727	2.
VYS	298,5	48.108	6.204	3.
STC	801,8	134.557	5.958	4.
JHM	575,5	123.709	4.652	5.
KVK	130,9	30.645	4.270	6.
JHK	263,3	67.468	3.903	7.
PLK	184,2	59.788	3.081	8.
ULK	47,1	68.379	689	9.
OLK	37,3	57.154	652	10.
LBK	25	45.522	549	11.
PAK	11,3	49.106	231	12.
HKK	0	60.490	0	13.

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest k 30.3. 2012 a ČSÚ (2008,2009,2010, 2011)

Graf 5: Podpora programu Prosperita (OPPI) na 1 MSP kraje ČR, ke dni 15.3.2012

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest ke dni 15.3.2012 (2012) a ČSÚ 2012

Je třeba uvést, že podporovanými aktivitami je nejen zakládání, ale také rozvoj již stávající vědeckotechnické infrastruktury,⁸⁶ a proto nemusí schválená žádost automaticky znamenat nově vybudovaný projekt.

⁸⁶ VTP, CTT, PI, BANs a realizace aktivit zkvalitňujících implementaci programu

S ohledem na poznatky předchozí kapitoly, že především zvyšování kvality by mohlo napomoci k většímu zapojení zahraničních zdrojů do VaV v ČR (Švejda a kol. 2012), lze vyhodnotit, že i “pouhé” rozšiřování kapacit (zpravidla méně finančně náročné než budování projektu nového), může znamenat velký přínos pro infrastrukturu tohoto typu a následně i region, ve kterém je lokalizována.

Z uvedených hodnot dosažené podpory v programu Prosperita je možné zjistit, že ke dni 15.3.2012 se výše finančních dotací plynoucích do jednotlivých krajů⁸⁷ pohybovala v rozmezí od 0 do 800 mil. Kč. Počet schválených žádostí v krajích se pohyboval od 0 do 10ti, přičemž průměr na schválenou žádost za celou ČR činil téměř 84 mil. Kč.

Počet schválených žádostí se může zdát jako nevýznamná hodnota. Ale pokud vezmeme v úvahu finanční průměr žádosti za celou ČR je zřejmé, že se jedná o projekty velmi finančně náročné. V těchto případech může samotná investice do vybudování projektu znamenat určitý pozitivní impulz pro regionální ekonomiku. Ovšem v samotné analýze dat se vysoká finanční náročnost projektů (a jejich nevelký počet v krajích) odráží ve volatilitě dat.

Největší celkový objem finanční podpory v programu Prosperita získaly kraje Středočeský (801 mil. Kč), Moravskoslezský (775 mil. Kč), Zlínský (608 mil. Kč) a Jihomoravský (576 mil. Kč).

Naopak nejmenší finanční podpora v rámci programu plynula do Olomouckého (37 mil. Kč), Libereckého (25 mil. Kč), Pardubického (11 mil. Kč) a nejméně do Královéhradeckého kraje (0 Kč), který jako jediný kraj nezískal žádnou finanční dotaci v programu Prosperita (OPPI).

V případě komparace dosažené podpory vztažené na 1 MSP kraje dochází k určitým změnám v pořadí krajů. Pro větší přehlednost je na následující stránce uveden kartogram, který graficky znázorňuje dosažené úrovně podpory z programu Prosperita v krajích ČR.

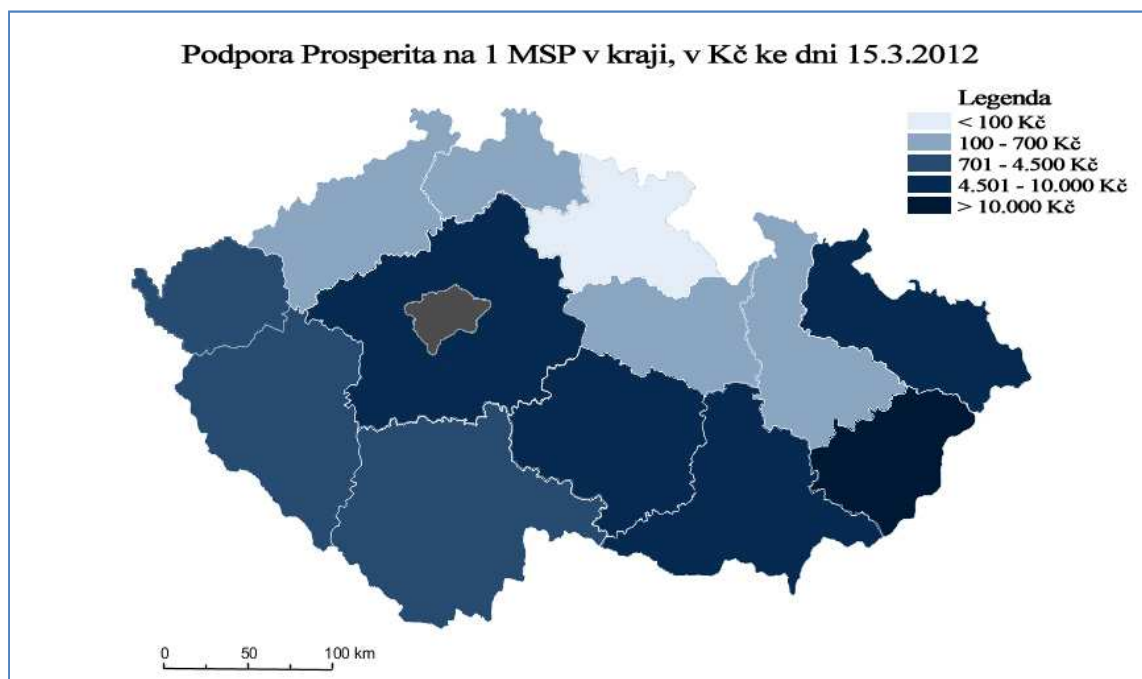
Nejvyšší úrovně dosažené podpory přepočtené na 1 MSP v kraji získal Zlínský, Moravskoslezský, Vysočina a Středočeský kraj.

Zlínský kraj s dosaženou podporou 10.188 Kč na MSP významně dominuje nad všemi ostatními kraji. Dalšími regiony s vyšší úrovní získané dotace jsou kraje Moravskoslezský, Vysočina a Středočeský. Tyto regiony ovšem získaly podporu v rozmezí od 5.958 Kč do 7.727 Kč na 1 MSP v kraji.

Za nimi následují kraje Jihomoravský, Karlovarský a Jihočeský, kde dosažená podpora na 1 MSP činila od 3.903 Kč do 4.652 Kč. Dalším regionem, který získal dotaci nad 3.000 Kč je Plzeňský kraj (3.081 Kč na 1 MSP).

⁸⁷ Krajů způsobilých k podpoře z programu Prosperita, tzn. všechny kraje ČR kromě hl. města Prahy

Kartogram 1: Podpora programu Prosperita (OPPI) na 1 MSP v kraji, ke dni 15.3.2012

Zdroj: Vlastní zpracování dle vlastních výpočtů, data CzechInvest ke dni 15.3.2012 (2012). Kraj Praha není způsobilý k podpoře programu Prosperita, a proto je znázorněn odstínem šedé.

Je třeba uvést, že v úrovni dosažené podpory na 1 MSP mezi všemi již uvedenými kraji a těmi, které za nimi následují, je podstatný rozdíl v dosažené úrovni podpory. Kraje Ústecký, Olomoucký, Liberecký, Pardubický kraj a Královéhradecký totiž získaly řádově nižší podporu na 1 MSP, kdy podpora v žádném z nich nepřevýšila 700 Kč na MSP. Poslední uvedený dokonce nezískal žádnou dotaci z analyzovaného programu.

Je tedy možné pozorovat určitou závislost mezi ekonomickou výkonností kraje a dosaženým objemem podpory programu Prosperita?

Krajem, který dosáhl nejvyšší úroveň podpory na 1 MSP a v této hodnotě významně předčil všechny ostatní je **kraj Zlínský**. Tento region je ovšem v rámci socioekonomického srovnání dle SRR ČR 2007-2013 řazen mezi regiony s průměrnou či nižší dynamikou růstu a z hlediska investiční atraktivnosti je řazen spíše k průměrným regionům. Jak je tedy možné, že dosažená výše podpory tak podstatně převyšuje všechny ostatní kraje? Nebo to poukazuje na to, že stanovená hypotéza nebude potvrzena? Jelikož dosažený výsledek kraje vzbuzuje řadu otázek, budu se detailnímu zhodnocení možných příčin věnovat v závěru této dílčí kapitoly.

Dalším krajem, jehož dosažená úroveň podpory není zcela v souladu se stanovenou hypotézou, je **Moravskoslezský kraj**. Ten dosahuje vysoké úrovně podpory na MSP v kraji, ačkoliv je, především vlivem strukturálních problémů, řazen mezi regiony zaostávající nebo jinak problémové. Strukturální potíže se v ekonomických indikátorech promítají zejména do vysoké

míry nezaměstnanosti a nízké míry ekonomické aktivity. V dosažené úrovni podpory programu Prosperita ovšem předčil kraje, které jsou řazeny mezi hospodářsky výkonnější. To by mohlo poukazovat na neplatnost hypotézy o závislosti dosažené výše podpory na ekonomické výkonnosti kraje.

Je třeba ale dodat, že tento kraj, ačkoli se potýká se uvedenými problémy, dosahuje významného podílu na HDP ČR. A proto by možná právě indikátor HDP na obyvatele mohl hrát významnou roli pro dosaženou podporu z programu. To by také odpovídalo výsledku Královehradeckého kraje, který se podílí podprůměrně na tvorbě HDP na obyvatele a dosáhl nejnižší podpory z programu Prosperita.

S ohledem na zaměření podpory na spolupráci s vzdělávacími a VaV institucemi je navíc možné definovat, že Moravskoslezský kraj má určité predispozice pro lokalizaci projektů programu podpory Prosperita. Kraj totiž disponuje širokou nabídkou VŠ a má silnou základnu VaV pracovišť, což se odráží v úspěšnosti kraje v počtu výstupů VaV činnosti.⁸⁸

Středočeský a Jihomoravský kraj dosáhly vyšší úrovně podpory na 1 MSP a oba regiony lze skutečně řadit k ekonomicky výkonnějším v rámci ČR.

Středočeský kraj díky svému specifickému postavení disponuje silným růstovým potenciálem. Vzhledem k tomu, že v tomto kraji dochází k výrazné koncentraci VaV kapacit a k tomu, že kraj alokuje poměrně vysoké objemy prostředků do VaV (výdaje do VaV na regionálním HDP jsou po Praze nejvyšší z krajů v ČR), je možné zhodnotit, že dosažená úroveň dotace na 1 MSP pouze odráží tyto skutečnosti. I když je podpora v analyzovaném programu zaměřena na úzkou spolupráci s VŠ, a přestože tento kraj nedisponuje jejich silným zázemím na svém území,⁸⁹ studenti žijící v tomto kraji využívají možnosti krátkodobé dojížděky za terciárním vzděláváním do hlavního města Prahy.

Jihomoravský kraj, který dosáhl na výši podpory přibližně 4.600 Kč na 1 MSP, je zvláště díky přítomnosti brněnské aglomerace jednou z nejvýznamnějších hospodářských oblastí ČR. V tomto kraji dochází k největší koncentraci VaV aktivit ve srovnání se všemi ostatními kraji ČR a kraj disponuje silným zázemím vzdělávacích institucí terciárního charakteru. Je proto možné definovat, že disponuje významnými předpoklady pro aktivitu v rámci analyzovaného programu podpory.

Dalším krajem dosahujícím poměrně vysoké úrovně podpory z programu Prosperita, ačkoli je řazen k hospodářsky slabším v rámci ČR, je **kraj Vysočina**. Z makroekonomického hlediska

⁸⁸ Zejm. patentů a užitných vzorů (ČSÚ 2010)

⁸⁹ Nacházejí se zde pouze 3 VŠ zařízení (v Kolíně, Mladé Boleslavi a v Kladně (fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT))

lze tento kraj řadit spíše k průměrným, navíc nedisponuje příliš rozvinutým vysokým školstvím a stejně tak počet VaV kapacit a zdrojů nacházejících se na jeho území je spíše podprůměrný v celorepublikovém srovnání. Čím je tedy možné vysvětlit tak vysokou úroveň podpory na 1 MSP v tomto kraji?

Při hlubším zaměření se detaily podpory plynoucí do tohoto kraje je možné zjistit, že kraj získal dotaci ve výši téměř 300 mil. Kč na vybudování VTP v Hruškových Dvorech v Jihlavě. Tento projekt by měl nabízet specializované, vysoce moderní výzkumné centrum s laboratořemi s odhadovaným počtem vytvořených míst pro téměř 100 vědců a odborníků.⁹⁰ Oproti tomu, druhá dotace plynoucí do tohoto kraje byla schválena ve výši 1,5 mil. Kč na rozvoj a modernizaci výzkumného ústavu v Havlíčkově Brodu.

Je tedy patrné, že existují významné rozdíly ve finanční náročnosti projektů. Uvedené hodnoty dosažené podpory potvrzují patrnou volatilitu dat (související zejména s vysokou finanční náročností projektů). Pokud by totiž kraj Vysočina nezískal 300 mil. Kč podporu, ale pouze dotaci na rozvoj výzkumného ústavu v hodnotě 1,5 mil. Kč, řadil by se v mezikrajském srovnání mezi ty s nejnižší úrovní podpory. Ovšem projekt na dotaci 300 mil. Kč získal, čímž se vlastně díky jednomu schválenému projektu navíc dostal na jednu z nejvyšších úrovní podpory na MSP v mezikrajském srovnání.

Mezi kraje s průměrnou úrovní získané dotace na 1 MSP v mezikrajském srovnání lze řadit Karlovarský, Jihočeský a Plzeňský kraj. V návaznosti na hodnocení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti krajů (viz kapitola 4.3.) je patrné, že ekonomická výkonnost těchto krajů je značně odlišná.

Kraj Karlovarský se řadí mezi regiony zaostávající nebo jinak problémové, a přitom dosáhl vyšší úrovně dotace než-li mj. uvedené kraje Jihočeský a Plzeňský. Navíc Karlovarský kraj patří k oblastem, které vynakládají do oblasti VaV nejnižší podíl výdajů na regionálním HDP a není příliš investičně atraktivní.

Při detailnějším se zaměření na projekty, do kterých dotace směřovaly, bylo zjištěno, že v Karlovarském kraji došlo ke schválení pouze jedné dotace, ale ve výši 130 mil. Kč. Tato dotace plynula na přeměnu nevyužitého průmyslového areálu k vybudování podnikatelského inkubátoru v Karlových Varech- městská část Dvory. Je tedy zřejmé, že kraj se dostal na vyšší úroveň přijaté dotace zejména díky finanční náročnosti schváleného projektu (a také díky relativně nízkému počtu MSP na jeho území, čímž došlo k rozpočítání dosažené výše podpory mezi nižší počet jednotek).

⁹⁰ Idnes (2012a)

Pozice **Jihočeského kraje** v úrovni dosažené dotace odpovídá stanovené hypotéze. Tento kraj se totiž řadí mezi kraje s průměrnou dynamikou růstu a dalo by se říci, že v oblasti VaV (kapacity, zdroje, investice) se pohybuje spíše kolem průměru ČR. Kraj získal čtyři dotace, přičemž jedna z nich je určena na vybudování technologického parku v Písku za téměř 250 mil.Kč a zbývající dotace jsou určeny na modernizaci již existujících kapacit.

Krajem, jehož dosažená úroveň podpory v podstatě popírá stanovenou hypotézu, že ekonomická výkonnost kraje ovlivňuje výši dosažené podpory v programu Prosperita, je **Plzeňský kraj**. Tento region je řazen mezi rozvíjející se a v indikátorech VaV dokonce dosahuje v celorepublikovém srovnání nadprůměrných hodnot. Krajské město je významnou regionální metropolí, navíc kraj disponuje relativně vysokým podílem VŠ vzdělaných. Proto dosažená úroveň podpory ve výši 3.081 Kč na 1 MSP v kraji, čímž se zařadil za mj. kraje Zlínský, Vysočina, Karlovarský, Jihočeský, by rozhodně nepoukazovala na platnost hypotézy. Je třeba ale dodat, že v tomto kraji je již umístěna řada úspěšných projektů tohoto typu a obecně je region považován za vysoce atraktivní pro investory. Pravděpodobným důvodem může tedy být, že v tomto regionu nebylo pouze v analyzovaném období naplánováno mnoho nových projektů, anebo docházelo spíše k rozšiřování kapacit již stávající infrastruktury, což je méně finančně náročné než budování nových (což se odrazilo v nižší úrovni dosažené podpory).

Tento poznatek je potvrzen publikací Inovace a technologický rozvoj krajů (AIP 2010, str.30), kde je uvedeno: „ *mimo projekt VTP Plzeň (a jeho druhého stádia) byly realizovány převážně neinvestiční a finančně méně náročné projekty, mezi které patří snaha o propojování subjektů s inovačním potenciálem, projekty celoživotního vzdělávání atd.* “ To by odpovídalo stanovené domněnce, že se v kraji v uvedeném období nerealizovaly finančně náročné investice do infrastruktury tohoto typu a vysvětlovalo by to tak dosaženou pozici Plzeňského ve srovnání s ostatními kraji. Pozornost je patrně v tomto kraji věnována již více než extenzivnímu rozšiřování infrastruktury tohoto typu spíše zvyšování kvality poskytovaných služeb.

Mezi kraje, které získaly nejnižší úroveň dotace na 1 MSP lze řadit kraje Královehradecký, Pardubický, Olomoucký, Liberecký a Ústecký. Jak je patrné, mezi kraji s nejnižší úrovní podpory se skutečně nenachází žádný ekonomicky velmi výkonný kraj, i když také mezi těmito kraji existují patrné diference v jejich ekonomické výkonnosti.

Ústecký a Olomoucký kraj jsou řazeny k regionům zaostávajícím nebo jinak problémovým a jejich ekonomická výkonnost patří k nejnižším ze všech krajů ČR.

Poměrně nízká úroveň dosažené podpory v programu Prosperita bude v případě Ústeckého kraje zřejmě ovlivněna skutečností, že zastoupení MSP v Ústeckém kraji je jedno z nejnižších v krajích ČR a že se na jeho území nalézají pouze dvě VŠ. Vzhledem k tomu, že jsou podporovány projekty orientované na spolupráci mezi podnikatelskou a akademickou sférou, lze předpokládat, že kraj nedisponuje dostatečnými faktory pro lokalizaci projektů tohoto typu.

Naopak **Olomoucký kraj** sice disponuje poměrně příznivou vzdělanostní strukturou obyvatelstva a také dostatkem kvalitních vzdělávacích institucí, ale v ekonomice kraje má oblast VaV spíše marginální postavení (co se týká kapacit, zdrojů a investic). Okrajové postavení VaV platí stejně tak pro Ústecký kraj.

Celková dosažená podpora plynoucí do kraje Ústeckého dosáhla 47 mil. Kč a do Olouckého 37 mil. Kč. Je tedy patrné, že se nejedná o (v porovnání s jinými realizovanými v tomto programu) investičně příliš rozsáhlé projekty.

Pardubický kraj, který získal druhou nejnižší podporu na 1 MSP v kraji v rámci programu, je řazen mezi regiony s nižší nebo průměrnou dynamikou růstu, stejně tak jako **Liberecký kraj**. Liberecký kraj se v současné době potýká se strukturálními problémy, které se odrážejí v jeho ekonomické výkonnosti (především ve vysoké míře nezaměstnanosti kraje). Je tedy možné, že indikátor míry nezaměstnanosti bude v analyzovaném kontextu relevantní?

Jak je možné pozorovat, kraje dosahující vyšších úrovní dotací na 1 MSP v kraji jsou charakterizovány skutečně spíše nižšími mírami nezaměstnanosti a naopak. Vztah ale neplatí pro všechny kraje – například Moravskoslezský kraj má totiž jednu z nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti, zatímco kraj Pardubický spíše nižší ve srovnání s republikovým průměrem.⁹¹

Je ovšem třeba dodat, že dotace do Libereckého kraje ve výši 27 mil. Kč byla určena na membránové inovační centrum ve Stráži pod Ralskem, které se bude zabývat VaV, zdokonalováním technologií a inovacemi v oblasti membránových materiálů. Toto centrum bude jedním z nejmodernějších v ČR ve svém oboru a celková hodnota vybudování tohoto centra se bude pohybovat kolem 510 mil. Kč.⁹² Dotace v rámci programu Prosperita je ale pouze doplňková, jelikož hlavní část podpory plyne z OP VaVpI⁹³.

Velmi nízká dosažená úroveň podpory **Pardubického kraje** ovšem neodpovídá uvedenému vysoké investiční atraktivitě tohoto kraje (viz kapitola 4.3) a také faktu, že se kraj nachází na

⁹¹ ČSÚ 2010

⁹² MŠMT (2006- 2012)

⁹³ OP VaVpI- OP Výzkum a Vývoj pro Inovace, který se zaměřuje na

předních místech v celkovém objemu výdajů do VaV na regionálním HDP. Jak je tedy možné, že tento kraj dosáhl na tak nízkou úroveň podpory v porovnání s ostatními?

Při detailnějším se zaměření na dosaženou podporu v rámci programu Prosperita jdoucí do tohoto kraje je možné zjistit, že v minulém programovém období byl do regionu v rámci stejnojmenného programu schválen projekt za více než 450 mil. Kč. Dotace v současném programovém období byla schválena tedy pouze na provoz již dříve vybudované infrastruktury, a proto nedosahovala tak vysokých hodnot (11,5 mil. Kč).

Ovšem při hlubší analýze detailů, týkajících se uvedené infrastruktury bylo zjištěno, že se tento projekt v průběhu období stal velmi problémovým a v současné době jsou vybudované kapacity více než z poloviny nezasídlené a majiteli hrozí insolvence.⁹⁴

Projekt měl do města přivést VaV firmy a zaměstnávat stovky vědeckých pracovníků a VŠ studentů, což se ovšem nepodařilo naplnit. V současné době je stále v jednání, zda-li bude muset příjemce podpory vrátit zpět EU dotaci v hodnotě téměř 300 mil. Kč⁹⁵. Dle některých zdrojů si v současnosti projekt dokáže vydělat na své provozní náklady⁹⁶, ale vzhledem k předmětu současné dotace nazvané „provozní náklady“ lze předpokládat, že fungování tohoto projektu je stále (spolu)financováno z dotací programu Prosperita.

V rámci konzultací s pracovníky agentury CzechInvest bylo potvrzeno, že tento projekt je skutečně problémovým a že optimální řešení se stále vyjednává, detaily ovšem sdíleny nebyly. Poměrně zajímavé je zjištění, že při zadání této problematiky do vyhledávače na webových stránkách agentury CzechInvest nebo MPO ČR, nejsou nalezeny žádné relevantní odkazy či informace.

Jediným krajem, který nezískal žádnou podporu z analyzovaného programu je **kraj Královehradecký**, přestože je řazen mezi regiony s průměrnou nebo nižší dynamikou růstu. Je dále řazen k rozvinutým oblastem VŠ vzdělávání a navíc je považován za poměrně investičně atraktivní. Tato skutečnost by tedy nepoukazovala na platnost stanovené hypotézy. Co tedy způsobilo, že tento kraj nezískal žádnou podporu z analyzovaného programu?

Při zohlednění aktuálních informací týkajících se vývoje v tomto kraji bylo zjištěno, že se zde plánuje výstavba projektu za téměř 400 mil. Kč a to právě v rámci analyzovaného programu Prosperita. Žádost na projekt, který by měl opravit a přeměnit dnes již nevyužívanou

⁹⁴ Idnes (2011)

⁹⁵ Idnes (2011)

⁹⁶ MF (2012)

jezuitskou kolej na VTP v Jičíně, byla již formálně podána. V současné době město Jičín, které je žadatelem o podporu, čeká na rozhodnutí o přidělení dotace.⁹⁷

Tato analýza byla zpracována ke dni 15.3.2012 a k uvedenému dni nebyla dotace na tento projekt schválena, a proto ji není možné zohlednit do oficiálních výsledků.

Mohu ovšem nastínit situaci, kdyby byla tato podpora schválena již v době vytvoření analýzy. Kraj by díky schválené dotaci na 400 mil. Kč dosáhl na úroveň podpory 6.600 Kč na 1 MSP v kraji, čímž by se zařadil mezi regiony s nejvyšší úrovní dosažené podpory.

To je jeden z dalších důkazů toho, že finanční rozsáhlost projektů významně ovlivňuje zkoumaný statistický vzorek a odráží se v poměrné volatilitě dat. Proto bych ráda uvedla doporučení, aby tato analýza byla aktualizována po skončení programového období.

Zohlednění aktuálních informací ovšem napomáhá k objektivnějšímu posouzení a vysvětlení skutečnosti, proč tento kraj (prozatím) nezískal žádnou podporu z analyzovaného programu.

Nyní zaměřím pozornost na analýzu možných důvodů, proč **Zlínský kraj** dosáhl tak vysoké úrovně podpory na 1 MSP v kraji v programu Prosperita.

Dle ekonomické výkonnosti jistě nelze Zlínský kraj řadit k těm nejvýkonnějším v rámci ČR, a přesto v dosažené podpoře výrazně dominoval nad všemi ostatními. Z makroekonomického hlediska se řadí spíše k průměrným oblastem v rámci ČR⁹⁸.

V návaznosti na zaměření podpory programu Prosperita je rozhodně pozitivem kraje dostupnost kvalitních VŠ a fakt, že se zde nalézají velmi vysoký podíl VŠ studentů ve věkové kategorii 20-29 let (druhý nejvyšší podíl v celorepublikovém srovnání).⁹⁹ Náchází se zde navíc dynamicky se rozvíjející univerzita, která se významně orientuje na spolupráci s praxí.¹⁰⁰ V této skutečnosti je možné spatřovat jeden z faktorů úspěchu Zlínského kraje v dosahování podpory tohoto typu.

Jelikož je podpora směřována zejména na podporu prostředí pro podnikání a inovace, hraje v samotném charakteru podpory podnikatelský sektor významnou roli. Jak již bylo uvedeno v regionálním srovnání konkurenceschopnosti (viz kapitola 4.3.), v tomto regionu se nachází nadprůměrný počet pracovišť VaV, která jsou tvořena především podnikatelskými subjekty. Tyto subjekty se podílí na financování VaV převážnou částí (téměř 80 % v r.2010¹⁰¹), což tedy poukazuje na značnou aktivitu jednotlivců a malých společností schopných zapojit se do oblasti VaV v kraji.

⁹⁷ Idnes (2012b)

⁹⁸ Nadprůměrných hodnot dosahuje míra nezaměstnanosti

⁹⁹ ČSÚ (2011)

¹⁰⁰ Dle webových stránek Univerzity Tomáše Bati (UTB) je možné zjistit, že škola spolupracuje s VTP při UTB, CTT a VTP ICT, Centrem polymerních systémů, CEBIA-Tech aj.

¹⁰¹ ČSÚ (2011), jeden z nejvyšších podílů podnikatelského sektoru na VaV v mezikrajském srovnání

Dalším faktorem, který by mohl hrát v lokalizaci podpory tohoto typu roli, je existence regionální metropole. Krajské město Zlín dosahuje významu regionálního centra a disponuje ekonomickým a vzdělanostním potenciálem. Vzhledem k tomu, že infrastruktura tohoto typu se zpravidla lokalizuje v blízkosti ekonomických center, je možné přiznat význam i tomuto aspektu.

Je možné definovat ještě jeden faktor, který by mohl doplňovat všechny již zmíněné, a tím je role veřejné správy. Dle analýzy dokumentů je možné zhodnotit, že veřejná správa v tomto kraji sehraje významnou roli v podpoře prostředí pro podnikání a inovace. Vystupuje totiž pro-aktivně v podpoře spolupráce mezi firmami lokalizovanými v kraji a vzdělávacími institucemi¹⁰² a dále organizuje aktivity, které mají vést k podpoře inovačních aktivit podniků (např. přijetí Regionální Inovační Strategie (RIS) na léta 2008-2013¹⁰³ a sestavení Akčního plánu, založení inovačního portálu Zlínského kraje, každoroční vyhlašování soutěže „Inovační firma Zlínského kraje“ apod.).

Pokud ovšem vezmeme do úvahy vysoký procentní podíl na financování VaV podnikatelským sektorem (jeden z nejvyšších v rámci krajů ČR) je logické, že naopak vládní sektor se na financování VaV bude podílet o to méně. Bylo by tedy možné dedukovat, že role veřejné správy zde hraje spíše roli podpůrnou, čili že není subjektem, který inovační aktivity a VaV v kraji financuje, ale subjektem, který je podporuje spíše měkkými nástroji.¹⁰⁴

Charakter podpory se zdá být tedy velmi vhodným pro lokální podmínky, kterými Zlínský kraj disponuje. V uvedených faktorech je tedy možné hledat vysvětlení důvodů, proč tento kraj proto dosáhl na tak vysoké úrovni podpory na 1 MSP.

Ze srovnání dat je zřejmé, že existují významné regionální rozdíly v dosažených úrovních podpory v programu Prosperita v krajích ČR. Na základě komparativní deskriptivní analýzy není možné jednoznačně definovat, zda-li existuje závislost mezi ekonomickou výkonností kraje a dosaženou podporou v rámci programu Prosperita. Ani touto analýzou nelze identifikovat specifický indikátor ekonomické výkonnosti, který by byl v tomto kontextu významný. Souvislost mezi určitým indikátorem a dosaženou výší podpory byla pro některé kraje platná, ale pro některé nikoli.

Zohledněním aktuálních informací a zasazením do kontextu schválených žádostí se ovšem podařilo získat komplexní zhodnocení dosažených úrovní podpor v rámci jednotlivých krajů ČR.

¹⁰² Např. založení Microsoft IT Academy při UTB proběhlo na základě dohody zástupců firmy Microsoft, Zlínského kraje a UTB

¹⁰³ První RIS byla zpracována Zlínským krajem již v r.2004

¹⁰⁴ Nástroje neinvestičního charakteru

5.3.3. Regionální komparace počtu podaných žádostí v programu Prosperita (OPPI)

Z počtu předložených projektů lze usuzovat aktivita regionálních pracovišť a subjektů zainteresovaných na dotačních programech.

Abych se co nejvíce vyhnula systematickému zkreslení dat vlivem rozdílné velikosti krajů a počtu podnikatelských subjektů (MSP) v nich evidovaných, převedla jsem absolutní počty podaných žádostí na procentní podíl “možných” podaných žádostí (tzn. 100 % tvoří u každého kraje celkový počet MSP registrovaných na jeho území, konkrétní procentní hodnota uvádí podíl MSP, jež žádost skutečně podaly).

Mezi velmi aktivní kraje se tedy řadily Jihomoravský, Zlínský, Moravskoslezský, Jihočeský a Středočeský kraj. Naopak mezi nejméně aktivní patřily kraje Vysočina a Ústecký kraj.

Je tedy patrné, že nejvíce aktivními kraji jsou zpravidla ty, které dosáhly na nejvyšší úroveň podpory z programu Prosperita. Úspěšnost krajů v rámci samotného programu by mělo smysl hodnotit pouze při velkých počtech schválených projektů, a proto se této komparaci nevěnuji.

Tabulka 3: Komparace aktivity jednotlivých krajů v programu podpory Prosperita OPPI (ke dni 15.3.2012)

Kraj realizace	Počet přijatých žádostí	Počet MSP v kraji, průměr 2008-2010	Aktivita v % (vynásobeno 10000)	Pořadí
JHM	64	123.709	5,173	1.
ZLK	29	59.695	4,858	2.
MSK	31	67.468	4,595	3.
JHČ	14	30.645	4,568	4.
STC	60	134.557	4,459	5.
KVK	11	30.645	3,589	6.
OLK	13	57.154	2,275	7.
LBK	9	45.522	1,977	8.
HKK	8	60.490	1,323	9.
PAK	6	49.106	1,222	10.
PLK	6	59.788	1,004	11.
ULK	12	123.709	0,970	12.
VYS	4	48.108	0,831	13.
Celkem	268	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest (2012)

5.3.4. Komparace úspěšnosti žadatelů v programu podpory Prosperita a OPPI celkem

Zajímavý poznatek byl zjištěn při porovnání dat týkající se úspěšnosti žadatelů v krajích ČR v rámci programu podpory Prosperita ve srovnání s OPPI celkem. Úspěšnost žadatelů v rámci analyzovaného programu totiž dosahuje v průměru 17 %, což je o více než polovinu nižší úspěšnost žadatelů než OPPI celkem (dosahuje v průměru hodnoty 41%).

Jako příčiny tohoto výsledku je možné definovat především to, že program Prosperita je, v porovnání s většinou ostatních programů podpory v OPPI zaměřen na finančně velmi náročné projekty (průměr na projekt v ČR dosahuje 83 mil. Kč). V důsledku toho jsou na žadatele kladeny vysoké nároky jak na dostatečnou finanční zajištěnost,¹⁰⁵ tak na splnění dalších stanovených kritérií (např. smlouvy o spolupráci se vzdělávacími a výzkumnými institucemi, zvýhodnění pro projekty přinášejících synergické efekty v návaznosti na další OP¹⁰⁶, apod.). Z konzultací s odborníky agentury CzechInvest a MPO ČR vyplynulo, že vliv na relativně nízkou procentní úspěšnost má jistě i celková administrativní náročnost žádostí v tomto programu podpory (žádost musí obsahovat souhlasy a povolení veřejných orgánů a orgánů samosprávy, apod.).

Je ale třeba uvést, že uvedená procentní hodnota úspěšnosti žadatelů není úplně finálním výsledkem, jelikož o mnoha podaných žádostech nebylo rozhodnuto (tzn. u určitého procenta podaných žádostí není možné zatím definovat, zda je schválená či zamítnutá).

¹⁰⁵ Příjemce dotace musí být schopen spolufinancovat projekt, výše se odvíjí od finanční náročnosti projektu

¹⁰⁶ Zejména spolupráce s projekty v rámci OP VaVPI

6. Vyhodnocení závislosti dosažené podpory programu Prosperita na ekonomické výkonnosti prostřednictvím regresní analýzy

Cílem této kapitoly je pomocí statistických metod potvrdit či vyvrátit, zda-li existuje lineární závislost mezi dosaženou ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a objemem přijaté podpory v rámci programu Prosperita (OPPI). Dílčím cílem je identifikovat, které ukazatele jsou v tomto kontextu významné.

V průběhu studia problematiky bylo poukázáno na mnoho argumentů, které potvrzují platnost stanovené hypotézy, ale zároveň byla zjištěna řada poznatků vyvracející její validitu. Popisnou komparativní analýzou nebylo možné identifikovat specifický ukazatel ekonomické výkonnosti, který je významný v tomto kontextu.

Před samotným uvedením výsledků zjišťování jsou představeny základní pojmy z oblasti lineárního regresního modelu a následně je vysvětlen použitý statistický model a vybrané indikátory ekonomické výkonnosti. Na konci kapitoly jsou zhodnoceny výstupy analýz, a z nich vyvozeny relevantní závěry.

Ověření relevance a správnosti výstupu statistické analýzy bylo provedeno na základě konzultací s odborným pracovníkem Fakulty statistiky a informatiky VŠE. K testování regresního modelu a pro znázornění výstupů byl použit statistický program IBM SPSS¹⁰⁷.

6.1. Metodika a data

K prokázání předpokládané závislosti dosažené finanční podpory v programu Prosperita na ekonomické výkonnosti (na vybraných ukazatelích) byla provedena jednoduchá a mnohorozměrná lineární regrese.

„Regresní analýza vystihuje situaci, „kdy proti sobě stojí vysvětlující (nezávisle) proměnná v úloze „příčin“ a vysvětlovaná (závisle) proměnná v úloze „následků.“ Hlavním úkolem regresní analýzy je vystihnout pomocí regresní funkce na základě znalosti empirických hodnot x_i a y_i průběh závislosti mezi oběma proměnnými“ (Hindls a kol. 2002, str. 179).

Lineární regrese patří k nejčastěji využívaným metodám zkoumání vztahu závislosti mezi dvěma proměnnými. Vystihuje průběh závislosti a měří její těsnost v případě zkoumání vztahu dvou kvantitavních proměnných (tj. závislost závisle proměnné y na jedné vysvětlující proměnné x). Její funkce je dána vzorcem: $\eta = \beta_0 + \beta_1 x$ (Hindls a kol. 2002).

Mnohorozměrná regrese je používána v případech, kdy vysvětlovaná proměnná závisí nejen na vysvětlující proměnné x_1 , ale také na dalších vysvětlujících proměnných $x_2, x_3, \dots, x_n$.

¹⁰⁷ Statistical Package for Social Sciences, IBM

V případě lineární mnohorozměrné regrese má regresní funkce tvar: $\eta = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_n x_n$ (Marek a kol. 2007).

„Statistickou hypotézou se rozumí určitý předpoklad o parametrech či tvaru rozdělení zkoumaného znaku.“ Nulová hypotéza H_0 je tedy předpoklad o určité charakteristice. Proti ní stanovujeme tzv. alternativní hypotézu H_1 , která popírá platnost hypotézy H_0 (Hindls a kol. 2002, str. 133).

V této diplomové práci zkoumám, zda-li je dosažená výše podpory z programu Prosperita závislá na ekonomické výkonnosti kraje. Předpokládám, že všechny vybrané indikátory výkonnosti, kromě míry nezaměstnanosti, jsou ve vztahu přímé závislosti k objemu přijatých dotací. Pouze u indikátoru míra nezaměstnanosti předpokládám nepřímou závislost.

U jednoduché regresní analýzy test hypotézy $H_0: \beta_1 = 0$ proti $H_1: \text{non } H_0$ vede k závěru (na stanovené hladině významnosti), že indikátor ekonomické výkonnosti ovlivňuje dosaženou výši finanční podpory v rámci programu Prosperita.

V případě mnohorozměrné regresní analýzy test hypotézy $H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \beta_5 = \beta_6 = \beta_7 = \beta_8 = 0$ proti hypotéze $H_1: \text{non } H_0$ vede k závěru (na stanovené hladině významnosti), že alespoň jedna z proměnných x_1 až x_8 ovlivňuje dosaženou výši finanční podpory v rámci programu Prosperita.

P-Hodnota¹⁰⁸ je „nejnižší hodnotou hladiny významnosti, na základě které je zamítnuta nulová hypotéza.“ (Marek a kol. 2007).

Hypotézu H_0 nezamítáme tehdy, je-li P-hodnota vyšší než zvolená hladina významnosti α a zamítáme ji, pokud je tedy P-hodnota nižší než zvolená hladina významnosti α (Hindls a kol. 2002).

Hladina významnosti α byla stanovena na úrovni 5 %, což odpovídá standardní volbě používané ve statistické praxi.

Testování hypotéz bude v rámci jednoduchých regresních analýz provedeno na základě dílčího t-testu. Testování hypotézy v rámci mnohorozměrné regresní analýzy bude provedeno celkovým F-testem, který sleduje významnost celého modelu.

Koeficient determinace R^2 vypovídá o kvalitě vyjádření skutečné závislosti pomocí zvoleného modelu. Uvádí, jaký podíl celkové variability byl vysvětlen daným modelem. Čím více se tedy blíží k 1, tím větší má model vypovídací schopnost (Hindls a kol. 2002). Tento indikátor bude použit pro hodnocení kvality modelu v rámci provedených jednoduchých regresních analýz.

¹⁰⁸ V použitém programu SPSS hodnota Sig (1-tailed) nebo také Probability level

Korigovaný koeficient determinace Adjusted R^2 bere v úvahu počet proměnných a na základě toho R^2 upravuje (Rabušic 2008). Z toho důvodu bude kvalita modelu mnohorozměrné regresní analýzy hodnocena dle něj.

Pearsonův korelační koeficient „měří těsnost lineární závislosti mezi dvěma proměnnými.“ (Marek a kol. 2007). Nabývá vždy hodnot v intervalu od -1 do 1. Dle dosažené hodnoty lze určit záporný, nebo kladný lineární vztah. V případě kladné korelace lze očekávat, že obě hodnoty budou souhlasně klesat a růst. Při záporné korelaci lze očekávat, že hodnota jedné proměnné klesá, zatímco druhé proměnné roste. Je-li $r = 0$, neexistuje lineární vztah mezi proměnnými (Hindls a kol. 2002).

6.2. Regresní model závislosti výše podpory v rámci programu Prosperita na ekonomické úrovni kraje

Před samotným definováním regresního modelu je třeba uvést několik základních poznatků zjištěných v průběhu sběru a inspekce dat.

Nízký počet podpořených projektů, nevelký vzorek regionálních jednotek a také skutečnost, že regionální rozdíly v počtu projektů (a jejich velká finanční náročnost) jsou signifikantní, se promítly do analyzovaných dat, která jsou z toho důvodu poznamenána poměrně vysokou volatilitou.

Ke dni, kdy byla tato analýza zpracována (15.3.2012), nebyla celková alokace programu vyčerpána a dá se tedy předpokládat, že mezitím mohlo dojít ke změnách v dosažených úrovních podpory v jednotlivých krajích.

K vyvozování závěrů analýzy je proto třeba přistupovat opatrně a uvážlivě hodnotit zjištěné výsledky tak, aby nebyly vyvozeny nesprávné závěry. Komplexní přístup k problematice jsem se snažila zajistit tím, že statistická analýza je konfrontována s poznatky zjištěnými studiem materiálů týkajících se socio-ekonomické úrovně krajů, jejich inovačního potenciálu, prací s aktuálními statistickými daty a v neposlední řadě také s poznatky z praxe, získanými v rámci konzultací s vedoucími pracovníky odboru podpory podnikání a inovací agentury CzechInvest a MPO ČR.

K podpoření správnosti použité metody uvádím do Přílohy XII grafické výstupy statistického programu SPSS, které umožňují ověřit nezávislost reziduí a normální rozdělení analyzovaných dat.

6.2.1. Proměnné regresního modelu

V relevanci na zaměření podpory zejména na MSP, byla jako závisle proměnná v modelu zvolena dosažená výše finanční podpory v rámci programu Prosperita na 1 MSP v kraji a nezávislými proměnnými jsou vybrané ukazatele ekonomické výkonnosti kraje.

Volba indikátorů ekonomické výkonnosti kraje vyústila z postupů používaných ČSÚ při vyhodnocování regionálních disparit v krajích ČR¹⁰⁹ a aplikace teoretických přístupů uvedených v předchozích kapitolách této diplomové práce.

Multikriteriální metoda je používána ČSÚ v analytických sondách vyhodnocujících rozdíly v ekonomické výkonnosti mezi kraji ČR. Tato metoda využívá hodnocení na základě indikátorů: HDP na obyvatele, ČDDD na 1 obyvatele, míra nezaměstnanosti a THFK¹¹⁰ na obyvatele. V této práci jsem, vzhledem k uvedenému významu PZI pro ČR (kapitola 4.1.), přistoupila k nahrazení posledního jmenovaného indikátoru za ukazatel PZI na 1000 obyvatel kraje. Tímto indikátorem bych chtěla reflektovat investiční atraktivitu regionu pro zahraniční investory. Dalšími indikátory, které jsou používány ČSÚ pro vymezování ekonomické úrovně krajů v rámci regionálních účtů jsou indikátory HPH na obyvatele a míra ekonomické aktivity, a proto byly také zahrnuty do zvoleného statistického modelu.

V návaznosti na teoretické koncepty přiznávající vzdělávacím a VaV institucím zásadní roli pro regionální konkurenceschopnost (kapitola 1.1.4, 1.2.2., aj.) byly zahrnuty do modelu také indikátory podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti a podíl VŠ vzdělaných v kraji.¹¹¹

Vzhledem k tomu, že při kontrole předpokladů zvolené statistické metody bude kontrolována mj. vzájemná multikolinearita nezávisle proměnných a při vyhodnocení mnohorozměrné regresní analýzy bude používán koeficient, který koriguje počet proměnných, není třeba se obávat, že by byla (i v případě podobnosti chování indikátoru) negativně ovlivněna kvalita modelu.

Vzhledem k tomu, že indikátory ekonomické výkonnosti (kromě míry nezaměstnanosti a PZI) jsou ČSÚ¹¹² vedeny od krajské úrovně, nebylo možné provést statistickou analýzu s daty týkajícími se okresního rozložení příjemců podpory. Podkladová statistika by navíc nebyla dostatečně robustní pro danou analýzu. Z uvedených důvodů byla statistická analýza provedena na regionální úrovni krajů ČR.

¹⁰⁹ Tzv. Bennetova metoda (ČSÚ 2012)

¹¹⁰ Tvorba hrubého fixního kapitálu, informuje v podstatě o objemu investic (ČSÚ 2010)

¹¹¹ V celkové populaci nad 15 let

¹¹² ČNB u indikátoru PZI na 1000 obyv. v kraji

6.2.1.1. Podpora Prosperita OPPI na 1 MSP v kraji v Kč - závislá proměnná

Vzhledem k tomu, že podpora v rámci programu Prosperita by měla být směřována zejména na podporu MSP, byl proto při výpočtu celkový objem dosažené finanční podpory kraje vztažen k počtu MSP registrovaných na jeho území.¹¹³ Tak byl získán indikátor „finanční podpora programu Prosperita 2007-2013 na 1 MSP v kraji“ (stejný indikátor byl použit již při deskriptivní komparativní analýze uvedené v předchozí kapitole).

V modelech regresních analýz bude tento indikátor vždy vystupovat v pozici závislé (vysvětlované) proměnné.

6.2.1.2. Vybrané indikátory ekonomické výkonnosti - nezávislé proměnné

Jako nezávislé (vysvětlující) proměnné budou vystupovat ukazatele ekonomické úrovně. Všechny ukazatele jsou vždy uvedeny v relativní podobě (tzn. vztažené k počtu obyvatel kraje¹¹⁴, vyjádřené jako míra, přepočtené na paritu kupní síly¹¹⁵ atd.). Zdrojem dat byly statistické materiály ČSÚ a ČNB.

K dosažení co největší vypovídací hodnoty dat a vyhnutí se zahrnutí možných jednoročních výkyvů v ekonomickém vývoji regionů, jsou všechny porovnávané indikátory vypočteny vždy jako průměr 3-letého období.

K zajištění aktuálnosti dat byl, v případě dostupnosti dat pro rok 2010, vypočten průměr z let 2008-2010. Tam, kde byla dostupná data pouze do roku 2009, byl vypočten průměr z let 2007-2009.

U ukazatelů podíl VŠ vzdělaných a podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti jsou stanovené intervaly jiné z důvodu nedostupnosti dat. I přes určitou diferenciaci v časových intervalech, je možné považovat tento přístup za vhodný, jelikož hodnoty vybraných ekonomických indikátorů nejsou významně volatilní (zejména poměr mezi jednotlivými kraji je stabilní). Níže je uveden přehled indikátorů ekonomické výkonnosti.

- 1. HDP na 1 obyvatele v PPP, průměr za období 2007-2009 (v Kč)**
- 2. Hrubá přidaná hodnota (dále HPH) na 1 obyvatele, průměr za období 2007-2009 (v Kč)**
- 3. Čistý disponibilní důchod domácnosti (dále ČDDD) na 1 obyvatele, ČR=100, průměr za období 2008-2010**
- 4. Míra ekonomické aktivity¹¹⁶ průměr za období 2008-2010 (v %)**
- 5. Míra nezaměstnanosti dle VŠPS průměr za období 2008-2010 (v %)**

¹¹³ Do MSP byly v souladu se současnou definicí EU zahrnuty podniky do 250 zaměstnanců

¹¹⁴ Střední stav obyvatelstva, ČSÚ

¹¹⁵ Dále PPP

¹¹⁶ Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva nad počtu obyvatel nad 15 let

6. PZI na 1000 obyv. průměr za období 2007-2009 (v mil. Kč)
7. Podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti průměr za 2000-2005 (v ‰)
8. Podíl vysokoškolsky vzdělaných v populaci nad 15 let, průměr za rok 2010¹¹⁷ (v ‰)

V Příloze XI této práce jsou indikátory detailně vysvětleny dle platné metodiky používané ČSÚ a ČNB. Níže uvedená tabulka (tabulka č. 4) znázorňuje hodnoty vybraných indikátorů ekonomické výkonnosti v rozdělení dle krajů ČR, a představuje tedy datovou základnu pro použitý statistický model.

Tabulka 4: Indikátory ekonomické výkonnosti pro zvolený statistický model

NUTS 3	Podpora Prosperita OPPI na 1 MSP (v Kč)	HDP na obyv. v PPT (průměr, v Kč)	HPH na obyv. (průměr, v Kč)	Míra nezaměstnanosti dle VŠPS (průměr, v ‰)	Míra ekon.aktivity (průměr, v ‰)	ČDDD na 1 obyv. Průměr, ČR=100	PZI na 1000 obyv. (průměr, v Kč)	Podíl zaměstnanců ve VaV z celkového počtu zam (průměr, v ‰)	Podíl VŠ vzdělaných (průměr, v ‰)
		2007-2009	2008-2010	2008-2010	2008-2010	2008-2010	2007-2009	2000-2005	2010
ZLK	10188	16370	153456	6,5	57,3	93,9	65	3,8	11,8
MSK	7727	16552	328030	9,1	57,2	92,5	133	3,4	12,4
VYS	6204	15820	328030	5,3	58,1	95,1	114	2	10
STC	5958	18222	350997	4,1	59,6	105,6	200	6,9	12
JHM	4652	18682	338914	6,3	57,4	98,7	92	8	16,4
KVK	4270	13635	66457	9,8	61,1	91	65	0,7	7,7
JHC	3903	16820	169288	4,1	59,3	96,2	122	3,9	12
PLK	3081	17307	154983	5,3	59,5	99,2	112	3,5	10,4
ULK	689	15701	207255	9,7	57,3	91,5	125	1,4	7,6
OLK	652	14752	150141	7,5	56,7	94	48	4,3	10,3
LBK	549	15701	99384	6,5	57,3	90,4	131	4	7,6
PAK	231	16389	133327	5,7	57,8	93,6	82	5,6	10,8
HKK	0	16600	145586	6,2	57,9	97,2	92	3,6	11,7

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest (2012) a ČSÚ (2008, 2009, 2010,2011) a CRR (2010-2012)

Jedním z předpokladů pro mnohorozměrnou regresní analýzu je nezahrnutí extrémně odlehlých pozorování v modelu, jelikož by mohla významně znehodnotit jeho kvalitu (souhrn všech předpokladů, které musí data splňovat pro provedení mnohorozměrné lineární analýzy jsou uvedeny v Příloze X).

V návaznosti na předchozí kapitolu je možné definovat, že regionem, který dosáhl hodnoty podpory významně se vzdalující od ostatních, je Zlínský kraj. Jelikož tato odlehlá hodnota by se mohla negativně odrazit ve vysvětlující schopnosti modelu, bude pro provedení mnohorozměrné regresní analýzy vyjmuta z modelu.

¹¹⁷ Omezeno vzhledem k dostupnost dat z posledního SLDB

6.3. Zjištěné výsledky provedených regresních analýz

Níže uvedené tabulky zaznamenávají výstupy statistických analýz (zahrnuta jsou pouze data relevantní pro vyhodnocení provedených zjišťování).

Ekonomická výkonnost kraje byla v rámci jednoduchých regresních analýz definována každým indikátorem výkonnosti zvlášť. V rámci mnohorozměrné regrese byla ekonomická výkonnost definována všemi indikátory ekonomické výkonnosti najednou.

Tabulka č. 5 zaznamenává výstupní hodnoty všech provedených jednoduchých regresí a v posledním řádku tabulky je uveden výstup mnohorozměrné regresní analýzy.

Hypotézy testů o nulovosti korelačních koeficientů byly stanoveny následně:

Hypotéza H_0 : Neexistuje lineární závislost mezi dosaženou finanční podporou v rámci programu Prosperita a ekonomickou výkonností kraje.

Hypotéza H_1 : non H_0 , Dosažená výše finanční podpory v rámci programu Prosperita je lineárně závislá na ekonomické výkonnosti kraje.

Zjištění lineární závislosti mezi dosaženou výší podpory programu Prosperita a jednotlivým indikátorem ekonomické výkonnosti vyhodnocuji na základě Pearsonova korelačního koeficientu.

Již při porovnání hodnot znamének u tohoto koeficientu v rámci jednotlivých regresních analýz je možné zhodnotit, že směr závislosti je ve směru očekávaném. Pokud je znaménko kladné, je předpokládána lineární přímá závislost, pokud je hodnota záporná, předpokládá se lineární nepřímá závislost.

Vyšší ekonomická výkonnost je spojena s co nejnižší mírou nezaměstnanosti (nikoliv, jak je to v případě všech ostatních zvolených indikátorů, s co nejvyšší dosaženou hodnotou). Jak je tedy možné z hodnot Pearsonova koeficientu pozorovat, dosažené hodnoty jsou kladné u všech indikátorů ekonomické výkonnosti kromě míry nezaměstnanosti. Tím byl potvrzen jeden ze základních předpokladů stanovené hypotézy.

Pro vyhodnocení platnosti stanovené hypotézy porovnávám dosaženou P-hodnotu u každého jednotlivého indikátoru ekonomické výkonnosti se stanovenou hladinou významnosti ($\alpha = 0,05$).

Pokud P-hodnota dosahuje nižších hodnot než stanovená hladina významnosti, je možné zamítnout hypotézu H_0 o nezávislosti dosažené podpory v programu Prosperita s tím určitým indikátorem.

Jak je z tabulky č.5 možné pozorovat, indikátor, na jehož základě můžeme zamítnout hypotézu o nezávislosti je ukazatel „ HPH na obyvatele.¹¹⁸“ Tento indikátor dosahuje P-hodnoty 0,004, takže je menší než stanovená hladina významnosti α .

Tabulka 5: Výstupy regresních analýz

Indikátor ekonomické Výkonnosti	Pearsonuv korelační koeficient	Koeficient determinace R^2	Adjusted R^2	P-hodnota (Sig-tailed)	VIF
HDP na obyv. v PPT (průměr za 2007-2009)	0,284	0,081	0,011	0,185	10,751
HPH na obyv. (průměr za 2007-2009)	0,717	0,514	0,465	0,004	8,746
Míra nezaměstnanosti (průměr za 2008-2010)	-0,067	0,004	0,095	0,418	2,432
Míra ekon.aktivity (průměr za 2008-2010)	0,315	0,099	0,09	0,160	4,118
ČDD na 1 obyv., ČR=100, (průměr za 2008-2010)	0,316	0,10	0,010	0,159	8,323
Podíl zaměstnanců ve VaV z celkového počtu zaměstnaných, v promile (průměr za 2000-2005)	0,061	0,004	0,096	0,426	7,490
Podíl vysokoškolsky vzdělaných, průměr za 2010	0,388	0,151	0,066	0,103	14,247
PZI na 1000 obyv., v mil. Kč, průměr za 2007-2009	0,438	0,190	0,109	0,079	6,159
Mnohorozměrná regresní analýza*	x	0,912	0,677	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle výstupu z SPSS (2012)

* Regrese provedena se všemi indikátory ekonomické úrovně najednou

Tabulka 6: Výstup mnohorozměrné lineární regresní analýzy- Upravený model

	R^2	Adj R^2	P-h	Vztah: > < =	α	Vztah: > < =	F-test	H_0 vs H_1
Mnohorozměrná regresní analýza*	0,873	0,722	0,037	<	0,05	<	6,858	$P < \alpha$ Zamítám H_0 .

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat SPSS (2012)

* Ze statistického modelu odebrán indikátor HDP na obyv.v PPT a podíl VŠ vzdělaných, jelikož vnášely do modelu multikolinearitu

Dalším indikátorem, který sice nesplňuje stanovenou hladinu významnosti 5 %, ale velmi se jí blíží, je ukazatel PZI na 1000 obyvatel kraje.¹¹⁹ P-hodnota tohoto ukazatele činí 0,079. Na zvolené 5 %-tní hladině významnosti ale nelze zamítnout nulovou hypotézu.

Jak je z tabulky patrné, ostatní zvolené indikátory ekonomické výkonnosti se nejeví jako statisticky významné.

¹¹⁸Průměr za 2007-2009

¹¹⁹ V mil. Kč, průměr za 2007-2009

Hodnocení, zda je zvolený regresní model vhodný, provedu na základě regresního koeficientu R^2 . Ten v našem případě udává, na kolik % zvolený model vysvětluje celkovou variabilitu dosažené podpory z programu Prosperita.

Při porovnání hodnot regresních koeficientů v rámci jednotlivých jednoduchých regresí je možné pozorovat, že hodnoty jsou u všech zvolených indikátorů poměrně nízké. Nejvyšší dosažená hodnota byla získána při regresi s indikátorem HPH na obyvatele¹²⁰ a dosáhla hodnoty 0,514. To znamená, že 51 % celkové variability dosažené podpory programu Prosperita je vysvětleno zvolenou regresní funkcí. Ukazatel PZI na 1000 obyvatel kraje, který by bylo možné přijmout pouze na vyšší zvolené hladině významnosti ($\alpha = 0,08$) vysvětluje téměř 44 % celkové variability dosažené podpory z analyzovaného programu. Ostatní zvolené indikátory dosahují hodnot významně nižších.

Z dosažených hodnot se nezdá, že by bylo možné pomocí jedné proměnné ze zvoleného modelu (tzn. jedním z vybraných indikátorů ekonomické výkonnosti) uspokojivě proložit analyzovaná data.

Je tedy možné přijmout dílčí závěr, že největší schopnost proložit analyzovaná data má z vybraných indikátorů ukazatel HPH na obyvatele. Pokud by byla hladina významnosti zvolena na 8 %, bylo by možné uvažovat i o významnosti ukazatele PZI na 1000 obyvatel kraje. Dalo by se definovat, že schopnost jednotlivých vybraných indikátorů ekonomické výkonnosti vysvětlit závislost není dostatečná.

Ovšem pokud se zaměříme na výstup mnohorozměrné regresní analýzy (stále v tabulce č. 5), je patrné, že při působení více nezávislých proměnných (indikátory ekonomické výkonnosti společně), lze docílit přesnějšího proložení analyzovaných dat.

Na to poukazuje dosažená hodnota korigovaného koeficientu determinace ($\text{Adj } R^2$) v rámci mnohorozměrné regresní analýzy, který činí 0,677. To znamená, že zvolená regresní funkce má schopnost vysvětlit téměř 68 % celkové variability dosažené podpory programu Prosperita.

To lze považovat za podstatné zlepšení kvality modelu v porovnání s modely provedených jednoduchých regresí.

Abychom ze zjištěné kvality regresního modelu mohly vyvozovat relevantní závěry, je třeba prověřit, zda-li není model poznamenán vztahem multikolinearity mezi proměnnými. Tento vztah by totiž mohl znehodnocovat výsledky provedené analýzy.

¹²⁰ V Kč, průměr za 2007-2009

Analýzu provedu na základě indikátoru Variance Inflation Factor.¹²¹ Pokud je hodnota VIF u příslušné proměnné vyšší než 10, považuji tuto proměnnou za v modelu nadbytečnou.¹²² Postupně budu odebírat z modelu ty proměnné, u kterých faktor VIF přesahuje nebo se blíží hodnotě 10. Simultánně sleduji, jak se chová korigovaný koeficient determinace vyhodnocující kvalitu modelu. Předpokládám, že odstraněním nadbytečné proměnné by se kvalita modelu mohla zvýšit. Odebírat proměnné z modelu budu do té doby, než se jeho kvalita začne snižovat (oproti nejlepší dosažené hodnotě).

Jelikož nejvyšší hodnotu VIF dosahoval indikátor podíl VŠ vzdělaných¹²³ (14,247), odebrala jsem tuto proměnnou z modelu jako první. Při odebrání této proměnné se korigovaný koeficient determinace snížil na 0,655. Proto proměnnou zatím v modelu nechávám a dále postupuji odstraněním indikátoru HDP na obyvatele,¹²⁴ u něž hodnota VIF dosahovala 10,751. Při samostatném odstranění pouze tohoto indikátoru se vysvětlující schopnost modelu zvýšila na 69,1 %.

Pokusím se tedy odstranit z modelu uvedené dvě proměnné souběžně a zjišťuji, že vypovídací schopnost modelu se ještě více zvýšila na 72,2 %. Vysvětlující schopnost modelu se tedy podařilo zvýšit z původních 67 na 72,2 % celkové variability dosažené podpory programu Prosperita.

Dále odeberu HPH na obyvatele jelikož dosahuje druhé nejvyšší hodnoty VIF (8,746). Po odstranění tohoto indikátoru ovšem kvalita modelu signifikantně klesla na 27 %. To je důkaz toho, že tato proměnná je v modelu významná a nelze ji z modelu odstranit, aniž by nedošlo ke snížení jeho kvality.

Vzhledem k tomu, že odebírání dalších proměnných na základě VIF přináší pouze nižší kvalitu modelu, není důvod pokračovat v jejich odebírání (v Příloze XI je uvedena tabulka, ve které jsou znázorněny dopady na kvalitu modelu dosažené postupným odstraňováním jednotlivých proměnných na základě vysoké hodnoty VIF).

Těmito úpravami bylo zjištěno, že proměnné podíl VŠ vzdělaných a HDP na obyvatele vnášejí do modelu multikolinearitu a je tedy možné je úplně odebrat, přičemž vypovídací schopnost modelu se zvýší.

Sestavený statistický model tedy obsahuje pouze 6 nezávislých proměnných¹²⁵ a vysvětluje 72,2 % celkové variability dosažené podpory z programu Prosperita.

¹²¹ Dále jen VIF, více v příloze XI

¹²² V souladu s poznatky Rabušic (2004); Blatná (2008)

¹²³ Průměr za rok 2010

¹²⁴ V PPP, Průměr za roky 2007-2009

¹²⁵ Neobsahuje tedy podíl VŠ vzdělaných (průměr 2010) a HDP na 1 obyvatele (průměr 2008-2010)

Ačkoli se dosažená hodnota upraveného koeficientu determinace vzdaluje od úplného vysvětlení celkové variability dosažené podpory programu, lze i přesto zvolený model považovat za poměrně kvalitní. Pro přehled uvádím tvar rovnice regresního modelu:

Tvar rovnice zvoleného regresního modelu:

$$y = - 57446,891 + 0,031*HPH \text{ na obyv}^{126} + 1547,863* \text{ Míra Ekonomické aktivity}^{127} - 115,763*\text{Míra Nezaměstnanosti}^{128} - 367,754*\text{ČDDD na 1 obyv}^{129} + 106,155*\text{Podíl zaměstnanců ve VaV}^{130} - 4,341*PZI \text{ na 1000 obyv}^{131}.$$

Celkovým F-testem jsem testovala nulovou hypotézu o významu zvoleného lineárního modelu. Dosažená P-hodnota mnohorozměrné analýzy činí 0,037 a je tedy nižší než zvolená hladina významnosti α (0,05).

Mohu proto zamítnout hypotézu o nevhodnosti lineárního modelu závislosti. Zvolený model se tedy jeví jako vhodný a dle zjištění lze předpokládat, že alespoň jeden z parametrů β je nenulový.

Je tedy možné zhodnotit, že mezi dosaženou ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a objemem přijatých dotací v rámci programu je možné pozorovat vztah lineární závislosti.

6.3.1. Shrnutí statistických zjišťování a význam faktorů mimoekonomického charakteru

Provedenými regresními analýzami bylo zjištěno, že schopnost jednotlivých vybraných indikátorů ekonomické výkonnosti vysvětlit analyzovanou závislost není dostatečná, ale že výše dosažené finanční podpory v rámci programu Prosperita záleží na více faktorech ekonomické výkonnosti, které intenzivněji působí v případě společného působení.

Na základě regresních analýz bylo zjištěno, že nejvýznamněji z vybraných indikátorů ekonomické úrovně působí ukazatel HPH na obyvatele a při vyšší zvolené hladině významnosti také PZI na 1000 obyvatel kraje.¹³²

Bylo by proto možné uvést dílčí závěr, že projekty tohoto typu jsou lokalizovány zejména v regionech zaměřujících se na odvětví produkující vyšší přidanou hodnotu a také do oblastí atraktivních pro zahraniční kapitál, kde lze očekávat vyšší tlak na využívání prvků VaV.

¹²⁶ Průměr za 2007-2009

¹²⁷ Průměr za 2008-2010

¹²⁸ Průměr za 2008-2010

¹²⁹ Průměr za 2008-2010

¹³⁰ Průměr 2000-2005

¹³¹ Průměr 2007-2009

¹³² Průměr 2007-2009

Výsledný statistický model byl sestaven z 6 nezávisle proměnných¹³³ a vysvětloval 72,2 % celkové variability dosažené podpory z programu Prosperita, čímž lze model považovat za poměrně kvalitní s určitou vypovídací hodnotou.

Provedenou mnohorozměrnou regresní analýzou se podařil prokázat vztah lineární závislosti mezi ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a dosaženou výší podpory programu Prosperita, došlo tedy k potvrzení stanovené hypotézy této práce.

Z toho by bylo možné usuzovat, že vlivem podpory se mohou ekonomicky výkonné regiony stávat ještě výkonnějšími. Zjištění provedených analýz by také mohla poukazovat na oprávněnost legislativního zajištění zvýhodnění maximálního limitu podpory pro regiony ekonomicky méně výkonné („regiony se soustředěnou pomocí státu“ a „vyšší měrou nezaměstnanosti“) tak, aby byla podpořena realizace projektů tohoto typu právě v těchto oblastech.

Pro vysvětlení zbývajících celkové variability dosažené podpory programu Prosperita je nutné vzít v potaz volatilitu dat a vzhledem k tomu, že se nejedná o model deterministický,¹³⁴ je třeba také zohlednit náhodnou složku. Je také možné, že do regresní analýzy nebyl zahrnut určitý relevantní indikátor. V tomto směru je možné uvažovat zejména o významu existence regionálního centra v kraji a o faktorech mimoekonomického charakteru, které mohou být v tomto kontextu také relevantní.

Faktory mimoekonomického charakteru, jež by bylo možné považovat za významné jsou zejména lidský faktor, sociální atmosféra v kraji, podnikatelská aktivita v oblasti podpory a zřejmě také pro-aktivní přístup veřejné správy k podpoře inovačních aktivit v kraji (v návaznosti na vysokou dosaženou úroveň Zlínského kraje). Konzultacemi s odborníky na analyzovanou problematiku agentury CzechInvest a MPO ČR byl význam uvedených faktorů potvrzen. Z konzultací vyplynulo, že velmi významným faktorem, který ovlivňuje dosaženou výši podpory je také lidský faktor. Ten sehrává u podpor tohoto typu roli nejen jako aspekt regionální aktivity žadatelů, ale má klíčovou úlohu také v průběhu projektu, jelikož téměř vždy úspěšnost zrealizovaného projektu závisí na schopnostech a zkušenostech řídicího manažera projektu a jeho týmu spolupracovníků.

¹³³ Byl odebrán indikátor podíl VŠ vzdělaných a HDP na obyvatele

¹³⁴ Prvky a vztahy mezi nimi jsou pevně dány, chování modelu za určitých podmínek je dáno těmito podmínkami. (Hindls a kol. 2007)

Závěr

Analýza současného stavu podnikání a inovací v ČR poukazuje na to, že se stále nedaří nastavit takové podmínky pro spolupráci výzkumu, vývoje a soukromého sektoru, které by přispívaly a podněcovaly zavádění inovací na trh. Program Prosperita, jehož hlavním cílem je podpora zakládání a dalšího rozvoje infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace, je jedním z nástrojů realizace politiky hospodářské a sociální politiky EU.

Cílem této diplomové práce bylo určit, zda-li existuje závislost mezi ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a dosaženým objemem přijaté podpory v rámci programu Prosperita. Stanovená hypotéza vycházela z předpokladu, že ekonomicky výkonnější regiony mají lepší podmínky pro tento typ rozvoje, a proto by mohly být více úspěšné v objemu přijatých dotací v rámci analyzovaného programu.

Dílčím cílem práce bylo identifikovat, které ukazatele jsou v tomto kontextu statisticky významné. Ekonomická výkonnost regionu byla hodnocena na základě vybraných indikátorů výrobní a nevýrobní sféry ekonomiky regionu.

Na základě provedených analýz bylo zjištěno, že existují významné regionální rozdíly ve všech analyzovaných aspektech podpory programu Prosperita (celkový objem podpory, výše podpory na 1 MSP v kraji, aktivita žadatelů v jednotlivých krajích apod.).

Mezi kraje, které dosáhly nejvyšší úrovně podpory na 1 MSP v kraji lze řadit Zlínský, Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj. Naopak mezi kraje s nejmenší podporou na MSP patřily Královehradecký, Pardubický, Ústecký, Liberecký a Olomoucký kraj. Královehradecký byl jediným krajem, do kterého nebyla schválena v analyzovaném období žádná podpora na projekt tohoto typu.

Při srovnání aktivity krajů bylo zjištěno, že nejvíce aktivními kraji jsou zpravidla ty samé, kterým se podařilo získat největší výši finanční podpory z programu Prosperita.

Na základě popisné komparativní analýzy nebylo možné jednoznačně definovat, zda-li existuje závislost mezi ekonomickou výkonností kraje a dosaženou podporou v rámci programu Prosperita, ani nebylo možné identifikovat specifický indikátor ekonomické výkonnosti, který by byl v tomto kontextu významný. Souvislost mezi určitým indikátorem a dosaženou výší podpory byla pro některé kraje platná, ale pro některé nikoli.

Analýza byla vypracována ke dni 15.3.2012, kdy nebyl proces přijímání a schvalování žádostí zcela ukončen, proto mohlo dojít k určitému zkreslení dat (např. hodnocení Královehradeckého kraje, který k uvedenému datu nezískal žádnou podporu z analyzovaného programu Prosperita, ačkoli očekává schválení dotace v analyzovaném programu na 400 mil. Kč).

Je třeba uvést, že použitá metodika a aplikované postupy se jeví jako validní k uvedenému datu a analýza má poměrně vysokou vypovídací hodnotu. Určitým doporučením této práce je zpracovat tuto analýzu po skončení programového období, kdy bude možné výsledky považovat za definitivní. Zohledněním aktuálních informací o vývoji v krajích a bližších informací o podpoře z analyzovaného programu se ovšem podařilo získat komplexní přehled o řešené problematice.

Provedenými regresními analýzami se podařil prokázat vztah lineární závislosti mezi ekonomickou výkonností regionu (v rozdělení na krajskou úroveň) a dosaženou výší podpory programu Prosperita. Tím tedy došlo k potvrzení stanovené hypotézy a naplnění cíle této diplomové práce.

Na základě regresních analýz bylo zjištěno, že výše získané podpory v rámci programu Prosperita záleží na více faktorech ekonomické výkonnosti, které intenzivněji působí v případě společného působení. Nejvýznamněji z vybraných indikátorů ekonomické úrovně působí ukazatel HPH na obyvatele a na vyšší hladině významnosti (8%) je možné také zahrnout indikátor PZI na 1000 obyvatel kraje. Identifikací uvedených indikátorů významných pro lokalizaci projektů tohoto typu došlo k naplnění dílčího cíle této práce.

Výsledný statistický model vysvětloval 72,2% celkové variability dosažené podpory z programu Prosperita a je tedy jej možné považovat za poměrně kvalitní. Zbylá variabilita může být vysvětlena patrnou volatilitou dat (danou vysokou finanční náročností projektů, jejich nízkým počtem v rámci ČR a nízkým počtem regionálních jednotek), náhodnou složkou a také je možné uvažovat o existenci významného indikátoru, který nebyl zahrnut do zvoleného modelu. Na základě konzultací s odborníky na řešenou problematiku agentury CzechInvest a MPO ČR lze definovat významnost faktoru existence regionální metropole v kraji a dalších faktorů mimoekonomického charakteru - sociální atmosféra v kraji, podnikatelská aktivita v oblasti podpor tohoto typu, pro-aktivní role veřejné správy a také lidský faktor, který se také významně promítá do úspěšnosti projektu v průběhu jeho realizace.

Z provedených zjištění této diplomové práce je možné vyvodit závěr, že podpora v rámci analyzovaného programu plyne nejvíce do regionů, jejichž odvětvová struktura zahrnuje odvětví vytvářející vyšší přidanou hodnotu a také do atraktivních oblastí pro zahraniční kapitál. Zjištění provedených analýz by tedy mohla poukazovat na oprávněnost legislativního zajištění zvýhodnění maximálního limitu pro regiony ekonomicky méně výkonné („regiony se soustředěnou pomocí státu“ a „vyšší mírou nezaměstnanosti“) tak, aby byla podpořena lokalizace projektů tohoto typu právě do těchto oblastí.

Použitá literatura

- ABRAMOVITZ, A. (1985): *Catching Up and Falling Behind*, Economic Research Report No. 1, Stockholm: Trade Union Institute for Economic Research
- AHERTON, A., PRICE L.: *Can experiential knowledge and localised learning in start-up policy and practice be transferred between regions?* The case study of the START network, *Entrepreneurship and Regional Development*, 20, July (2008), pp. 367-385
- ANSELIN, L., VARGA, A., ZOLTAN, A.: *Local Geographic Spillovers between university Reserch and High Technology Innovations*, *Journal of Urban Economics*: 42, 422-448, 1996
- ARK, B. van, O'MAHONY, M., TIMMER, M.P.: *The Productivity Gap between Europe and the US:Trends and Causes*, *Journal of Economic Perspectives*, Volume 22,Number 1-Winter 2008- pp. 25-43
- ASHEIM, B., T., ISAKSEN, A.: *Regional Innovation Systems: The integration of Local "Sticky" and Global "Ubiquitous" Knowledge*, Forthcoming in *Journal of Technology Transfer*, 1998
- AUDRETSCH, D., FRITSCH, M.: *Growth Regimes over Time and Space*, *Regional Studies*, Vol.36.2, pp.113-124, 2002
- AUDRETSCH, D., et al. (1999): *Do Small Firms compete with Large Firms?*Atlantic economic Journal, Jun 1999, ProQuest central, pp.201-209
- AUDRETSCH, D., KEILBACH, M., (2004): *Entrepreneurship capital and economic performance*. *Regional Studies*, 38(8).
- BALDWIN, R.E., MARTIN P.: *Agglomeration and Regional Growth*, Graduate Institute of International Studies (Geneve) and CEPR; University of Paris1- Panthéon-Sorbonne, CERAS-ENPC and CEPR
- BECK, T., DEMIRGUC-KUNT, A., LEVINE, R.: *SMEs, Growth and Powerty*, 2005, Working paper 11224, National Bureau of economic research, [online], [cit. 2012-03-17], Dostupné z : <http://www.nber.org/papers/w11224.pdf>
- BECKMAN, T., N.: *The structure of postwar business: Large versus small business after the war*, Ohio State University, [online], [cit. 2012-03-17], Dostupné z : <http://www.jstor.org/discover/10.2307/1818683?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21100751812251>
- BELLING, V.: *Otevřená metoda koordinace v EU a její právní limity*, cit. 2012-02-13 , last update: 2011-08-31, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: <http://www.skaloud.net/clanky/stanoviska/jinyma-ocima/otevrena-metoda-koordinace-v-evropske-unii-a-jeji-pravni-limity-11-8-2010/>

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D.: *Teorie regionálního rozvoje: Nástin, kritika, implikace*, Vyd.2., přeprac. a rozš, Praha, Karolinum, 2011, ISBN: 978-80-246-1974-3.

BLATNÁ, D.: *Robustní přístup v regresní analýze* (Praktické důvody pro použití robustní regresní analýzy), VŠE, [online], [cit. 10-04-2012], dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf08c3/blatna.pdf>

BONGARDT, A., TORRES, F.: *Institutions, Governance and Economic Growth in the EU: Is there a role for the Lisbon Strategy*, Intereconomics, Jan/Feb 2007

BUCHERT, V.: *Budoucnost Unie*, celostátní MF DNES, 18.6.2010, str.12,

CHRISTOPHERSON S., CLARK, J.: Limits to “ The Learning Region”: What University-centered Economic Development Can (and Cannot) do to Create Knowledge-based Regional Economies, *Local Economy*, Vol. 25, No.2, March 2010, pp.120-130

CIAMPI, C. (1996). *Enhancing European Competitiveness*. Banca Nazionale di Lavoro Quarterly Review , 197, 143-164.

CRAVO, T., GOURLAY, A., BECKER, B.: *SMEs and regional Growth in Brazil*, 2010, Department of Economics, Loughbrough University,[online], [cit. 2010-11-21], Dostupné z : http://www.lboro.ac.uk/departments/sbe/RePEc/lbo/lbowps/SMEs_and_Growth_in_Brazil.pdf

DAMBORSKÝ, M.: *Regionální a územní rozvoj ČR*, [online], [cit. 06-04-2012], dostupné z: <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/reguz.pdf>

EDMINSTON, K: *The Role of Small and Large Business in Economic Development*, Federal reserve bank of Kansas city

FAGENBERG, J., QUERRIERI, P., VERSPAGEN, B.: *The economic challenge for Europe: Adapting to innovation based- growth*, Centre for Innovation, Technology and Culture, 1999, University of Oslo

FAGENBERG, J., VERSPAGEN, B.: *Heading for Divergence? Regional Growth in Europe Reconsidered**, *Journal of Common Market Studies*, Vol.34, No. 3, September 1996

FAROLE T. et. al.: *Analyzing Trade Competitiveness, A Diagnostics Approach*, World Bank, June 2011, International Trade Department, [online], [cit. 06-04-2012], dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSCContentServer/WDSP/IB/2010/06/01/000158349_20100601154408/Rendered/PDF/WPS5329.pdf

FARACE, S., MAZZOTTA F.: *The causes and the effects of innovation in small and medium firms*, Department of Economic and Statistics, University of Salerno, Italy

FISCHER et al.: „Europe 2020“ – *Proposals for the Post-Lisbon Strategy*, 2010, International Policy Analysis, Friedrich Ebert Stiftung, [online], [cit. 2012-03-20], Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/07218.pdf>

FREEMAN, Ch.: *The economics of Industrial Innovation*, Penguin modern economics texts, Great Britain, 1974, [online], [cit. 2012-03-20], Dostupné z:
 FreemanCh: the economicsofIndustrialInnovation,PenguinModernEconomictexts

FRITSCH, M., FRANKE, G.: *Innovation, regional knowledge and spillovers and R&D cooperation*, Research Policy 33, 2004, p. 245-255

GORDIN, B.: The Linear Model of Innovation: The Historical Construction of an Analytical Framework, 639-667, Science, technology and Human Value, Vol. 31, No.6, Nov. 2006, cit [2012-02-26], Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/29733964>

HINDLS, R., HRONOVÁ,S., SEGER, J. (2002): *Statistika pro ekonomy*, Professional publishing, Praha, 2002, ISBN 80-86419-26-6

HRABÁNKOVÁ, M., BOHÁČKOVÁ, I.: *Strukturální podpory v rámci politiky soudržnosti na období 2000-2013*. 2. Přepřacované vydání, Praha: ÚZPI, 2007. ISBN 978-80-7271-187-1

KALDOR, N. (1978): *The case for Regional Policies*, in Further Essays on Economic Theory, New York: Holmes and Meier Publishers, p. 139-155, originally Publisher in the Scottish Journal of Political Economy

KAUFFMANN, C. (2005).: *Financing SMEs in Africa. Policy Insights*, 7. [online], [cit. 2012-04-20], Dostupné z : <http://www.oecd.org/dataoecd/57/59/34908457.pdf>

KELLERMAN et al. 2009: A new growth strategy for Europe 2020, [online], [cit. 2012-03-20], Dostupné z :<http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/06219.pdf>

KESNER-ŠKREB, M.: Lisbon Strategy, Glossary, Institute of Public Finance, Zagreb, 2007, Delegace EK v ČR: *Lisabonská strategie*, 2003-03-11, cit [2012-02-20], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/lisabonska-strategie/1000521/9599/>>

KLÍMOVÁ, V.: *Inovační procesy*, Masarykova univerzita, 1. vydání. Brno, 2006, 180 s, ISBN 80-210-4166-8.

KOČIČKA, P.: *Sillicon Brno aneb Svratka Valley*, EKONOM, vydavatelství Economica, č.33, 2011

KOK, W.: *Enlarging the European Union*, 2003, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/2515/200303KokReport_EN.pdf?sequence=1

KRUGMAN, P.: *Pain without gain*, New York Times, February 19, 2012, [online], [cit. 2012-02-13], Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/02/20/opinion/krugman-pain-without-gain.html?_r=1

KRUGMAN, P. (1996). *Making Sense of the Competitiveness Debate*. Oxford Review of Economic Policy , 12, 17-25.

KUPKA J., ŽAMBERSKÝ E.: *Budování státu: Nová reforma veřejné správy v ČR*, posl. aktualizace 20.7.2005, [online], [cit. 22-04-2011], Dostupné z: <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=13>

LITTLE et al. (1987): *Small Manufacturing Enterprises: A Comparative Analysis of India and Other Economies*. Oxford: Oxford University Press.

LUETKENHORST, W. 2004. "Corporate Social Responsibility (CSR) and the Development Agenda: Should SMEs Care?." SME Technical Working Paper Series, 13. Vienna: United Nations Industrial Development Organization

LUNDVALL, B.-A: *National systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Anthem Press, London, GBR, 2010, eISBN: 9781843318903

LUNDVALL, B., A., GREGENSEN B., JOHNSON, B., LORENZ, E.: *Innovation Systems and Economic Development*, Aalborg University and University of Nice, June 2011

LUNDVALL, B.-A., et al.: *Innovation Systems and Economic Development*, Aalborg University and University of Nice, June 2011,

MACH, P.: *Drahý požadavek EU*, Hospodářské noviny, [online], posl.aktualizace 7.2.2012, [cit.2012-03-16], Dostupné z: <http://mach.blog.ihned.cz/c1-54639570-drahy-pozadavek-eu-40-lidi-musi-mit-vysokou-skolu>

MAHLER, R.: *Lisabonská strategie zklamala. Takže co dál?*, Hospodářské noviny, 20.4.2010, [online], [cit.2012-03-16], Dostupné z: <http://HN.IHNED.CZ/c1-42713480-lisabonska-strategie-zklamala-takze-co-dal>

MALÝ, J.: *Porovnání Lisabonské strategie a strategie Evropa 2020: budou mít podobný rozdílný osud*, Praha, 22.září 2010, [online], [cit.2012-03-16], Dostupné z: http://www.efp.cz/download/prispevky/Maly_EFP_2010.pdf

MARINAS, M.-C.: *Analysis of the Connections between EU Economic Growth and the Lisbon Strategy*, Theoretical and Applied Economics, XVII (2010), No.12 (533),pp. 57-76

MORGAN, K.: *The Learning Region: Institutions, Innovation and Regional Renewal*, Department of City and Regional Planning, University of Wales Cardiff, received 1995, in revised form in 1997.

NONAKA, I.: *A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation*, Organization Science, Vol.5, No. 1, Feb. 1994

NEWBERRY, D.: *The role of SME in the futures of emerging economies*, c2007, [online], [cit. 2012-03-17], Dostupné z :http://earthtrends.wri.org/features/view_feature.php?fid=69&theme=5

QUAH, D.T.: *Empirics for economic growth and Convergence*, Centre for economic performance, Discussion paper no.253, 1995

PAGANO, M., PATRIZIO, A., SCHIVARDI, F. (2001): *Firm Size Distribution and Growth*. Banca d'Italia Working Paper 394.

PLCHOVÁ, B.: *Konkurenceschopnost v mezinárodním prostředí: Vybrané aspekty postavení členských zemí*, Acta Oeconomica Pragensia, 2/2011, [online], [cit. 06-04-2012], dostupné z:

POKORNÝ a kol.: *Analýza inovačního potenciálu krajů ČR*, Technologické centrum Akademie Věd, Praha, 2008, 1.vydání, Sociologické nakladatelství, ISBN 978-80-86429-90-8

PORTER, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press, [online], [cit. 12-04-2012], Dostupné z:
http://www.uc.edu/cdc/urban_database/food_resources/competitive-advantage-of-inner-city.pdf

RABUŠIC: *Mnohorozměrná regresní analýza*, IS MUNI, září 2004, [online], [cit. 10-04-2012], Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1423/podzim2004/SOC418/multipl_regres_1.pdf? fakulta=1423;obdobi=2962;kod=SOC418

ROMER, P.M. (1986): *Increasing returns and long-run growth*. Journal of Political Economics. 94, 1, 002-37

ROTHWELL, R.: *Small firms, innovation and Industrial Change*, Small Business Economics 1,Kluwer Academic Publishers, 1989, pp. 51-64

SAPIR, A.: *An agenda for growing Europe: Making the EU economic system deliver*, July 2003, [online], [cit. 10-04-2012], Dostupné z:
<http://www.ceps.eu/content/agenda-growing-europe-making-eu-economic-system-deliver>

ŠRÁFELOVÁ, M.: *Hrozí české vědě odliv mozků do zahraničí?*, poslední aktualizace: 5.11.2003, cit.[2012-03-04], dostupné z:<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/hrozi-ceske-vede-odliv-mozku-do-zahranici>

ŠVEJDA P., a kol.: *Vědeckotechnické parky v České republice*, SVTP ČR, 2008. ISBN 80-903846-1-3.

ŠVEJDA, P.: *Vědecké parky se rychle šíří po Česku*, 3.1.2012, [online], cit.[2012-03-04], dostupné z:<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-9449-version1.pdf>

URBAN, L.: *Lisabonská strategie a vnitřní trh*, Vláda ČR, 2005-2012, [online], cit [2012-02-20], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitri-trh/>>

Presidency Conclusions, Lisbon European Council 23 and 24 March, 2000

VÁCLAVÍK, M.: *Konkurenceschopnost nezajistí jen vyhlášky*, EKONOM, vydavatelství Economia, č.1, 2012 - AMO (Asociace pro mezinárodní otázky, Bacovský, Václav, 7.4.2010,

cit [2012-02-13], Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/co-stoji-za-neuspechem-lisabonske-strategie-007337>

WOKOUN, R. (2004): *Regionální a strukturální politika EU: obecná východiska, implementace a monitorování*. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 802450734X

WOKOUN, R., GROSPÍČ, J., PEKOVÁ J. et al. (2004): *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, ISBN 80-86473-80-5

WOKOUN, R. (2007): *Regionální rozvoj a jeho management v ČR*, Praha, VŠE, Oeconomica

WOKOUN, R., MALINOVSKÝ J. (2008): *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

WOKOUN, R., TVRDOŇ, J., a kol. (2010): *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. 1. vyd., Praha : Oeconomica, 2010. 204 s. ISBN 978-80-245-1736-0.

YOU, J.-I. (1995): *Small Firms in Economic Theory*, Cambridge Journal of Economics 19, 441-462.

YOUNG, A. (1928): Increasing returns and Economic Progress, The economic journal, XXXVIII (152), p.527-542

AGENTURA INOVAČNÍHO PODNIKÁNÍ (AIP) ČR: *Inovace a technologie v rozvoji krajů*, 2010, Praha, [online], [cit. 01-05-2012], Dostupné z: http://www.aipcr.cz/pdf/inovace_technologie.pdf

ASOCIACE VÝZKUMNÝCH ORGANIZACÍ (AVO) ČR: *Vyhodnocení efektivnosti programu OPMP Prosperita*, Asociace výzkumných organizací, září 2009, Praha, [online], cit. [2012-03-04], Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/zavurecna-zprava-projektu-1816-cz.pdf>

ČNB (2010): Přímé zahraniční investice, [online], [cit. 06-05-2012], Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html

CRR ČR (2010-2011): *RIS- Regionální informace o krajích ČR*, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/kraj/hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/>

ČSÚ (2006): *Vymezení územních statistických jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a potřeby EU*, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z: http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby

ČSÚ (2010a): *Statistická ročenka vědy, technologií a inovací, ČR a mezinárodní srovnání v roce 2008*, poslední aktualizace 16.12.2011, c1997-2012, [online], cit.[2012-03-04], Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/publ/1005-10->

ČSÚ (2010b): *Tematická analýza: Malé a střední podniky* (jejich místo a role v české ekonomice), [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z :
<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

ČSÚ (2012a): *Kde jsi, nová ekonomiko?* Dubská, J., [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1169-12>

ČSÚ (2012b): *Charakteristika kraje- Olomoucký kraj*, [online], [cit. 08-04-2012], dostupné z:
http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje

ČSÚ (2012c): *Analýza regionálních rozdílů ČR v 2011*, [online], posl.aktualizace: 15.2.2012, [cit. 06-04-2012], Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1370-11>

ČSÚ (2012d): *Číselník okresů (LAU)*, [online], [cit. 30-04-2012], Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_okresu_lau1_nuts_2008

ČSÚ(2012e): *Ukazatele VaV*, 21.10.2012, [online], [cit. 01-05-2012], Dostupné z:
http://www.hradeckralove.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/9601-11-r_2011-0301

ČSÚ (2012f): *Inovační aktivity podniků v ČR*, [online], [cit. 01-05-2012], Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/9605-12>

CZECHINVEST(1994-2012a): *Konference Klastry*, Ryčlová, Grátz, 2006, [online], cit.[2012-02-28], Dostupné z: <http://www.czechstonecluster.eu/nonjom/historie/workkonfvel/Cluster%20Conference%202006/Day%202/Workshop%20%20-%20Computer%20based%20tools/Ry%20lov%20E1-Gr%20E1cz%20-%20%20C8esk%20FD%20benchmarkingov%20FD%20index.pdf>

CZECHINVEST (1994-2012b): *Podnikatelské inkubátory*, c1994-2012, [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/inkubatory>

CZECHINVEST (1994-2012c): *Business Angels*, c1994-2012, [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/business-angels>

CZECHINVEST(2012a): *Aktuální statistika čerpání dotací a zvýhodněných úvěrů z programů OPPI*, [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z:
http://isop.czechinvest.org/isop_oppi/WebVystupy/stat_cerp_dotaci_z_OPPI.aspx

CZECHINVEST(2012b): *Česká města a kraje bodují v podpoře PZI*, [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/mesta-kraje-podpora-primych-investic/1001179/63659/>

CZECHTRADE (1997-2012a): *Vyspělé ekonomiky podporují klastry*, c1997-2012, [online], cit.[2012-03-04], Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/nca-vyspele-ekonomiky-podporuji-klastry/1001179/56778/>

CZECHTRADE (1997-2011): *Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR- Ekonomika regionů*, [online], cit.[2012-03-04], Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/faktory-regionalniho-rozvoje-cr-ekon-reg/1001179/46059/>

Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků (text s významem pro EHP), Úřední věstník L 124, s. 36–41, ze dne 20. května 2003

EC (2010a): *Small Business Act for Europe*, [online], [cit. 2010-11-20], Dostupné z : http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

EC (2010c): *Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*, [online], [cit. 2010-11-20], Dostupné z: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf

EC (2012a): *The funds: Available budget*, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_en.cfm

EC (2012b): *Reaching the goals – monitoring the progress*, posl.aktualizace 24.1.2012, [online], [cit. 2012-03-20], Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/monitoring-progress/index_cs.htm

EC (2005): *Growth and jobs — A new start for the Lisbon strategy*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005 — 36 pp., ISBN 92-894-8692-9

EC (2010b): *Lisbon Strategy evaluation document*, Brussels, 2010, , SEC (2010), 114 final EK, ZASTOUPENÍ V ČR (2010): *Lisabonská strategie*, online], [cit. 2012-02-24], Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2843_cs.htm>

EKONOM: *Diktátu Bruselu se Česko nepodvolí*, Rozhovor s Ministrem průmyslu a obchodu M.Kubou, 12.3.2012, [online], cit.[2012-03-17], Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-55073460-diktatu-bruselu-se-cesko-nepodvoli>

ES (2006): *Nová definice malých a středních podniků* (Uživatelská příručka a vzor přihlášení), Úřad pro úřední tisky, 2006, ISBN 92-894-7917-5

EURACTIV: *Lídři EU se stále dohadují o ekonomických cílech*, 26.3.2010, [online], [cit. 2012-02-04], Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu0/clanek/lidri-eu-se-stale-dohaduji-o-ekonomickych-cilech-2020-007284>

EURACTIV (1999-2012): *Plan too long termist critics say*, 4.3.2012, posl.aktualizace 6.4.2010, [cit. 2012-02-13], Dostupné z: <http://www.euractiv.com/priorities/europe-2020-plan-too-long-termist-critics-say-news-302254>

EURACTIV (2009-2012): *A.Merkelová se opřela do nové strategie Evropa 2020*, 3.3.2010, [online], [cit. 2012-03-17], Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu0/clanek/angela-merkel-se-oprela-do-nove-strategie-evropa-2020-007172>

EUROPEAN SUPPORT CENTRE, *Club of Rome*, 2006, [online], [cit. 2012-02-13], Dostupné z: <http://www.clubofrome.at/events/2006/brussels/guide.html#2005>

EU (2012): *Politika soudržnosti v 2014-2020: investice do evropských regionů*, Panorama:Info regio, Zima 2011/2012, 40, [online], [cit. 2012-04-16], Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_cs.pdf

EUROPE (2009): *Regional GDP per inhabitant*, [online], [cit. 2012-03-20], Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/09/23&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#>

EUROPEAN URBAN KNOWLEDGE NETWORK: *Third cohesion report*, posl.aktualizace 2012-02-19, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: http://www.eukn.org/E_library/Economy_Knowledge_Employment/Economy_Knowledge_Employment/Third_Cohesion_Report

EUROSTAT (2008) : *Enterprise by size-class, overview of SME in EU*, Schmiemann Manfred, c2008, [online], [cit. 2011-04-21], Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-031/EN/KS-SF-08-031-EN.PDF

EUROSTAT (2012): *Europe 2020 indicators: Employment*, [online], [cit. 2012-02-20],

EVCA: *Central and Eastern European Statistics 2010*, European Private Equity and Venture Capital Association, 2011, [online], [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.cvca.cz/files/CEE%20Statistics%202010%20FINAL.pdf>

COM (2010), 546- EUR-LEX: Innovation Union, [online], [cit. 2012-03-21], Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:132:0039:01:EN:HTML>

CRR(2010-2011): Srovnání PZI v krajích ČR, [online], [cit. 2012-04-30], Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/prime-zahranicni-investice/>

Hospodářská komora ČR: VaV se koncentrují, za patenty nejvíce utžil Plzeňský kraj, [online], [cit. 2012-05-01], Dostupné z: http://www.komora.cz/hk-cr/hlavni-zpravy/art_23932/veda-a-vyzkum-se-koncentruji-za-patenty-nejvic-utrzil-plzensky-kraj.aspx

IHNED (2006): *Plzeňský vědecko-technický park*, 2006, posl.aktualizace 14.11.2006, [cit. 10-04-2012], Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-19751200-plzensky-vedecko-technologicky-park>

IDNES (2012a): *Jihlava láká vědce, laboratoře i zázemí najdou v parku za půl miliardy*, 22.2.2011, [online], [cit. 2012-05-04], Dostupné z: http://jihlava.idnes.cz/jihlava-laka-vedce-laboratore-i-zazemi-najdou-v-parku-za-pul-miliardy-1il-/jihlava-zpravy.aspx?c=A110404_1560707_jihlava-zpravy_bor

IDNES(2012b): *Pardubice záchranný kruh nehodily, technopark půjde ke dnu*, 22.2.2011, [online], [cit. 2012-05-01], Dostupné z: http://pardubice.idnes.cz/pardubice-zachranny-kruh-nehodily-technopark-pujde-ke-dnu-p3h-/pardubice-zpravy.aspx?c=A110222_180123_pardubice-zpravy_abr

INOSFERA: *Pardubickému parku hrozí insolvence*, 27.5.2011, [online], [cit. 2012-05-01], Dostupné z: <http://www.inosfera.cz/z-medii/pardubickemu-technoparku-hrozi-insolvence/>

KOM (2010), Brusel, 3.3.2010, cit.[2012-02-28], dostupné z: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf

KOM (2011), 849: *Stav Unie inovací v roce 2011*, [online], [cit. 2012-04-20], Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0849:FIN:cs:PDF>

MASTERCARD: *MasterCard česká centra rozvoje*, [online], [cit. 2012-05-01], Dostupné z: <http://www.centrarozvoje.cz/?p=vyhlaseni-vysledku-2009>

MMR ČR (2006): *Finanční perspektiva 2007-2013*, cit [2012-02-18], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/a124d741-6db0-409b-bc11-01e1d0894b4a/Financni-perspektiva-2007%E2%80%942013>

MMR ČR (2005): *ČR Portréty krajů*, Centrum pro regionální rozvoj, Masarykova Univerzita v Brně, 2005, ISBN 80–239–6305–8

MMR ČR (2006): *Strategie regionálního rozvoje ČR na léta 2007-2013*, květen 2006, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z: <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>

MMR ČR (2007): *Národní strategický referenční rámec*, [online], cit.[2012-03-03], 2007-2013, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>

MMR ČR (2007): *Závěrečná zpráva ze třetí etapy projektu; Plnění cílů SRR ČR a Vyhodnocení dopadů kohezní politiky na regionální rozvoj*, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z: <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=1b894511-3b8f-4ec5-a5b9-6ad4f8d5d22d>

MMR ČR (2009): *Regionální politika EU*, [online], [cit. 06-04-2012], obrázek, Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>

MMR ČR (2012a): *Strukturální fondy EU: Operační program podnikání a inovace*, [online], [cit. 2012-03-03], 2007-2013, Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/oppi>

MPO ČR (2005): *Obecná metodika vymezení inovace pro účely OPPI*, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: download.mpo.cz/get/26578/39681/463492/priloha013.pdf

MPO ČR (2006): *Operační program Průmysl a Podnikání*, poslední aktualizace: 13.1.2006, [online], [cit. 2012-02-20], Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument6345.html>

MPO ČR (2010b): *Program podpory Prosperita*, c2010, [online], cit. [2012-03-03], Dostupné z: <http://www.mpo-oppi.cz/prosperita/>

MPO ČR (2008, 2009, 2010c, 2011b): *Výroční zpráva OPPI za rok 2007, 2008, 2009, 2010* [online], cit. [2012-03-03], Vše dostupné z: <http://www.mpo-oppi.cz/media/273-vyrocnizpravy-oppi-za-roky-07-08-09-10.html>

MPO ČR (2010a): *Operační program Podnikání a Inovace*, Konference APM ČR, [online], [cit. 2012-03-03], Dostupné z: <http://www.podnikanizen.cz/attachments/Konference%20APM%20-%20OPPI.pdf>

MPO ČR(2008b): *Plakát Prosperita*, poslední aktualizace: 30.5.2008, [online], [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/letak-prosp-966.pdf>

MPO ČR (2010d): *Zpráva o vývoji MSP v ČR za rok 2009*, květen 2010, 30.5.2008, [online], [cit. 2012-03-04], Dostupné z: download.mpo.cz/get/44606/50107/581082/priloha001.doc

MPO ČR (2011a): *Operační program podnikání a inovace*, cit. [2012-03-03], Praha- listopad 2011, [online], [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.mpo-oppi.cz/>

MPO ČR (2012): *Operační program podnikání a inovace*, [online], posl. aktualizace: 13.1.2012, [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument94351.html>

MŠMT ČR (2008): *OP VaVpI*, 2008, [online], [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/storage/att/7F51CB5369D3BD73694042752D0C89CA/OP%20VaVpI.pdf>

MŠMT (2006-2012): *Ve Stráži pod ralskem vznikne jedinečné centrum*, [online], posl. aktualizace: 13.1.2012, [cit. 2012-03-04], Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ve-strazi-pod-ralskem-vznikne-jedinecne-vyzkumne-centrum>

NEWTON COLLEGE: *Vyhodnocení Lisabonské strategie: vliv na konkurenceschopnost EU a členských států*, Podkladový materiál k vědeckopopularizačnímu semináři, 2011, [online], [cit. 2012-03-03], Dostupné z: http://www.eu-vyzkum.eu/vedeckopopularizacni_4.htm

OECD, *Economic Survey: European Union*, Chapter 2: Strengthening research and innovation, 2009

PARDUBICKÝ KRAJ: *Program rozvoje kraje*, [online], [cit. 08-04-2012], Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/rozvoj-kraje>

<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/prime-zahranicni-investice/>

REALIT : Problémový technopark Pardubice, [online], [cit. 08-04-2012], Dostupné z: <http://www.realit.cz/aktualita/problemovy-technopark-by-nemusel-vracet-dotace>

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR: Analýza inovačního potenciálu krajů ČR, 2008, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z:

http://www.tc.cz/dokums_raw/analyza4_1226326565.pdf

UNIVERZITNÍ INSTITUT: *Centrum transferu technologií*, c2009-2012, cit. [2012-03-03], dostupné z: <http://www.inovace.utb.cz/dusevni-vlastnictvi-a-transfer-technologie/centrum-transferu-technologie.html>

ÚŘAD VLÁDY ČR: *Národní inovační strategie*, Praha, 2004

VLÁDA ČR: *Euroskop: Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond*, 2005-2012, [online], cit.[2012-03-17], Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8639/sekce/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-a-evropsky-socialni-fond/>

ZLÍNSKÝ KRAJ: *Charakteristika Zlínského kraje*, 2008, [online], [cit. 06-04-2012], Dostupné z: <http://krajzlinaky.webnode.cz/charakteristika-kraje/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Trojitá šroubovice – široké a úzké inovačního systému.....	12
Obrázek 2: Schéma Prioritní osy 5 OPPI	36

Seznam tabulek

Tabulka 1: Prioritní osy a rozdělení finančních prostředků OPPI.....	36
Tabulka 2: Regionální rozložení příjemců podpory (MSP) programu Prosperita (OPPI), ke dni 15.3.2012	57
Tabulka 3: Komparace aktivity jednotlivých krajů v programu podpory Prosperita OPPI (ke dni 15.3.2012)	67
Tabulka 4: Indikátory ekonomické výkonnosti pro zvolený statistický model.....	74
Tabulka 5: Výstupy regresních analýz	76
Tabulka 6: Výstup mnohorozměrné lineární regresní analýzy- Upravený model	76

Seznam grafů

Graf 1: Plnění cíle podíl výdajů do VaV na HDP-EU 27, od r. 1999- 2010, EU-27	31
Graf 2: Vývoj počtu MSP v ČR, časová řada r. 1999-2009	40
Graf 3: Celkové výdaje na VaV ČR, 1998-2008	41
Graf 4: Schválená finanční alokace jednotlivých výzev Prosperita (OPPI) ke dni 15.3.2012. 56	
Graf 5: Podpora programu Prosperita (OPPI) na 1 MSP kraje ČR, ke dni 15.3.2012	57

Seznam kartogramů

Kartogram 1: Podpora programu Prosperita (OPPI) na 1 MSP v kraji, ke dni 15.3.2012	59
--	----

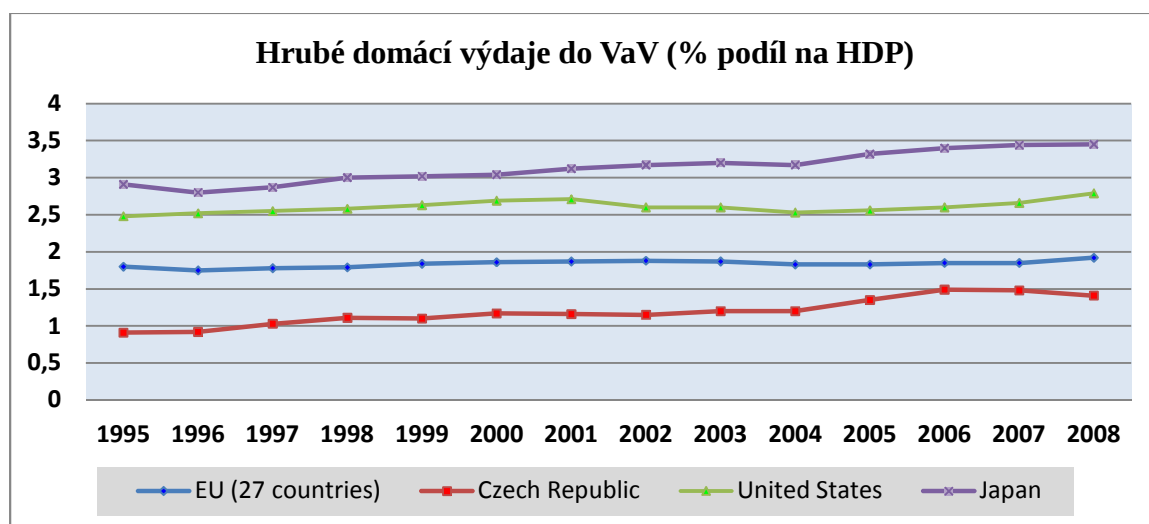
Přílohy

Příloha I: Definice MSP v EU

Podnikem je v evropském právu chápán „každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu“. (Doporučení Komise 2003/361/ES, čl.1)

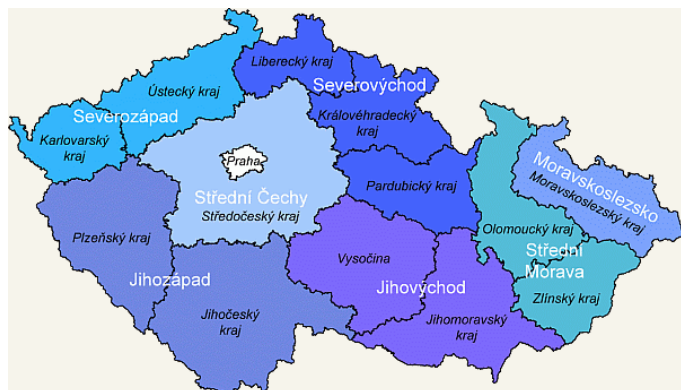
Dle tzv. nové definice MSP, která vešla v platnost dne 1.ledna 2005,¹³⁵ je pro podnik nutné splnit kritéria týkající se: počtu zaměstnanců, ročního obratu, bilanční sumy roční rozvahy (ES 2003). Významnou skutečností je, že podnik nemusí splňovat všechna 3 kritéria, ale postačující je splnění alespoň jednoho z finančních stropů. Definice rozděluje podniky do 3 kategorií: střední podnik, malý podnik a mikropodnik. Kategorie středních, malých a mikropodniků se skládá z podniků, které zaměstnávají méně než 250 osob a jejichž roční obrat nepřesahuje 50 mil. EUR, a/nebo jejichž bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 43 mil. EUR (ES 2006).

Příloha II: Hrubé domácí výdaje do VaV: EU-27, USA, Japonsko a ČR, r. 1995-2008

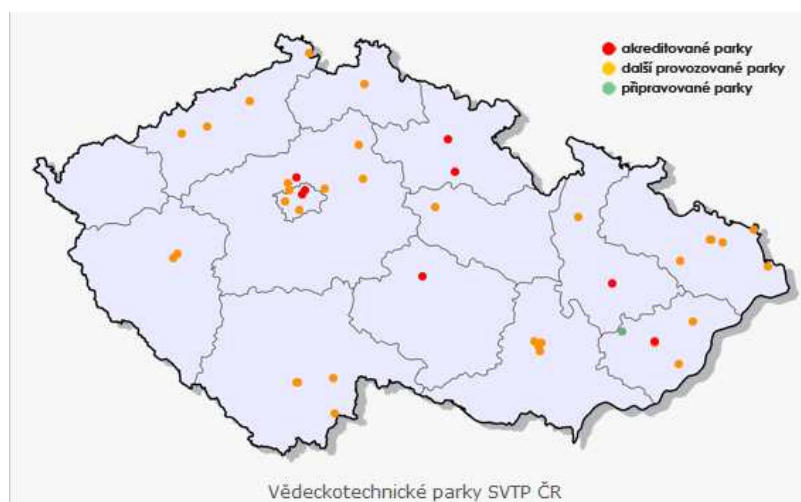
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Eurostat (2010)

Příloha III: Skladba krajů do regionů soudržnosti ČR (MMR ČR, 2009)

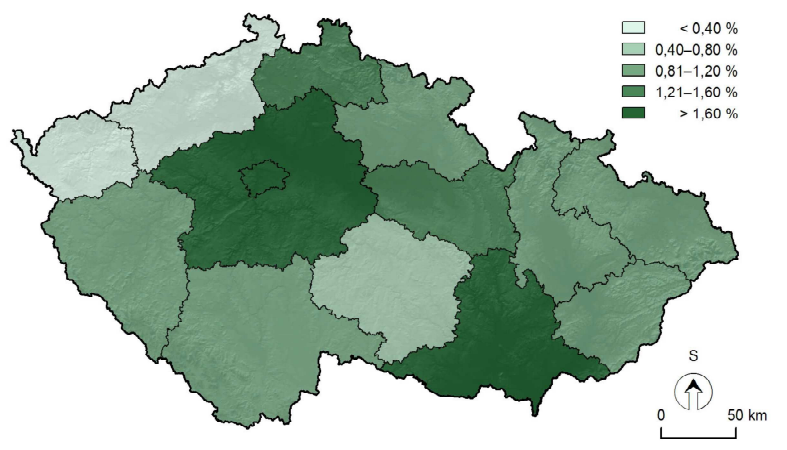
¹³⁵ Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků (text s významem pro EHP), Úřední věstník L 124, s. 36–41, ze dne 20. května 2003

Příloha IV: Rozmístění VTP v ČR

Zdroj: SVTP (2010)

Příloha V: Celkové výdaje na VaV v krajích ČR, za rok 2010

Zdroj: ČSÚ (2010)

Příloha VI: Vysvětlení základních pojmů programu Prosperita v období 2007-2013 (MPO ČR, 2006):

- „**Vědecko-technologické parky (VTP):**„je subjekt orientovaný do oblasti vědy technologie, inovačního podnikání a odborného vzdělávání, který funguje v úzké spolupráci s vysokými školami(dále jen VŠ), vědeckými pracovišti a výzkumnými ústavy, přičemž má dvě základní funkce – inovační a inkubační.

- **Centrum pro transfer technologií (CTT):** je subjekt, který ve spolupráci výzkumnými institucemi a VŠ poskytuje služby napomáhající transferu technologií do firem, jak na domácí tak na mezinárodní úrovni, přičemž také zajišťuje potřebné zdroje pro realizaci technologického transferu a současně poskytuje odborné poradenství a poradenství v oblasti ochrany duševního a průmyslového vlastnictví. Centrum pro transfer technologií neprovozuje vlastní výzkumná pracoviště, neprovádí vlastní výzkum ani ověřovací výzkum transferovaných technologií.

- **Podnikatelský inkubátor (PI):** je prostředí převážně pro začínající inovativní firmy,

kteřé požívají za předem stanovených podmínek zvýhodněného nájemného a služeb poskytovaných provozovatelem inkubátoru, a které jsou schopny uplatnit svůj produkt v rozumném časovém horizontu na trhu.

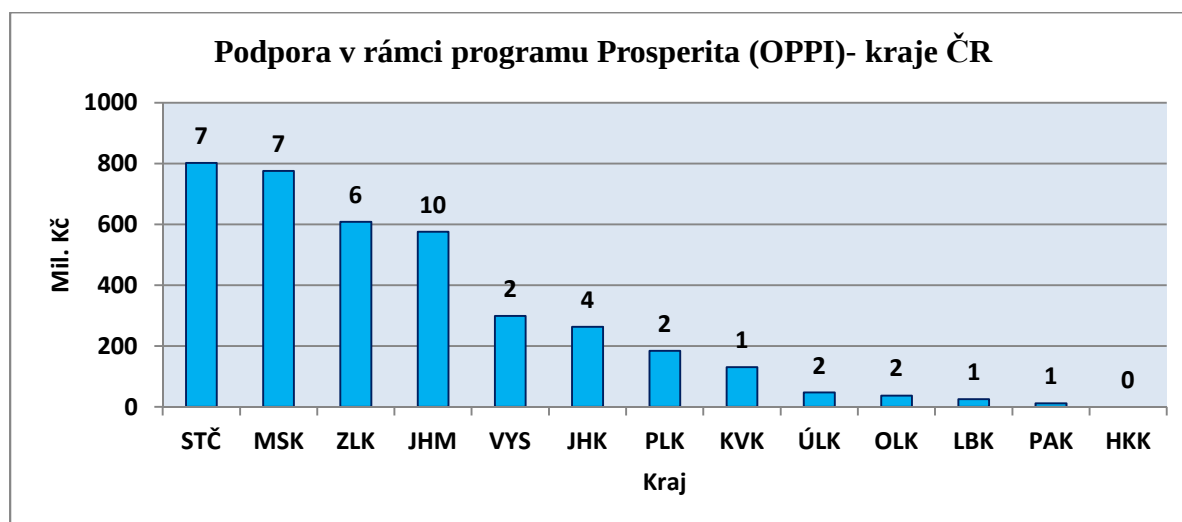
- **Podnikatelské inovační centrum (BIC, PIC apod.):** je profesionální organizace, která poskytuje komplexní služby malým a středním inovačním firmám, integruje podnikatelské a územní subjekty a přispívá k rozvoji inovačního podnikání při využití partnerství s místními a regionálními organizacemi (zejména územními orgány, místní komory, akademické a výzkumné organizace, finanční instituce, podnikatelské subjekty atd.).

- **Business Angels (BA):** Subjekty disponující kapitálem, který jsou ochotny investovat zpravidla do nově vznikajících inovačních firem s vysokým potenciálem růstu.

- **Sítě Business Angels (BAN):** Subjekty sdružující Business Angels za účelem efektivnějšího přístupu k informacím a racionálnějšího investování kapitálu Business Angels.

- **Inovační firmy:** jsou zpravidla malé a střední firmy, přičemž jednou z jejich hlavních činností je realizovat projekt nového produktu (výrobku, technologie, služby) do komerční zralosti a uvést je na trh.“

Příloha VII: Podpora v rámci programu Prosperita OPPI, dle krajů ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest (2012), hodnota nad sloupcem grafu udává počet schválených projektů v kraji

Příloha VIII: Regionální rozložení podpory v rámci programu Prosperita, okresy ČR

Okres	Kraj realizace NUTS III	Podpora celkem, v tis. Kč	Počet projektů	Podpora průměr na projekt, v tis. Kč	Střední stav obyv. okres průměr 2007-2010	Podpora na 1 ob. okresu	Pořadí
Nymburk	Středočeský	399.998	1	399.998	90759	4.407	1.
Česká Lípa	Liberecký	277.396	2	138.698	104137	2.664	2.
Jihlava	Vysočina	296.968	1	296.968	112124	2.649	3.
Praha-západ	Středočeský	293.452	3	97.817	113995	2.574	4.
Ostrava-město	Moravskoslezský	763.085	6	127.181	335638	2.274	5.
Uherské Hradiště	Zlínský	239.006	2	119.503	144341	1.656	6.
Brno-město	Jihomoravský	521.524	9	57.947	370474	1.408	7.
Zlín	Zlínský	256.699	3	85.566	192927	1.331	8.
Karlovy Vary	Karlovarský	130.856	1	130.856	119452	1.095	9.
Kroměříž	Zlínský	112.500	1	112.500	107939	1.042	10.
Plzeň-město	Plzeňský	184.184	2	92.092	184166	1.000	11.

Louny	Ústecký	42.578	1	42.578	87098	489	12.
Praha-východ	Středočeský	66.999	1	66.999	137536	487	13.
Brno-venkov	Jihomoravský	53.999	1	53.999	199537	271	14.
Příbram	Středočeský	20.894	1	20.894	111814	187	15.
Mladá Boleslav	Středočeský	20.400	1	20.400	122525	166	16.
Olomouc	Olomoucký	37.275	2	18.638	231504	161	17.
Nový Jičín	Moravskoslezský	12.713	1	12.713	152486	83	18.
Pardubice	Pardubický	11.319	1	11.319	166593	68	19.
České Budějovice	Jihočeský	8.155	2	4.078	186080	44	20.
Děčín	Ústecký	4.559	1	4.559	135532	34	21.
Jindřichův Hradec	Jihočeský	2.733	1	2.733	93109	29	22.
Havlíčkův Brod	Vysočina	1.500	1	1.500	95802	15	23.
Celkem		3.757.292	45	85.393	3499765	1.074	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat CzechInvest k 15.3.2012 a ČSÚ (2008,2009,2010, 2011)

Příloha IX: Vysvětlení použitých indikátorů ekonomické úrovně krajů (ČSÚ, 2011)

1. „**HDP na 1 obyvatele:** je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.
2. **Hrubá přidaná hodnota na 1 obyvatele:** představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých odvětví (tj. HDP bez čistých daní na produkty, jež nelze rozdělit mezi jednotlivá odvětví)
3. **Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele, ČR=100:** je částka, kterou může obyvateľ věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů umísťuje znovuzdělením: běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery.
4. **Míra ekonomické aktivity:** představuje podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let. Do skupiny ekonomicky aktivního obyvatelstva se podle metodiky sčítání lidu řadí nejen zaměstnané osoby (v postavení zaměstnanců, zaměstnavatelů či samostatně činných), ale také pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní.
5. **Míra nezaměstnanosti dle VŠPS:** podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání k 31. 12. Příslušného roku a počtu osob ekonomicky aktivních.
6. **Podíl zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti:** statisticky zjišťovaný údaj o podílu zaměstnanců ve VaV na celkové zaměstnanosti, v promile“
7. **Podíl VŠ vzdělaných v populaci starší 15 let:** Statisticky zjišťovaný údaj o podílu VŠ vzdělaných osob v kraji k populaci dané věkové kategorie“
8. **PZI na 1000 obyv. „ PZI odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora (přímá investice). Trvalá účast implikuje existenci dlouhodobého vztahu mezi přímým investorem a přímou investicí a významný vliv na řízení podniku. Přímá investice zahrnuje jak původní transakci mezi oběma subjekty, tak všechny následující kapitálové transakce mezi nimi a mezi afilovanými podniky, zapsanými i nezapsanými v obchodním rejstříku.“ Podnik – přímá investice je dále definován jako „Podnik zapsaný nebo nezapsaný v obchodním rejstříku, v němž zahraniční investor vlastní 10 a více % akcií (podílu) nebo hlasovacích práv u zapsaného podniku nebo ekvivalent u nezapsaného podniku.“ (ČNB, 2003-2012)**

Příloha X: Předpoklady mnohorozměrné regresní analýzy (Rabušic 2004; Blatná 2008)

1. „ Závisle proměnná Y musí být proměnná metrická (měřena na intervalové úrovni).

2. *Nezávisle proměnné jsou měřeny rovněž na intervalové úrovni. Mohou to být i proměnné neintervalové, ale pouze dichotomické.*
3. *Nezávisle proměnné by neměly být mezi sebou příliš vysoce korelovány, neboť to je porušením požadavku na absenci multikolinearity.* Multikolinearita je jednou z nežádoucích vlastností regresního modelu. Vzniká v případě, když jsou proměnné mezi sebou silně závislé. Pokud se v datech vykytuje multikolinearita, jsou výsledky regrese nespolehlivé (Rabušic 2004). Zjištění multikolinearity mezi proměnnými lze na základě indexu VIF (Variance Inflation Factor). Pokud je $VIF > 10$ příslušná hodnota (proměnná) je v modelu nadbytečná. (Rabušic 2004)
4. *V datech nesmějí být odlehle hodnoty (outliers).* Jak uvádí Blatná (2008, str 2): „...odlehle pozorování mohou vyvolat nesprávnou představu o kvalitě odhadnuté regresní funkce, někdy dokonce i o směru závislosti.“ Z tohoto důvodu je třeba odlehle pozorování ze statistického modelu odstranit.
5. *Proměnné musejí být v lineárním vztahu.*
6. *Proměnné jsou normálně rozloženy, jinak hrozí nepřesnost výsledků.*
7. *Vztahy mezi proměnnými vykazují homoskedascitu, tedy homogenitu rozptylu.*
(Převzato od: de Vauss, David. 2002. *Analyzing Social Science Data*. SAGE, London., str. 343–344.)“

Příloha XI: Dopady na kvalitu modelu postupným odebráním proměnných na základě indikátoru VIF

STATISTICKÝ MODEL č.	1	2	3	4	5	6
HDP na obyv. v PPT	ANO	ANO	NE (VIF 10,751)	NE (VIF 10,751)	NE (VIF 10,751)	ANO
HPH na obyv.	ANO	ANO	ANO	ANO	NE (VIF 8,565)	NE (VIF 8,565)
Míra nezaměstnanosti	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Míra ekon. aktivity	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
ČDD na 1 obyv (ČR=100)	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Podíl zaměstnanců ve VaV z celkového počtu zaměstnaných	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Podíl VŠ vzdelaných	ANO	NE (VIF 14,247)	ANO	NE (VIF 14,247)	NE (VIF 14,247)	ANO
PZI na 1000 obyv.	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Adj R2	67.70%	65,5%	69.10%	72.20%	27,90%	32,60%

Zdroj: Vlastní zpracování dle SPSS (2012)

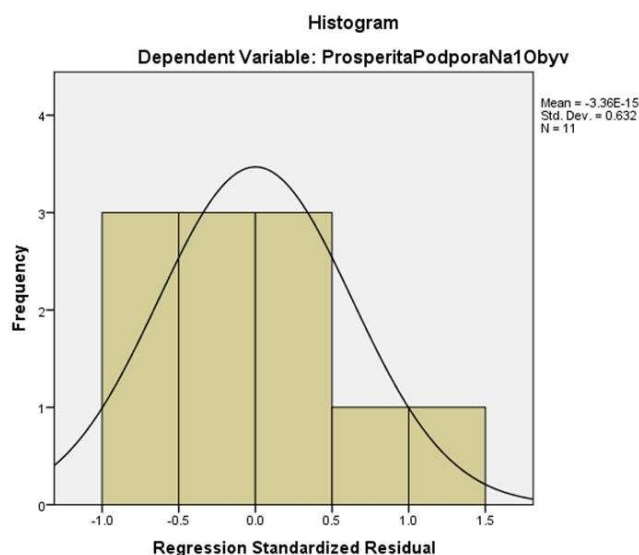
Příloha XII: Výstup mnohorozměrné regresní analýzy z programu SPSS, histogram a grafy nezávislých reziduí

Vysvětlení autorky: Histogram testuje normalitu rozdělení. Do testu se promítá malý počet vzorků (krajů), ale stále je možné definovat, že se jedná o normální rozdělení. Pod ním uvedený graf udává stejnou kontrolu, pouze grafické znázornění je jiné. Čím více se vyznačené body blíží přímce, tím je jejich rozdělení normálnější. Jak je patrné, na základě obou grafů lze usuzovat na normální rozdělení.

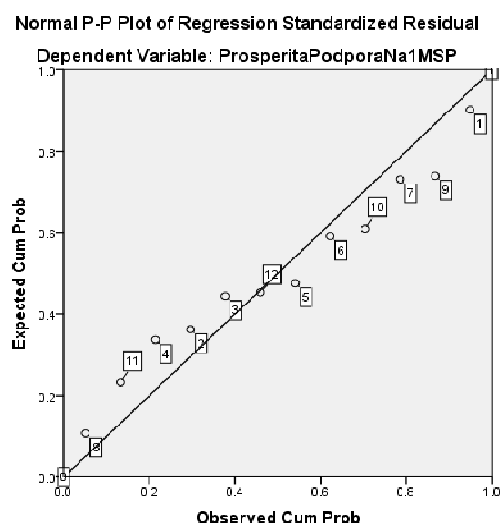
Z dále uvedených grafů je možné pozorovat náhodné rozdělení (není patrné zřejmý vzorec rozdělení bodů v grafu). Některé z grafů by mohly ale poukazovat na určitou závislost reziduí na proměnných, což by potenciálně mohlo naznačovat, že lineární regresní analýza by nemusela být nejvhodnější možností proložení dat. Vzhledem k rozsahu práce již bohužel není možné ověřovat závislost dalšími možnými statistickými metodami (parablická regrese, hyperbolická regrese, logistická regrese apod.).

Pro přehled jsou kraje znázorněny čísly.

STC	1	JHM	4	PLK	7	ÚLK	10
MSK	2	KVK	5	OLK	8	PAK	11
VYS	3	JHC	6	LBK	9	HKK	12

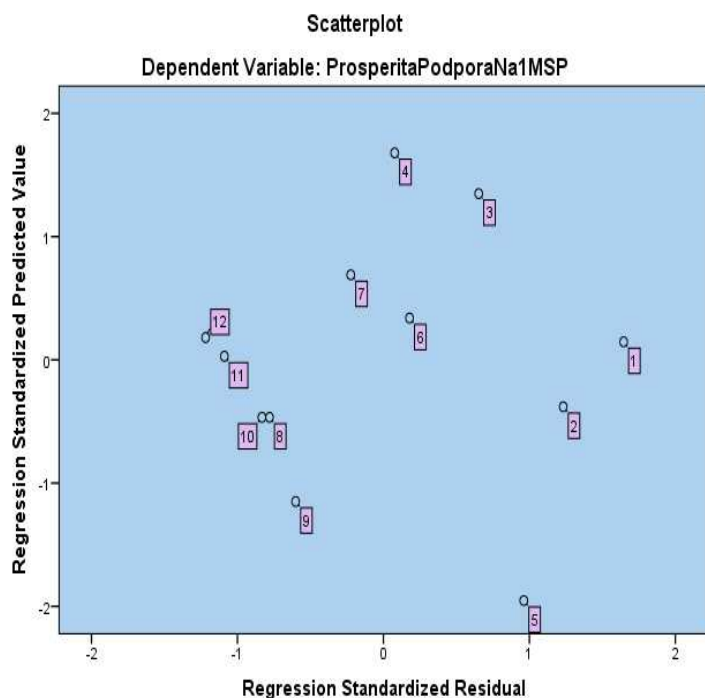
Zdroj: Výstup z SPSS

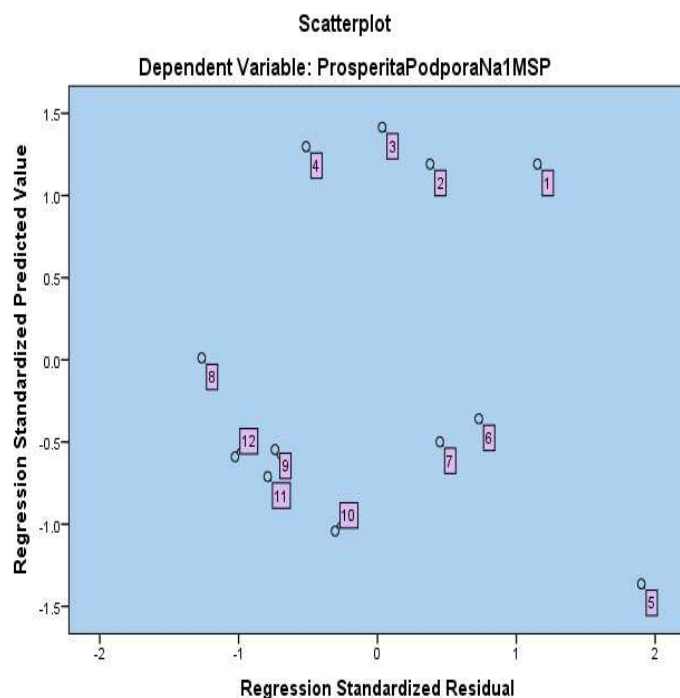
Zdroj: Výstup z SPSS

Grafické znázornění výstupů jednoduchých regresních analýz z SPSS- nezávislá proměnná „finanční podpora Prosperita (OPPI) na 1 MSP v kraji“ vždy s konkrétním indikátorem ekonomické výkonnosti

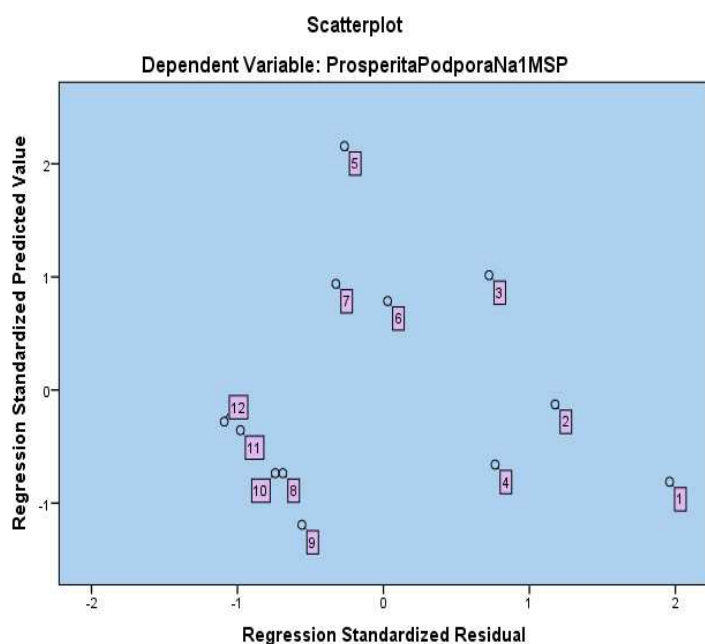
1. Indikátor HDP na obyv. v PPP, průměr 2007-2009

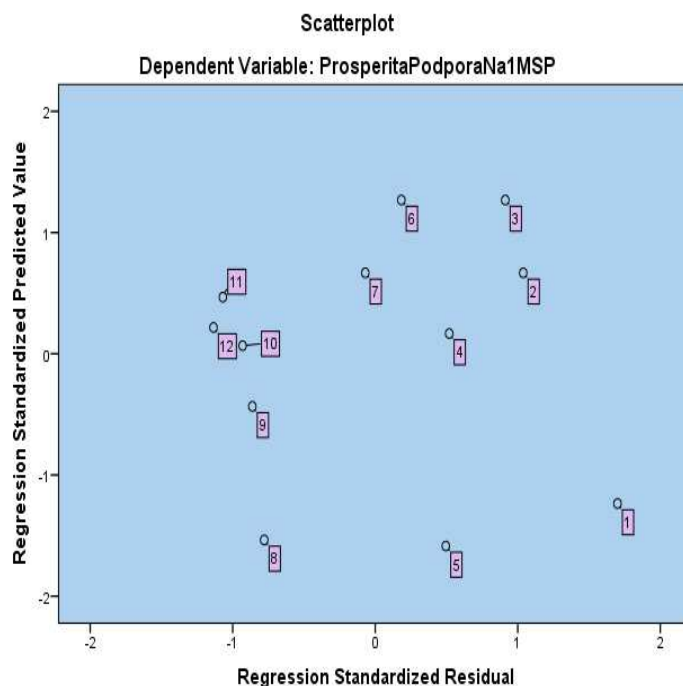
2. Indikátor HPH na obyv., průměr 2007-2010

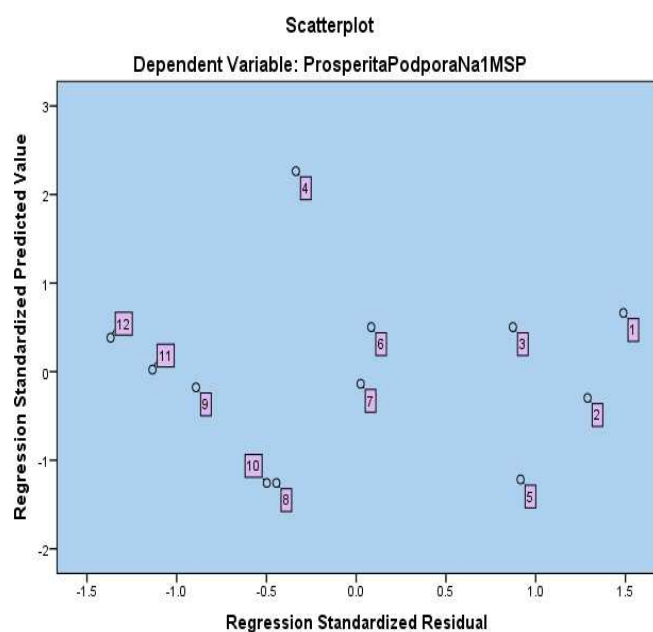
3. Míra ekonomické aktivity, průměr za 2008-2010

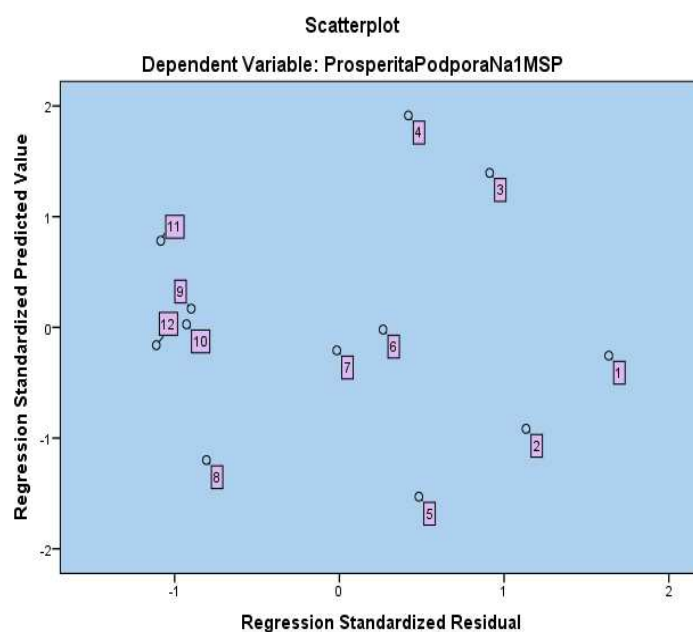
4. Indikátor míra nezaměstnanosti, průměr 2008-2010

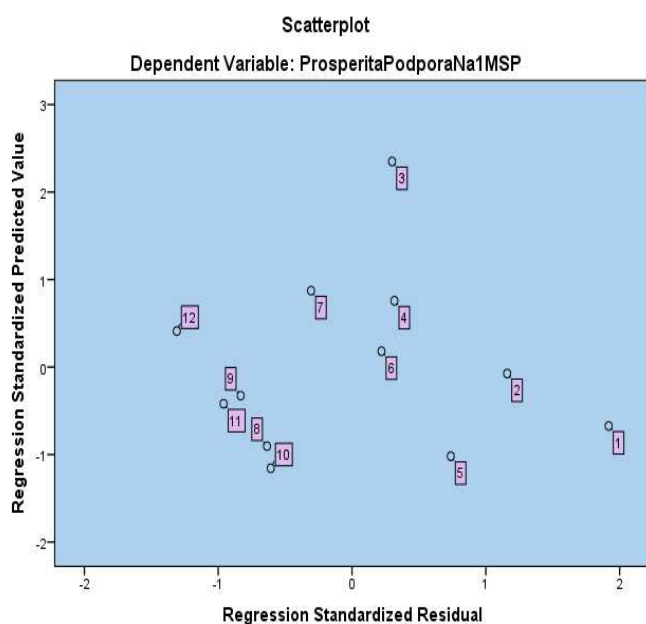
**5. Podíl VŠ vzdělaných v populaci nad 15 let,
průměr 2010**

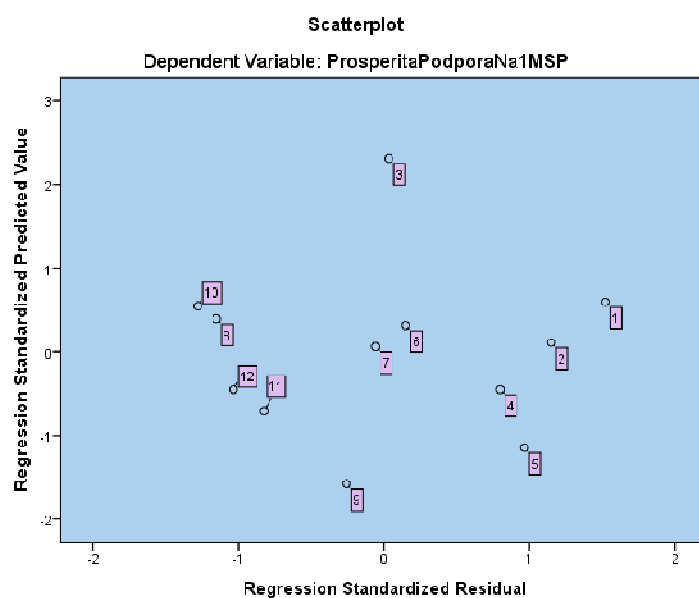
**6. Podíl zaměstnanců ve VaV na celkové
zaměstnanosti, průměr 2000-2005**

**7. Indikátor ČDD na obyvatele,
průměr 2008-2010**

**8. PZI na 1000 obyv., v mil. Kč,
průměr 2007-2009**

Zdroj: Výstup z SPSS